

BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

*master in de toegepaste economische wetenschappen:
beleidsmanagement*

2 0 1 0
2 0 1 1

Masterproef

Leefloon

Promotor :
Prof. dr. Marie-Antoinette TORFS

Birgit Thoelen

*Masterproef voorgedragen tot het bekomen van de graad van master in de toegepaste
economische wetenschappen, afstudeerrichting beleidsmanagement*

universiteit
▶▶ hasselt

UNIVERSITEIT VAN DE TOEKOMST

Universiteit Hasselt | Campus Diepenbeek | Agoralaan Gebouw D | BE-3590 Diepenbeek
Universiteit Hasselt | Campus Hasselt | Martelarenlaan 42 | BE-3500 Hasselt

universiteit
▶▶ hasselt

UNIVERSITEIT VAN DE TOEKOMST

2 0 1 0
2 0 1 1

BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

*master in de toegepaste economische wetenschappen:
beleidsmanagement*

Masterproef

Leefloon

Promotor :
Prof. dr. Marie-Antoinette TORFS

Birgit Thoelen

Masterproef voorgedragen tot het bekomen van de graad van master in de toegepaste economische wetenschappen , afstudeerrichting beleidsmanagement

Voorwoord

Het schrijven van dit voorwoord betekent niet alleen het eindpunt van mijn harde werk voor deze masterproef, tevens symboliseert het ook meteen het einde van mijn vier schitterende jaren als student Toegepaste Economische Wetenschappen aan de Universiteit Hasselt.

In dit voorwoord zou ik dan ook graag alle mensen willen bedanken die bijgedragen hebben aan deze masterproef.

Allereerst wens ik mijn promotor Prof. dr. Nan Torfs te bedanken voor haar toewijding en kritische evaluatie van mijn tekst. Haar tips en opmerkingen hebben mij erg vooruit geholpen.

Daarnaast zou ik alle maatschappelijk assistenten die mij de toestemming gegeven hebben een interview af te nemen, van harte willen bedanken. Elk kantoor heeft mij op haar eigen warme en open manier ontvangen, en mijn inzichten betreffende de wetgeving zeker en vast verruimd. Een bijzonder woordje van dank wil ik hierbij nog richten aan de OCMW kantoren van Hasselt en Bilzen, om mij de mogelijkheid te geven de werking rond het leefloon ook in de praktijk te kunnen meemaken. Heel concreet wil ik zeker nog Mevr. Carine Dreesen, maatschappelijk werkster in Hasselt, ongelooflijk hard bedanken voor alles wat ze voor mij gedaan heeft tijdens het schrijven van deze masterproef. Carine, je bent er eentje uit de duizend.

Daarnaast zou ik ook graag Dhr. Julien van Geertsom willen bedanken om allereerst, tijd vrij te maken voor mij en vervolgens op zo een aangename en interessante manier zijn visies met mij te delen.

Uiteraard mogen mijn ouders niet ontbreken in dit dankwoord. Het zijn zij die mij de kans gegeven hebben om te gaan studeren. Bovendien hebben zij gedurende deze vier jaar telkens hun uiterste best gedaan om mij, met hun onvoorwaardelijke steun en liefde, zo goed mogelijk bij te staan en mij steeds te blijven motiveren.

Tot slot zou ik ook nog al mijn lieve vrienden, klasgenoten en familie willen bedanken, die elk op hun eigen manier hebben bijgedragen om deze masterproef tot een goed eind te brengen. Toch verdient er een van deze vrienden een speciale vermelding. Dorien, bedankt om de voorbije jaren, maar vooral dit afgelopen moeilijke jaar, de beste vriendin te zijn die ik mij had kunnen wensen.

Samenvatting

Op 1 oktober 2002 werd de Bestaansminimumwet van 1974 vervangen door de Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, B.S. 31 juli 2002 (de RMI wetgeving). Deze masterproef geeft een duidelijke weergave van de inhoud van de huidige RMI wetgeving en de implementatie ervan. Bijkomend tracht het ook steeds te toetsen wat er zich concreet in de praktijk afspeelt hieromtrent.

De RMI wetgeving heeft als doel om aan elke persoon het recht op maatschappelijke integratie te waarborgen. Het OCMW heeft drie verschillende instrumenten ter beschikking om dit recht te vrijwaren: het recht op tewerkstelling, het recht op het leefloon en het recht op een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie (GPMI). Om als gerechtigde recht te kunnen uitoefenen op maatschappelijke integratie moet deze voldoen aan verschillende voorwaarden: de nationaliteitsvoorwaarde, de leeftijdsvoorwaarde, de verblijfsvoorwaarde, de voorwaarde van ontoereikende bestaansmiddelen, de voorwaarde tot werkbereidheid en tot slot de voorwaarde om zijn rechten te laten gelden op andere uitkeringen. Enkel en alleen wanneer de betrokkene aan al deze voorwaarden voldoet, kan hij aanspraak maken op het RMI.

Er zijn verschillende stappen die gevolgd moeten worden tijdens de procedure van het RMI. Allereerst is er de informatieplicht van het OCMW, vooraleer er tot de aanvraag door de betrokkene kan worden overgegaan. Wanneer deze aanvraag plaatsgevonden heeft, vindt er een sociaal onderzoek plaats, uitgevoerd door een erkend maatschappelijk werker. Deze formuleert hierna een advies, dat voorgelegd zal worden aan de Raad voor Maatschappelijk Welzijn van het bevoegde OCMW. Deze maakt vervolgens zijn beslissing bekend, waarna het, bij een goedkeuring, de taak van de maatschappelijk werker is om over te gaan tot de betaling.

Na de algemene bespreking van het RMI, wordt er een analyse gemaakt van het aantal RMI begunstigden. Zo werd vastgesteld dat vanaf 2002, met uitzondering van sommige jaren in Vlaanderen, er jaarlijks een stijging van het aantal RMI ontvangers plaatsvond. Een analyse van de cijfers in absolute termen geeft duidelijk weer dat Wallonië steeds het grootste aantal RMI ontvangers kent. In 2009 zijn dit er 71.000, terwijl er in Vlaanderen slechts 49.855 begunstigden zijn. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vervolgens heeft, in absolute cijfers, te kampen gehad met praktisch een verdubbeling van het aantal RMI ontvangers tijdens de periode 2000 tot 2009. Wat betreft de evolutie van 2009 naar 2010 kan vastgesteld worden dat er een daling van om en bij de 20% van het aantal begunstigden op het RMI heeft plaatsgevonden. Er mag dus gesteld worden dat dit een zeer gunstige evolutie is.

Na de analyse van het RMI, wordt er specifiek ingegaan op het recht op het leefloon. De gerechtigden op het leefloon zijn onderverdeeld in drie categorieën. Elke persoon die met één of

meerdere personen samenwoont, categorie 1, heeft recht op een leefloonbedrag van 503,39 euro per maand. Bij een alleenstaand persoon vervolgens, categorie 2, is dit leefloonbedrag 755,08 euro per maand. Een persoon die uitsluitend samenwoont met een gezin te zijnen laste, categorie 3, ten slotte, kan beroep doen op een leefloonbedrag van 1.006,78 euro per maand.

Uit de analyse van de bedragen van het leefloon blijkt allereerst dat deze zich aanzienlijk onder de Europese armoedegrens bevinden. Het bedrag van het leefloon voor een alleenstaand persoon bedraagt 755,08 euro per maand. Dit bedrag is lager dan 60% van het mediaan inkomen, namelijk 966 euro per maand voor een alleenstaande, wat de armoedegrens voor deze categorie weerspiegelt. Het is ook dit argument dat door de maatschappelijk werkers, alsook door de heer van Geertsom telkens opgeworpen wordt om duidelijk te maken dat de leefloonbedragen te laag zijn om een menswaardig bestaan te leiden.

Aansluitend wordt er ook een vergelijking gemaakt tussen het leefloon en respectievelijk de wachtuitkering, de werkloosheidsuitkering en het minimuminkomen. Telkens aangepast aan de specifieke gezinssituatie en het hierbij horende kindergeld. Zo kan er geconcludeerd worden dat het minimuminkomen, in de meeste gevallen, voldoende verschilt van het leefloon. Hierdoor mag er van uitgegaan worden dat de betrokkenen, die een tewerkstelling kunnen opnemen, daadwerkelijk gestimuleerd worden om uit hun huidige situatie te komen. Wel blijkt uit deze analyse dat de werkloosheidsuitkeringen, alsook de wachtuitkeringen over het algemeen niet voldoende verschillen van de leefloonbedragen. Ook het verlies van de bijhorende voordelen die verbonden zijn aan het leefloon, maken het voor een betrokkene minder interessant om ervoor te zorgen dat ze in orde geraken met de sociale zekerheid.

Volgend op de analyse van het leefloon wordt de focus gelegd op de gerechtigden op het RMI. Zo heeft de wetgeving zelf een onderscheid gemaakt tussen gerechtigden jonger en ouder dan 25 jaar. Wat betreft de gerechtigden jonger dan 25 jaar, is het RMI voornamelijk gericht op het recht op tewerkstelling. Wanneer dit echter niet meteen mogelijk is, kan er overgestapt worden op het GPMI. Dit GPMI gaat volgens de beleidsmakers uit van de verwachtingen, de vaardigheden, de bekwaamheden en de behoeften van de betrokken persoon en van de mogelijkheden van het centrum. Het GPMI is bovendien verplicht wanneer de betrokkene jonger dan 25 jaar is, alsook wanneer deze een student is.

Vervolgens wordt er nog kort ingegaan op de wetgeving voor de betrokkenen ouder dan 25 jaar. Dit om uiteindelijk te komen tot de evaluatie van zowel het gemaakte onderscheid, alsook van het GPMI. Deze evaluatie gebeurt wederom aan de hand van de gedane interviews met de maatschappelijk werkers en de heer van Geertsom. Hier zijn de meningen echter meer verdeeld dan wat betreft de leefloonbedragen. Het merendeel van de maatschappelijk werkers is immers geen voorstander van het GPMI, en spreekt van een administratieve last. Dit in tegenstelling tot de

heer van Geertsom die wel degelijk enthousiast blijkt over dit instrument, en het GPMI perfect vindt om tegemoet te komen aan het "op maat werken" met de betrokkenen. Alles in overweging genomen, moet ik besluiten dat ik mij eerder wil aansluiten bij de maatschappelijk werkers omtrent de effectiviteit van het GPMI. Mijn inziens is het inderdaad voornamelijk iets administratief, dat door de huidige dossierlast niet de gehoopte meerwaarde met zich meebrengt.

Tot slot wordt er dieper ingegaan op het recht op tewerkstelling. Hierin worden zowel art. 60, §7 en art. 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn toegelicht. Bij art. 60, §7 treedt het OCMW als het ware zelf op als werkgever, terwijl art. 61 een externe werkgever inschakelt. Beide opties hebben tot doel om allereerst de betrokkene terug in orde te krijgen met de sociale zekerheid, maar ook om hun zelfbeeld te versterken en eventuele attitudeveranderingen door te voeren. Vervolgens worden ook de verschillende activeringsmaatregelen: sociale inschakelingsinitiatieven, activaplan, doorstromingsprogramma's en invoeginterim, die meestal pas gebruikt worden na afloop van art. 60, §7 of art. 61, kort aangehaald. Afsluitend volgt er nog een analyse van het aantal tewerkgestelden onder het RMI. Hieruit blijkt dat momenteel in België slechts 10,48% van het aantal begunstigen op het RMI ook daadwerkelijk tewerkgesteld is. Er kan hieromtrent dan ook besloten worden dat dit zeker nog de nodige extra aandacht verdient.

Inhoudsopgave

Voorwoord

Samenvatting

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK I: Methodologische aspecten	1
1.1 De probleemstelling	1
1.2 De centrale onderzoeksvraag	2
1.2.1 Deelvraag 1: Maatschappelijke integratie	3
1.2.2 Deelvraag 2: De hoogte van de leefloonbedragen.....	3
1.2.3 Deelvraag 3: Onderscheid tussen personen jonger en ouder dan 25 jaar	4
1.2.4 Deelvraag 4: Tewerkstelling	4
1.3 De algemeen geldende onderzoeksmethodologie	4
HOOFDSTUK II: Het recht op maatschappelijke integratie	5
2.1 Algemeen	5
2.2 Voorwaarden.....	6
2.2.1 De nationaliteitsvoorwaarde.....	6
2.2.2 De leeftijdsvoorwaarde	7
2.2.3 De verblijfsvoorwaarde	7
2.2.4 De voorwaarde van ontoereikende bestaansmiddelen	8
2.2.5 De voorwaarde tot werkbereidheid	8
2.2.6 De voorwaarde om zijn rechten te laten gelden op andere uitkeringen	8
2.3 Werkwijze.....	9
2.3.1 Informatieplicht	9
2.3.2 Aanvraag	10
2.3.3 Onderzoek.....	12
2.3.4 Beslissing	14
2.3.5 Betaling	15
2.4 Analyse	16
HOOFDSTUK III: Het leefloon.....	21
3.1 Algemeen	21
3.2 Bestaansmiddelen.....	22
3.2.1 Berekening van de bestaansmiddelen	22
3.2.2 Vrijgestelde bestaansmiddelen	24

3.2.3	Rekening houden met de bestaansmiddelen van andere personen	27
3.3	Sancties	28
3.4	Terugvorderingen	29
3.4.1	Verhaal bij de betrokkene.....	29
3.4.2	Verhaal bij de onderhoudsplichtigen	29
3.4.3	Verhaal bij aansprakelijke derden	30
3.5	Staatstoelagen	31
3.6	Analyse	33
3.6.1	Leefloon an sich	33
3.6.2	Leefloon in vergelijking met andere uitkeringen	35
3.7	Evaluatie	41
3.7.1	Bedragen van het leefloon	41
3.7.2	Slotconclusie.....	42

HOOFDSTUK IV: Gerechtigden..... 45

4.1	Maatschappelijke integratie voor personen jonger dan 25 jaar.....	45
4.1.1	Algemeen	45
4.1.2	Studenten	46
4.1.3	Het recht op het GPMI.....	47
4.2	Maatschappelijke integratie voor personen vanaf 25 jaar	49
4.2.1	Algemeen	49
4.3	Verklaring voor gemaakte onderscheid	49
4.4	Evaluatie	52
4.4.1	Onderscheid tussen de gerechtigden.....	52
4.4.2	Het GPMI.....	53
4.4.3	Slotconclusie.....	57

HOOFDSTUK V: Tewerkstelling 59

5.1	Artikel 60, §7 van de wet van 1976.....	59
5.1.1	Algemeen	59
5.1.2	Staatstoelagen.....	60
5.1.3	Opmerkingen	60
5.2	Artikel 61 van de wet van 1976	61
5.2.1	Algemeen	61
5.2.2	Staatstoelagen.....	61
5.3	Activeringsmaatregelen	62
5.3.1	Sociale Inschakelingseconomie (SINE)	62
5.3.2	Activaplan	64
5.3.3	Doorstromingsprogramma's.....	65

5.3.4	Invoeginterim	66
5.4	Evaluatie	67
5.4.3	De OCMW's	67
5.4.4	Analyse.....	67
BESLUIT	71
Lijst van de geraadpleegde werken	75
Lijst met tabellen	79
Lijst met figuren	81
Lijst met grafieken	83
Bijlagen	85

HOOFDSTUK I: Methodologische aspecten

1.1 De probleemstelling

Steeds vaker moeten mensen beroep doen op de verschillende Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCWM). Dit omdat ze het alsmear moeilijker krijgen om te voorzien in hun basisbehoeften zoals energie, huur of medische kosten. Zo ervaren de OCMW's dagdagelijks dat de armoede toeneemt en alsmear meer mensen in een bestaansonzekere situatie terecht komen. Het aantal gezinnen in Vlaanderen dat een beroep moest doen op het leefloon, steeg dit jaar al met 7% in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar ("Preventiever beleid tegen armoede", 2010).

Armoede omvat echter meer dan enkel het hebben van een te laag loon. Het gaat ook om een gevoel van uitsluiting, slechte levensomstandigheden en een laag gevoel van eigenwaarde. Als gevolg van de wereldwijde economische crisis zijn heel wat gezinnen in de armoede beland, ook in België. Zo'n 15 procent van de Belgen leeft onder de armoedegrens, dat is ongeveer één op de zeven ("Een op de zeven leeft onder de armoedegrens", 2010).

Op 1 oktober 2002 werd de bestaansminimumwet van 1974 vervangen door de Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, B.S. 31 juli 2002 (hierna: RMI wetgeving). Deze hernieuwing werd als noodzakelijk geacht, omdat het recht op een bestaansminimum niet meer voldoende aangepast bleek aan de fundamentele economische en sociale veranderingen die de laatste decennia plaatsvonden. Zo hield de bestaansminimumwet onder andere onvoldoende rekening met de diversiteit van de huidige nieuwe gezinsstructuren. Ook de wijzigingen in de multiculturele samenleving en deze op de arbeidsmarkt hebben samen met de toenemende technologie en de groeiende kenniskloof die daaruit voortvloeit, bijgedragen aan de noodzaak tot een aangepaste wetgeving (Memorie van toelichting door de Kamer van volksvertegenwoordigers, zitting 2001-2002, nr.1603/001, 2002 (hierna: Kamer, 2001-02, nr.1603/001)).

Bij de invoering van de huidige wetgeving in 2002 werd het begrip "bestaansminimum" vervangen door de term "leefloon". Deze naamsverandering legt meteen de vinger op de wonde van de verouderde wetgeving van 1974. Met dit nieuwe beleid tracht men om de steeds groter wordende kloof tussen de actieve bevolking en diegenen die moeten leven van een sociale uitkering te dichten. In plaats van een strikt financieel bestuur te voeren zoals dit van toepassing was in de bestaansminimumwet, ligt de klemtoon in de wetgeving van 2002 op het voeren van een zeer dynamisch beleid dat maatschappelijke integratie van de minst bedeedden en verantwoorde solidariteit centraal stelt (Kamer, 2001-02, nr.1603/001).

1.2 De centrale onderzoeksvraag

Aangezien de vraag naar maatschappelijke integratie de voorbije jaren zo sterk is toegenomen, is het relevant om de bijhorende wetgeving uitgebreid toe te lichten. Bijkomend is het ook belangrijk om te kijken in hoeverre de ideeën van deze wetgeving zich ook efficiënt vertalen naar de praktijk. Vandaar dat de centrale onderzoeksvraag dan ook luidt:

Waaruit bestaat de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie en hoe efficiënt is deze in de praktijk?

Het uitgangspunt in deze masterproef is steeds de RMI wetgeving. Er zal dan ook getracht worden om op een duidelijke manier te schetsen hoe de beleidsmakers maatschappelijke integratie voorstellen. Per hoofdstuk worden allereerst de relevante artikelen van de RMI wetgeving nader toegelicht. Hierna volgt er telkens een toetsing met de praktijk. Er zal echter niet op elk punt van de wetgeving even specifiek worden ingegaan. Een reden hiervoor kan zijn dat bepaalde artikelen niet meteen voor enige struikelpunten zorgen in de praktijk.

Vervolgens zullen er ook enkele analyses uitgevoerd worden met behulp van cijfermateriaal beschikbaar gesteld door onder andere de POD Maatschappelijke Integratie, alsook door de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (hierna: RVA), enzovoort. Dit geeft de mogelijkheid om bijvoorbeeld de evolutie van het aantal RMI gerechtigden weer te geven, of om een grondige analyse te maken van het leefloon in vergelijking met de verschillende uitkeringen.

Tot slot zal er voor bepaalde onderwerpen, op basis van de gedane interviews met de maatschappelijke assistenten, het interview met de heer van Geertsom, alsook door mijn persoonlijke meeloopdagen in het OCMW van Hasselt, getracht worden een weergave te geven van respectievelijk de opinies van de geïnterviewden, alsook van mijn eigen opgedane ervaring.

Om een antwoord te kunnen bieden op de centrale onderzoeksvraag, wordt er in deze masterproef specifiek ingegaan op een viertal deelvragen:

- 1 Wat is maatschappelijke integratie en hoe gaat dit in zijn werk?
- 2 Zijn de bedragen van het leefloon voldoende om een menswaardig bestaan te leiden?
- 3 Waarom is er door de RMI wetgeving een onderscheid gemaakt tussen betrokkenen jonger en ouder dan 25 jaar, en is dit noodzakelijk?
- 4 Welke mogelijkheden heeft het OCMW om een betrokkene tewerk te stellen?

Er kan opgemerkt worden dat de eerste deelvraag vooral algemeen naar het hele proces van maatschappelijke integratie kijkt. Deelvraag twee vervolgens gaat specifiek in op de

problematiek betreffende de hoogte van de leefloonbedragen. Deelvraag drie en vier spitsen zich toe op twee specifieke aspecten van de RMI wetgeving en geven een verdere uitdieping hiervan.

1.2.1 Deelvraag 1: Maatschappelijke integratie

Onder de eerste deelvraag wordt er vanzelfsprekend eerst grondig toegelicht wat maatschappelijke integratie precies inhoudt. Het is belangrijk om een helder beeld te kunnen vormen op welke manieren iemand, volgens de beleidsmakers, maatschappelijke geïntegreerd geraakt. In dit hoofdstuk zal er vervolgens ook aandacht besteed worden aan hoe het hele proces van maatschappelijke integratie in zijn werk gaat. Dit vertrekke van de informatieplicht tot en met de effectieve betaling. Er zal telkens geschetst worden wat er in de RMI wetgeving staat. Vervolgens zal dit nog aangevuld worden met eigen ervaringen, opgedaan tijdens de meeloopdagen in het OCMW van Hasselt.

Dit hoofdstuk zal dus in de eerste plaats beschrijvend van aard zijn betreffende het begrip "maatschappelijke integratie". De aanvullingen met de eigen ervaringen zijn eerder verkennend van aard.

1.2.2 Deelvraag 2: De hoogte van de leefloonbedragen

Met behulp van de tweede deelvraag tracht deze masterproef om dieper in te gaan op de problematiek omtrent de hoogte van de leefloonbedragen. Allereerst wordt er weergegeven hoe hoog deze bedragen zijn voor de verschillende categorieën. Vervolgens wordt er beschreven met welke bestaansmiddelen er, al dan niet, rekening moet worden gehouden bij de berekening van het toe te kennen bedrag.

Het tweede deel van dit hoofdstuk zal, om te beginnen, dieper ingaan op het leefloon an sich, om vervolgens een vergelijking te maken met zowel de wachttuitkering, de werkloosheidsuitkering en het minimumloon. Deze laatste analyse wil vooral nagaan of de leefloners nog voldoende prikkels ondervinden om uit hun situatie te geraken.

Tot slot wordt er ook een samenvatting gegeven van de opinies van de maatschappelijke assistenten die gebundeld werden uit de verschillende interviews. Ook de mening van de heer van Geertsom zal verder toegelicht worden. Hierdoor is dit tweede hoofdstuk, over het algemeen, dan ook eerder verkennend van aard.

1.2.3 Deelvraag 3: Onderscheid tussen personen jonger en ouder dan 25 jaar

De derde deelvraag vervolgens, is wat specifiek dan de twee voorgaande. In het vierde hoofdstuk zal er dieper ingegaan worden op het onderscheid tussen de gerechtigden. Zo voorziet de RMI wetgeving twee afdelingen. Afdeling één handelt over maatschappelijke integratie voor personen jonger dan 25 jaar, terwijl afdeling twee zich toespitst op maatschappelijke integratie voor personen ouder dan 25 jaar.

Allereerst zal er aangehaald worden waarin het verschil tussen deze twee afdelingen ligt. Wat echter belangrijker is in dit hoofdstuk is de vraag waarom de beleidsmakers, bij de opmaak van de huidige wetgeving, een leeftijdsgrens nodig achtten. Na dit beschrijvend onderdeel van het hoofdstuk, wordt er ook hier getoetst naar de mening van de maatschappelijk assistenten en de heer van Geertsom.

1.2.4 Deelvraag 4: Tewerkstelling

Met behulp van de vierde deelvraag, zal er allereerst geschetst worden op welke manieren de belanghebbenden via de RMI wetgeving aan tewerkstelling kunnen geraken. Deze verschillende opties krijgen een bondige toelichting. Vervolgens wordt er ook gekeken naar de efficiëntie van deze procedures. Of met andere woorden, in hoeverre de activering van belanghebbenden geëvolueerd is de afgelopen jaren.

1.3 De algemeen geldende onderzoeksmethodologie

Aangezien het hier over een masterproef gaat, met slechts een beperkte tijd beschikbaar, zal dit praktijkonderzoek dan ook enigszins gering blijven. Vandaar dat er dan ook geopteerd werd om interviews te doen met vijf verschillende OCMW-kantoren, namelijk: Hasselt, Genk, Bilzen, Maasmechelen en Riemst. Op deze manier wordt er getracht een betere kijk te ontwikkelen van hoe het er in de praktijk ook daadwerkelijk aan toegaat.

Bijkomend heb ik ook nog de mogelijkheid gehad om enkele meeloopdagen op het OCMW van Hasselt bij te wonen. Hier heb ik zowel onthaalgesprekken, dossierbehandelingen, alsook huisbezoeken kunnen observeren. Het heeft mij een beter inzicht gegeven omtrent de werking van de maatschappelijke assistenten, maar ook wat betreft de betrokkenen zelf. Het OCMW van Bilzen gaf mij tot slot ook nog toestemming voor de bijwoning van een vergadering van de OCMW-Raad.

HOOFDSTUK II: Het recht op maatschappelijke integratie

Aangezien "maatschappelijke integratie" de rode draad doorheen deze masterproef is, zal dit tweede hoofdstuk hier dan ook specifiek op ingaan.

Allereerst zal er in de eerste paragraaf een algemene duiding gegeven worden van wat er onder het recht op maatschappelijke integratie kan worden verstaan (2.1). Vervolgens worden de verschillende voorwaarden waaraan een betrokkene moet voldoen om zijn recht te kunnen uitoefenen, toegelicht (2.2). Nadien volgt er een weergave van de werkwijze in de praktijk (2.3). Dit wordt eerst geschetst aan de hand van de wetgeving, waarna er vervolgens opmerkingen op basis van eigen opgedane ervaring worden gegeven. Afsluitend wordt er in de laatste paragraaf (2.4) een analyse gemaakt van het aantal gerechtigden op maatschappelijke integratie en de evolutie hiervan.

2.1 Algemeen

De RMI wetgeving heeft als doel om aan elke persoon het recht op maatschappelijke integratie te waarborgen. Dit recht wordt ter beschikking gesteld aan de betrokkene door het bevoegde openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn (hierna: OCMW). Hiervoor beschikt het OCMW over drie instrumenten: het recht op tewerkstelling, het recht op een leefloon en het recht op een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie (hierna: GPMI). Het centrum beslist zelf welk van de drie opties zij het meest geschikt acht voor de persoon in kwestie. Een combinatie van deze rechten is echter ook mogelijk. Bijkomend moet worden opgemerkt dat bij jongeren onder de 25 jaar het recht op tewerkstelling op de eerste plaats staat, waar bij gerechtigden boven de 25 jaar het recht op het leefloon primair is (RMI wetgeving).

De financiële tussenkomst, oftewel het leefloon, wordt ter beschikking gesteld aan de betrokkene wanneer deze (nog) niet over een tewerkstelling beschikt. Wel is het zo dat deze toekenning van het leefloon in combinatie gesteld kan worden met het sluiten van een GPMI. Het is dan ook door dit principe dat er in deze nieuwe RMI wetgeving wordt afgestapt van het uitkeringsmodel. Het staat vast dat deze uitkeringen onmisbaar zijn, maar toch blijken ze dikwijls een onvolwaardig instrument voor sociale inschakeling te zijn. De prioriteit moet liggen op een zinvolle inschakeling in de gemeenschap, desondanks hoe belangrijk een financiële tussenkomst ook is als laatste vangnet (Kamer, 2001-02, nr.1603/001).

Dit recht reikt dus duidelijk verder dan louter een inkomensgarantie. Het uiteindelijke doel bestaat erin om ervoor te zorgen dat iedereen kan deelnemen aan het maatschappelijke leven.

Deze maatschappelijke integratie kan op allerlei wijzen beoogd worden. Zo kan het voor sommigen een eerste beroepservaring inhouden, terwijl het voor anderen dan weer gaat om een opleiding of zelfs een studie met volledig leerplan. Een andere mogelijkheid kan een GPMI inhouden, waardoor de betrokkene zich op een actieve manier (terug) kan inschakelen in de maatschappij (Kamer, 2001-02, nr.1603/001).

Vervolgens is het belangrijk om duidelijk te stellen dat maatschappelijke integratie onder de vorm van sociale bijstand valt, het is dan ook residuair van vorm. Vandaar dus dat belanghebbenden enkel hun recht op maatschappelijke integratie kunnen uitoefenen wanneer zij geen beroep (meer) kunnen doen op andere uitkeringen. Hierdoor vervalt het recht op maatschappelijke integratie dan ook van rechtswege vanaf het moment dat de betrokkene gerechtigd is op een onderhouds- of een sociale zekerheidsuitkering. Bovendien vervalt dit recht ook wanneer de belanghebbende door eigen inspanningen (arbeids)inkomsten verwerft. Er moet echter wel opgemerkt worden dat het bedrag dat de betrokkene ontvangt van de sociale uitkeringen of van zijn eigen inspanningen tenminste gelijk moet zijn aan het bedrag van het leefloon waar hij volgens deze wet aanspraak op maakt.

De wetgeving betreffende het RMI is een federale bevoegdheid, maar wordt plaatselijk toegepast door de OCMW's. Een OCMW is een publieke instelling die over rechtspersoonlijkheid beschikt en losstaat van de gemeente zelf. Verder is het ook zo dat zij beschikken over een eigen patrimonium (FOD Sociale zekerheid, 2004).

2.2 Voorwaarden

Om recht uit te kunnen oefenen op maatschappelijke integratie moet de belanghebbende voldoen aan verschillende voorwaarden. Aan de hand van deze paragraaf zullen de verscheidene voorwaarden elk afzonderlijk toegelicht worden.

2.2.1 De nationaliteitsvoorwaarde

Als eerste belangrijk punt wordt er gekeken naar de nationaliteit van de betrokkenen. Zo kan iedereen die over de Belgische nationaliteit beschikt, beroep doen op maatschappelijke integratie. Vervolgens komen ook volgende belanghebbenden in aanmerking tot maatschappelijke integratie: EU-onderdanen die vallen onder de toepassing van de EEG-verordening nr. 1612/28 van 15 oktober 1968 van de Raad van de Europese Gemeenschappen betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap, vreemdelingen ingeschreven in het bevolkingsregister, staatlozen die onder de toepassing vallen van het Verdrag betreffende de status van staatlozen, ondertekend te New York op 28 september 1954 en goedgekeurd bij de wet van 12 mei 1960 en als laatste erkende vluchtelingen in de zin van

art. 49 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (RMI wetgeving, art. 3).

In overeenstemming met de bestaansminimumwet van 1974 komen allereerst de Belgen, vervolgens de erkende vluchtelingen en als laatste de Europeanen die vallen onder het vrije werknemersverkeer, in aanmerking voor het RMI. Een belangrijke wijziging echter betreft de categorie van de vreemdelingen die ingeschreven zijn in het bevolkingsregister. Omdat er geen feitelijk, noch juridische rechtvaardigingen zijn die een andere behandeling dan de Belgen wettigen, worden ook zij toegelaten tot het RMI. Ook de RMI wetgeving richt zich nog steeds tot de belanghebbenden die er niet in slagen om op eigen kracht of op andere wijze een zelfredzaam bestaan te leiden (Kamer, 2001-02, nr.1603/001).

2.2.2 De leeftijdsvoorwaarde

Vervolgens moet de aanvrager in principe meerderjarig zijn. Desalniettemin heeft de wetgeving ook hier enkele uitzonderingen voorzien. De volgende belanghebbenden kunnen ook beschikken over maatschappelijke integratie: door het huwelijk ontvoogde minderjarigen, minderjarigen met kinderen ten lasten, alsook minderjarigen die in verwachting zijn (RMI wetgeving, art. 3).

De RMI wetgeving voorziet geen maximumleeftijdgrens ten opzichte van de aanvragers van maatschappelijke integratie. Aangezien het RMI echter een residuair recht is, zal er steeds vooraf moeten worden nagegaan of de belanghebbende geen aanspraak kan maken op het recht op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (FOD Sociale Zekerheid, 2004).

2.2.3 De verblijfsvoorwaarde

Als bijkomende voorwaarde om beroep te mogen doen op het RMI is het van belang dat de betrokkene zijn werkelijke verblijfplaats in België heeft. Elke persoon die gewoonlijk en bestendig op Belgisch grondgebied verblijft, wordt beschouwd als iemand die werkelijk in België woont. Er moet wel rekening gehouden worden met het feit dat hij ook daadwerkelijk op het grondgebied van het Rijk mag verblijven. Doorgaans betekent dit in de praktijk dat de betrokkene ingeschreven is in het bevolkingsregister of in het vreemdelingenregister. Het is vervolgens de taak van de maatschappelijk werker van het bevoegde OCMW om op basis van het sociaal onderzoek vast te stellen of de betrokkene inderdaad verblijft op de plaats die hij vermeld heeft (FOD Sociale Zekerheid, 2004).

2.2.4 De voorwaarde van ontoereikende bestaansmiddelen

Een volgend punt waarmee rekening gehouden wordt vooraleer maatschappelijke integratie zal worden toegekend, is het hebben van onvoldoende bestaansmiddelen door de aanvrager. De belanghebbende mag namelijk niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken, noch er aanspraak op kunnen maken, noch in staat zijn toereikende middelen te verwerven, hetzij door eigen inspanningen, hetzij op een andere manier. Ook is het belangrijk op te merken dat deze voorwaarden ook gelden voor de echtgenoot of de persoon met wie de belanghebbende wettelijk samenwoont (RMI wetgeving, art. 3).

2.2.5 De voorwaarde tot werkbereidheid

De volgende vereiste die gesteld wordt betreft het feit dat begunstigden die arbeidsgeschikt zijn, ook werkbereid moeten zijn. Met andere woorden, zowel het centrum als de betrokkene zelf moeten actief zoeken naar werk. Bijkomend moet de belanghebbende ook ingaan op een werkaanbieding die in overeenstemming is met zijn fysieke en intellectuele capaciteiten. Deze voorwaarde geeft duidelijk weer hoe hoog de beleidsmaker een actieve visie op werkbereidheid, zowel voor de OCMW's als de aanvragers, in het vaandel dragen. Het mag dus vastgesteld worden dat het bewijzen van de werkbereidheid niet enkel meer rust bij de aanvrager alleen. Vervolgens kan het opvragen van werkgeversattesten, in tegenstelling tot de wet van 1974, niet meer verplicht worden door het centrum om de werkbereidheid aan te tonen (Kamer, 2001-02, nr.1603/001).

2.2.6 De voorwaarde om zijn rechten te laten gelden op andere uitkeringen

Een laatste vereiste die gesteld wordt om van het recht op maatschappelijke integratie te genieten is dat de betrokkene zijn rechten laat gelden op uitkeringen die hij kan genieten krachtens de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving (RMI wetgeving, art. 3). Ook dit duidt weer op het residuaire karakter dat betekent dat het RMI als allerlaatste vangnet moet beschouwd worden.

2.3 Werkwijze

Deze paragraaf zal fasegewijs ingaan op de verschillende stappen die genomen moeten worden door zowel het OCMW als de betrokkene zelf in het proces van maatschappelijke integratie.

In het kader van deze masterproef heb ik de mogelijkheid gehad om elk van deze stappen in de praktijk mee te volgen. De eerste drie stappen: informatieplicht, aanvraag en onderzoek heb ik bij het OCMW van Hasselt van naderbij gevolgd. Ook de laatste stap, de betaling, werd mij verder verduidelijkt door een maatschappelijk assistent van Hasselt. Wat betreft de beslissing, heb ik deel mogen nemen aan de Raad voor Maatschappelijke Welzijn van het OCMW van Bilzen. Vandaar dat, naast de weergave van de wetgeving, elke stap nog kort aangevuld zal worden met mijn eigen praktijkervaring. Dit zal telkens terug te vinden zijn onder "praktijk".

Schema 1: Stappen tot maatschappelijke integratie

2.3.1 Informatieplicht

Allereerst is het OCMW verplicht om aan elke persoon die hierom vraagt, alle dienstige inlichtingen te verschaffen betreffende zijn rechten en plichten inzake maatschappelijke integratie. Dit zowel in de vorm van een leefloon, een tewerkstelling of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Ook is het centrum verplicht om op eigen initiatief de belanghebbende persoon alle bijkomende informatie te bezorgen die nodig is voor de behandeling van zijn aanvraag of het behoud van zijn rechten (RMI wetgeving, art. 17).

Er kan dus geconcludeerd worden dat het OCMW gebonden is tot zowel een passieve als een actieve informatieplicht. Zo wordt er verwacht dat het OCMW allereerst bereid is om een antwoord te geven op eventuele vragen van de betrokkene, alsook dat zij op een actieve manier alle bijkomende informatie verschaft die relevant is voor de behandeling van zijn dossier (Kamer, 2001-02, nr.1603/001).

Praktijk

Bij het OCMW van Hasselt heb je als betrokkene elke weekday in de voormiddag de mogelijkheid om, zonder afspraak, langs te komen en informatie te vragen. Op deze momenten word je ontvangen door een van de maatschappelijk werkers die deel uitmaakt van het

onthaalteam. Bij aanvang van het gesprek wordt er aan de betrokkene gevraagd op welke manier de maatschappelijk assistent iets voor hem kan betekenen. Hierna legt de betrokkene dan (meestal) uit in welke situatie hij zich bevindt en waarom hij beroep wil doen op het OCMW. Wanneer de maatschappelijke werker het verhaal gehoord heeft, stelt deze eventueel nog bijkomende vragen. Wanneer echter alles duidelijk uitgelegd werd, gaat zij over tot het geven van informatie. Zo wordt er uitgelegd waar de betrokkene al dan niet recht op heeft en hoe dit vervolgens in zijn werk gaat.

Wanneer het gaat om betrokkenen die het Nederlands niet machtig zijn, nemen deze vaak zelf een "persoonlijke tolk" mee naar het centrum. Dit maakt het echter nog steeds niet zo eenvoudig om een duidelijk gesprek te voeren. De kans is groot dat deze "tolk" zelf ook slechts gebrekkig Nederlands spreekt en begrijpt, waardoor er verkeerde informatie uitgewisseld wordt. Wanneer de kennis van het Nederlands echter voldoende is, blijft de vraag nog steeds of er op een juiste en eerlijke manier vertaald wordt. Wanneer de maatschappelijke assistent de situatie dan ook niet vertrouwt of het niet werkbaar is op deze manier, heeft zij de mogelijkheid om een officiële tolk te contacteren. Dit kan gebeuren via de tolkentelefoon "Babel" of in levende lijve via het Provinciehuis.

2.3.2 Aanvraag

De aanvraag vervolgens moet worden ingediend door de belanghebbende zelf of door iedere persoon die hij daartoe schriftelijk aangewezen heeft (RMI wetgeving, art. 18, §1). Deze aanvraag kan daarom zowel mondeling als schriftelijk gebeuren. Het centrum is ertoe gehouden de mondelinge aanvragen tijdens zittingen, op welbepaalde dagen en minstens tweemaal per week, in ontvangst te nemen (Koninklijk besluit houdende het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie, B.S., 11 juli 2002 (Hierna: KB 2002), art. 4).

Vervolgens heeft de RMI wetgeving in art. 18, §2 vastgelegd dat de aanvraag op de dag zelf van haar ontvangst chronologisch ingeschreven moet worden in het hiervoor gehouden register. Bovendien moet de schriftelijke aanvraag ondertekend worden door de belanghebbende, of de persoon die deze vertegenwoordigt. In geval dat de aanvraag mondeling plaatsvond, ondertekent de belanghebbende, respectievelijk de persoon die deze vertegenwoordigt, in het daartoe voorziene vak van het register.

Wanneer deze aanvraag plaatsgevonden heeft, is het de taak van het OCWM om aan de aanvrager een ontvangstbewijs te overhandigen. Met dit ontvangstbewijs wordt er een melding gemaakt van de onderzoekstermijn van de aanvraag. Ook is dit noodzakelijk om de betrokkene op zijn recht te wijzen dat hij voor iedere beslissing gehoord kan worden, indien hij dit wenst.

Als laatste dient dit ontvangsbewijs er ook voor om de belanghebbende op zijn plicht te wijzen om meteen aangifte te doen van relevante aangepaste gegevens (RMI wetgeving, art. 18, §3). Normaliter is het bevoegde OCMW datgene van de gemeente waar de aanvrager van het RMI verblijft. In de praktijk kan dit echter al eens leiden tot een feitenkwestie. Een belangrijk criterium bij deze beslissing is de inschrijving in het bevolkingsregister, al is dit niet altijd doorslaggevend.

Een OCMW dat vaststelt dat het territoriaal onbevoegd is voor een aanvraag, moet deze aanvraag doorsturen naar het volgens hun wel bevoegde OCMW, binnen de vijf kalenderdagen. Ook is het de taak van het centrum zelf om de aanvrager hiervan in kennis te stellen binnen dezelfde termijn van vijf kalenderdagen. Bij deze kennisgeving is het OCMW verplicht om een duidelijke vermelding van de redenen van onbevoegdheid mee te delen. Wanneer het centrum het nalaat om aan deze voorwaarden te voldoen, zijn zij alsnog verplicht om het leefloon of de maatschappelijke integratie door tewerkstelling toe te kennen aan de aanvrager, totdat zij wel aan de voorwaarden voldoen (Kamer, 2001-02, nr.1603/001).

Praktijk

Wanneer de betrokkene alle informatie meegedeeld werd over zijn rechten, kan er overgegaan worden tot een aanvraag. Meestal gebeurt dit op initiatief van de maatschappelijk werker zelf. Vervolgens wordt er een aanvraagformulier ingevuld door de maatschappelijk werker. Hierop staan allereerst de gegevens van de betrokkene, alsook van een eventuele partner en kinderen. Naast het aanvraagformulier wordt er ook telkens een ontvangsbewijs ingevuld. Hierop staan opnieuw de persoonlijke gegevens van de betrokkene. Bijkomend wordt er hier ook op vermeld welke documenten de betrokkene nog ter beschikking moet stellen aan het OCMW. Deze documenten zijn noodzakelijk voor het sociaal onderzoek. In de meeste gevallen hebben de betrokkenen al heel wat documenten bij die het centrum nodig heeft. Toch worden er ook specifiekere documenten gevraagd, zoals bijvoorbeeld de bankafschriften van de laatste drie maanden, inschrijvingsbewijs van de VDAB, eventueel de schorsingsbrief van de RVA, enzovoort.

Wanneer dit alles duidelijk gemaakt is aan de betrokkene, wordt deze gevraagd beide documenten te ondertekenen. Vervolgens maakt de maatschappelijk assistent een kopie van het ontvangsbewijs voor de betrokkene, alsook van de identiteitskaart (in het geval dat de betrokkene hierover beschikt) om toe te voegen aan het persoonlijk dossier. Als laatste maakt de maatschappelijk assistent een volgende afspraak met de betrokkene. Op dit volgende moment zal er dieper ingegaan worden op de specifieke situatie en de omvang van de mogelijke problemen. Het is ook op deze datum dat de betrokkene de gevraagde documenten moet meenemen.

Ik kan mij inbeelden dat het voor een betrokkene niet eenvoudig is om de stap te zetten naar het OCMW. Wanneer ik de betrokkenen observeerde, merkte ik ook regelmatig op dat dezen het niet gemakkelijk hadden om hun situatie uit te leggen. Sommigen werden er zelfs emotioneel van. Toch had ik het gevoel dat zij zich na verloop van tijd geleidelijk aan meer en meer op hun gemak voelden. Dit heeft veel te maken met de aanpak van de maatschappelijk werkers. Wat mij opviel was dat zij steeds op een rustige, maar duidelijke manier spraken. Als betrokkene weet je meteen waar je staat, maar krijg je toch het gevoel dat er echt naar je geluisterd wordt. Bovendien wordt er in dit eerste gesprek nog niet te diep ingegaan op alle problemen die de betrokkene aanhaalt. Het is volgens de maatschappelijk werkers ook niet de bedoeling dat je hen al meteen overrompelt met allerlei vragen. Vaak zitten zij ook in behoorlijk uitzichtloze situaties, waardoor zij zich niet altijd alle feiten even gemakkelijk voor de geest kunnen halen. Vandaar dat er meteen een volgende afspraak vastgelegd wordt, zodat de betrokkene even kan bekomen vooraleer er dieper ingegaan wordt op bepaalde aspecten.

2.3.3 Onderzoek

Het OCMW voert een sociaal onderzoek naar de toekenning of weigering van het leefloon of de maatschappelijke integratie door tewerkstelling. Voor dit sociaal onderzoek moet het centrum een beroep doen op maatschappelijk werkers. Deze maatschappelijk werkers moeten houder zijn van het diploma van maatschappelijk assistent, van gegradueerde verpleger gespecialiseerd in gemeenschapsgezondheid of van sociaal verpleger, erkend door de Gemeenschappen (KB 2002, art. 5).

Vanaf het moment dat de aanvraag is ingediend, wordt er van de betrokkene verwacht om te voldoen aan enkele plichten. Zo zal er een onderzoek gevoerd worden naar de gegrondheid van zijn aanvraag. Hiervoor is het dan ook noodzakelijk dat de belanghebbende nuttige inlichtingen en machtigingen geeft.

Iedere aanvraag wordt onderzocht op basis van een vooraf opgemaakt formulier. Dit formulier moet behoorlijk worden ingevuld en de volgende gegevens bevatten. Allereerst alle inlichtingen betreffende de identiteit en de materiële en sociale toestand van de betrokkene, alsook van iedere persoon met wie hij samenwoont. Vervolgens bevat het ook de aangifte van de bestaansmiddelen. Bijkomend moet ook de vermelding van het centrum of de centra die ten aanzien van de aanvrager reeds toepassing gemaakt hebben van de bepalingen van artikelen 9 en 14, § 3, van de RMI wetgeving en van respectievelijk artikel 35, § 1 vermeld worden. De inlichtingen en verklaringen worden vervolgens door de betrokkene als oprecht en volledig verklaard, gedagtekend en ondertekend (KB 2002, art. 6, §1, §2).

Wanneer een betrokkene gezondheidsredenen inroept als reden voor onder andere arbeidsongeschiktheid, kan het OCMW de betrokkene onderwerpen aan een onderzoek door een door het centrum zelf aangestelde geneesheer. Het OCMW mag dit zelfs doen wanneer de betrokkene een medisch attest van een andere dokter kan opwerpen. In dit geval biedt de betrokkene zich bij de door het centrum aangeduide geneesheer aan, tenzij zijn gezondheidstoestand dit niet toelaat. De geneesheer gaat dan vervolgens na of gezondheidsredenen ook daadwerkelijk door de betrokkene kunnen worden ingeroepen (KB 2002, art. 6, §4).

Vervolgens is het de plicht van het centrum om de betrokkene te horen, vooraleer te beslissen over toekenning, weigering of herziening van een leefloon, een GPMI of een maatschappelijke integratie door tewerkstelling. Dit is enkel noodzakelijk wanneer de betrokkene hier zelf om verzoekt. Het centrum is echter wel verplicht de betrokkene in kennis te stellen van dit recht (RMI wetgeving, art. 20).

Wanneer de betrokkene gehoord wordt, is dit hetzij door de Raad, hetzij door het bevoegde orgaan met beslissingsbevoegdheid in het concrete geval. De betrokkene die wordt gehoord kan zich bij de uitoefening van zijn recht om te worden gehoord, laten bijstaan of vertegenwoordigen door een persoon naar zijn keuze (KB 2002, art. 7).

Praktijk

Het eigenlijke sociale onderzoek begint normaliter nadat de aanvaag plaatsgevonden heeft. In de meeste gevallen beschikt de maatschappelijk werker na dit eerste gesprek echter nog niet over alle nodige informatie. Hierdoor kan het onderzoek dan ook worden uitgesteld tot na de volgende afspraak. Wanneer deze vervolgens plaatsgevonden heeft, wordt er (eventueel) een afspraak gemaakt wanneer de maatschappelijk werker op huisbezoek kan komen. Op deze manier kan er vastgesteld worden of de betrokkene ook daadwerkelijk in de stad/gemeente van het OCMW woont.

Bij het OCMW van Hasselt wordt er normaal gezien niet aangekondigd wanneer het huisbezoek zal plaatsvinden. Dit om meer zekerheid te krijgen dat de betrokkene ook daadwerkelijk verblijft op de opgegeven locatie. Wanneer de betrokkene aangeeft dat hij moeilijk te treffen valt, kan er toch overgegaan worden tot het maken van een afspraak.

Het sociaal onderzoek wordt in het OCMW van Hasselt nog steeds door dezelfde maatschappelijk werker gedaan als diegene die de betrokkene voor de eerste keer ontvangen heeft. Naast alle nodige documenten die in het dossier moeten worden toegevoegd, wordt er ook een berekening gemaakt van de bestaansmiddelen. Dit is nodig om te kijken op welk

leefloonbedrag de betrokkene eventueel recht heeft. Vandaar dat het ook nodig is dat er inzage is in de bankuittreksels, eventuele verkoopdocumenten, enzovoort. Ook wordt er nagegaan of de betrokkene recht heeft op onderhoudsgeld.

Wanneer dit alles afgerond is, formuleert de maatschappelijk werker zijn advies. Dit wordt vervolgens meegedeeld aan de betrokkene. Wanneer dit advies negatief is, stelt de maatschappelijk werker de betrokkene op de hoogte van de mogelijkheid om zijn hoorrecht uit te oefenen. De betrokkene heeft vervolgens de vrije keuze of hij hier al dan niet op ingaat.

2.3.4 Beslissing

Het centrum is verplicht om binnen de 30 dagen, nadat de aanvraag werd gezonden door het eerste aangezochte centrum of instelling van sociale zekerheid, een beslissing te nemen. Deze beslissing wordt getroffen door de Raad voor Maatschappelijke Welzijn van het OCMW, op basis van het dossier dat door een maatschappelijk assistent werd opgemaakt. Vervolgens moet de beslissing schriftelijk genomen worden en met geldige redenen worden gemotiveerd. Deze motivering moet adequaat zijn en moet zowel betrekking hebben op de juridische, alsook op de feitelijke elementen die tot de beslissing geleid hebben. Wanneer de beslissing betrekking heeft op een geldsom, moet ze het toegekende bedrag vermelden, alsook de wijze van berekening en de regelmaat van de betalingen (RMI wetgeving, art 20, §1, §2).

De beslissing moet daarenboven vermelden welke rechtbank bevoegd is voor het instellen van een beroep, alsook wat de termijn en de te volgen procedure voor dit beroep is. Vervolgens moet het ook weergeven welke maatschappelijk werker het dossier beheert, alsook hoe de betrokkene opheldering kan krijgen omtrent de genomen beslissing.

De beslissing wordt binnen de acht dagen bij aangetekende zending of tegen ontvangstbewijs betekend aan de betrokkene. De datum van de poststempel of van het ontvangstbewijs zijn doorslaggevend (RMI wetgeving, art. 21, §3, §4).

Het centrum kan vervolgens ook de noodzaak zien tot de herziening van een beslissing. Dit kan onder andere wanneer er bepaalde omstandigheden gewijzigd zijn die een invloed hebben op de rechten van de persoon, wanneer er een wijziging van het recht door een wettelijke of reglementaire bepaling gebeurd is, in het geval er een juridische of materiële vergissing van het centrum heeft plaatsgevonden of als laatste indien er verzuim, onvolledige en onjuiste verklaringen van de betrokkene vastgesteld worden.

Hierdoor is het dan ook noodzakelijk dat de betrokkene onmiddellijk aangifte doet van elk nieuw gegeven dat een weerslag kan hebben op het aan hem toegekende bedrag of op zijn situatie als

rechthebbende. Het is vervolgens ook de taak van het centrum om geregeld, en minstens om het jaar, na te gaan of de toekenningvoorwaarden nog steeds van kracht zijn (RMI wetgeving, art. 22).

Praktijk

Wat betreft de beslissing door de Raad voor Maatschappelijke Welzijn van het OCMW, heb ik beroep gedaan op het OCMW van Bilzen. De Voorzitter van deze Raad gaf mij de toestemming om de Raadzitting van dinsdag 15 maart te Bilzen bij te wonen.

Op deze eigenlijke raad waren er drie betrokkenen die het hoorrecht wilden toepassen. Alvorens zij hun zeg mochten doen, lichtte de maatschappelijk werker het desbetreffende dossier toe. Ook gaf zij meteen haar advies en de standpunten waarop dit gebaseerd was. Vervolgens was het de beurt aan de betrokkene zelf om zijn verhaal te doen. Ook hier merkte ik op dat elke betrokkene een zenuwachtige indruk gaf. Begrijpelijk, aangezien deze zijn uitleg moest doen voor een tiental mensen die hij nog nooit gezien had, wetende dat er heel veel van afhangt. Wel moet ik er meteen bij opmerken dat de Voorzitter de nodige inspanningen deed om de betrokkenen op hun gemak te stellen. Hij nodigde hen uit om hun verhaal te doen, waarna de andere raadsleden de mogelijkheid hadden om nog bijkomende vragen aan de betrokkene te stellen.

Wanneer de betrokkene zijn standpunten verdedigd had, werd hij bedankt voor zijn inbreng en meegedeeld dat de Raad zijn beslissing aan de maatschappelijke werker zou meedelen. In alle drie de gevallen werd het initiële advies van de maatschappelijk assistent opgevolgd, en was de poging van de betrokkene tot overtuiging van de Raad tevergeefs geweest.

Het volgende punt op de agenda van de Raad was de behandeling van de andere dossiers, waar er dus geen hoorrecht door de betrokkenen werd ingeroepen. Dit ging dan ook aan een sneller tempo. De maatschappelijk assistenten lichtten een voor een hun dossiers toe en gaven hun adviezen. Wanneer de Raad akkoord ging met de beslissing werd dit door de maatschappelijk werker zo genoteerd. Ook hier werd telkens het advies van de maatschappelijk assistenten gevolgd.

2.3.5 Betaling

De uitbetaling van het leefloon verloopt als volgt. De eerste betaling van het leefloon vindt plaats binnen de vijftien dagen na de beslissing. In het geval dat er voorschotten werden toegekend, wordt het bedrag ervan in mindering gebracht van de sommen toegekend voor de

periode waarop zij betrekking hebben. De volgende betalingen gebeuren naar keuze van het centrum. Dit kan hierdoor oftewel per week, per veertien dagen of per maand zijn.

Wanneer het centrum laattijdig uitbetaalt, heeft de betrokkene recht op intrest. Dit recht gaat dus in vanaf de zestiende dag volgend op de beslissing. Als de beslissing genomen is met een vertraging die te wijten is aan het centrum, dan is de intrest verschuldigd vanaf de zesenvestigste dag na het indienen van de aanvraag (RMI wetgeving, art. 23, §1, §2).

Praktijk

Wanneer de Raad voor Maatschappelijke Welzijn van het OCMW heeft plaatsgevonden, worden de beslissingen meegedeeld aan de desbetreffende maatschappelijk werker. Het is vervolgens haar taak om de betrokkene op de hoogte te stellen hiervan. Wanneer de beslissing goedgekeurd werd, zal zij vervolgens overgaan tot de betaling van het overeengekomen bedrag.

2.4 Analyse

In tabel 1 vinden we een overzicht van het aantal begunstigden van het recht op maatschappelijke integratie (hierna: RMI). Wanneer we kijken naar de procentuele cijfers van België valt het op dat in 2001 er een vrij sterke daling plaatsvond ten opzichte van het jaar ervoor, namelijk een verlaging van 9,5%. Vanaf 2002 vindt er, met uitzondering van sommige jaren in Vlaanderen, jaarlijks een stijging van het aantal RMI ontvangers plaats. Vervolgens moet er vastgesteld worden dat er in 2009 een aanzienlijke verhoging plaatsvond in vergelijking met het jaar ervoor. Hier bedraagt de stijging van het aantal RMI begunstigden 8,49%. We zien dat Vlaanderen met zijn 8,88% de relatief grootste verantwoordelijkheid hierin draagt.

Een analyse van de cijfers in absolute termen laat duidelijk merken dat Wallonië steeds het grootst aantal RMI ontvangers kent. In 2009 zijn dit er 71.000 terwijl er in Vlaanderen slechts 49.855 begunstigden zijn. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vervolgens heeft, in absolute cijfers, te kampen gehad met praktisch een verdubbeling van het aantal RMI ontvangers tijdens de periode 2000 tot 2009.

De jaarlijkse stijging over de verschillende gewesten nam sinds 2007 geleidelijk aan terug af. Indien er echter gekeken wordt naar de stijging in 2009 ten opzichte van 2008 is er niks meer te merken van deze afname. Wanneer er vervolgens gekeken wordt naar de verandering van 2009 naar 2010 zien we dat er een zeer forse daling van het aantal begunstigden op het RMI heeft plaatsgevonden. Er mag dus gesteld worden dat dit een zeer gunstige evolutie is. Dit wordt ook grafisch weergegeven in grafiek 1.

Tabel 2 vervolgens, geeft een analyse van het aantal bestaansminimum- en leefloongerechtigden naar nationaliteit over België en de gewesten. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen Belgen en niet-Belgen. Bij deze laatste categorie vindt nog een verdere uitsplitsing plaats, namelijk deze tussen Europeanen en niet-Europeanen.

De belangrijkste opmerking bij deze cijfers betreft de categorie "niet-Europeanen". Tot en met 2002 bleef hun aandeel zeer beperkt, zowel in Vlaanderen als in Wallonië. Door de grote mate van multiculturaliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is deze groep hier over het algemeen sterker vertegenwoordigd. Vanaf 2003 heeft er echter in elk van de drie gewesten een verdubbeling plaatsgevonden van het percentage "niet-Europeanen". Sterker nog, van 2000 tot 2009 kan er zelfs gesproken worden van een vertienvoudiging van het aantal niet-Europeanen.

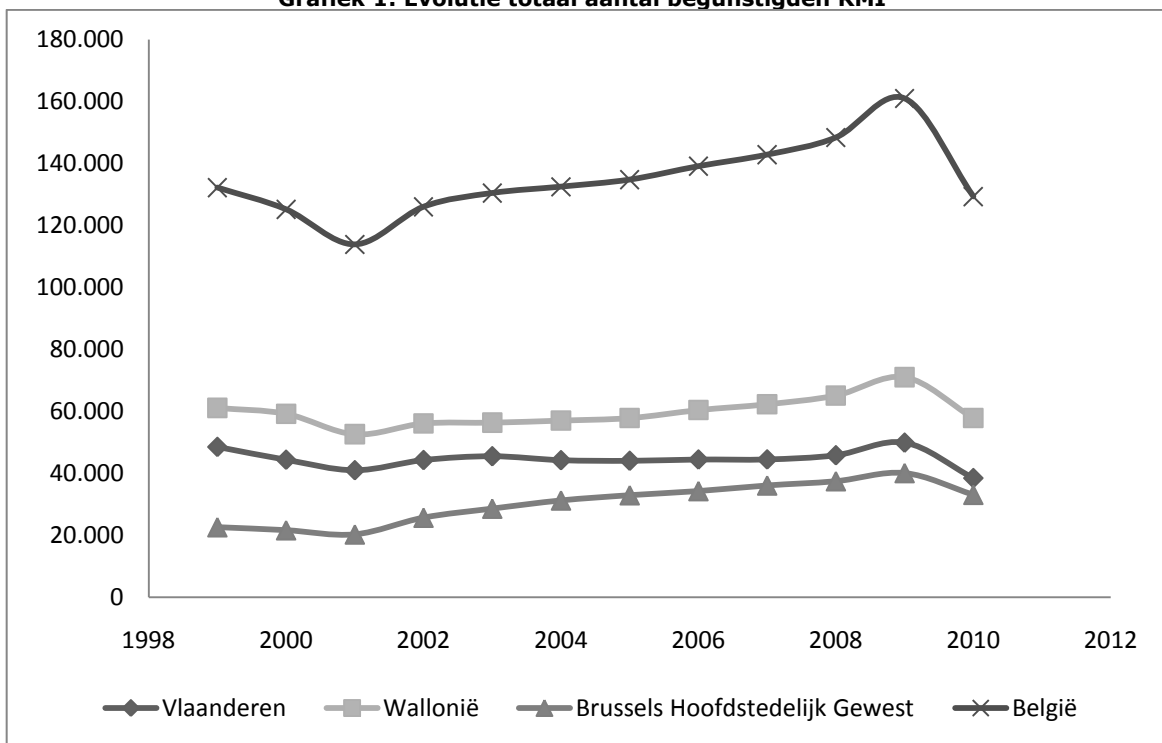
Dit fenomeen is onder meer te wijten aan de verandering van de Bestaansminimumwet van 1974 naar de huidige RMI wetgeving. Door deze nieuwe wetgeving werd er in artikel drie namelijk een nieuwe categorie van gerechtigden toegevoegd, deze van de "vreemdelingen die ingeschreven zijn in het bevolkingsregister" zoals al aangehaald werd (in 2.1.2). Deze cijfers laten dan ook duidelijk zien dat er aanzienlijk gebruik gemaakt wordt van deze aanpassing in de RMI wetgeving.

Tabel 1: Procentuele evolutie totaal aantal begunstigen RMI (1999-2010)¹

JAARTAL	VLAANDEREN	%	WALLONIE	%	BRUSSELS HG	%	BELGIE	%
1999	48.486	/	61.103	/	22.585	/	132.174	/
2000	44.339	-8,55	59.197	-3,12	21.605	-4,34	125.141	-5,32
2001	40.961	-7,62	52.608	-11,13	20.252	-6,26	113.821	-9,05
2002	44.239	8,00	56.079	6,60	25.665	26,73	125.983	10,69
2003	45.471	2,78	56.358	0,50	28.587	11,39	130.416	3,52
2004	44.197	-2,80	57.029	1,19	31.236	9,27	132.462	1,57
2005	43.998	-0,45	57.828	1,40	32.926	5,41	134.752	1,73
2006	44.411	0,94	60.400	4,45	34.265	4,07	139.076	3,21
2007	44.439	0,06	62.291	3,13	36.081	5,30	142.811	2,69
2008	45.791	3,04	65.099	4,51	37.456	3,81	148.346	3,88
2009	49.855	8,88	71.000	9,06	40.088	7,03	160.943	8,49
2010	38.415	-22,95	57.815	-18,57	33.063	-17,52	129.293	-19,67

Bron: POD Maatschappelijke Integratie (2011)

Grafiek 1: Evolutie totaal aantal begunstigen RMI²

Bron: POD Maatschappelijke Integratie (2011)

¹ Eigen bewerking van de gegevens.

² Eigen bewerking van de gegevens.

**Tabel 2: Aantal bestaansminimum/leefloongerechtigden naar nationaliteit, België en gewesten
(percentages jaargemiddelde)**

VLAAMS GEWEST	% Belgen	% niet-Belgen, Europeaan	% niet-Belgen, niet- Europeaan	% niet-Belgen totaal
2000	92,75	4,87	2,38	7,25
2001	91,92	4,88	3,20	8,08
2002	88,83	4,86	6,31	11,17
2003	80,76	4,49	14,75	19,24
...				
2008	72,63	5,97	21,40	27,37
2009	72,25	7,48	20,27	27,75
WAALS GEWEST	% Belgen	% niet-Belgen, Europeaan	% niet-Belgen, niet- Europeaan	% niet-Belgen totaal
2000	90,60	7,97	1,43	9,40
2001	89,88	8,00	2,12	10,12
2002	88,44	7,90	3,67	11,56
2003	84,07	7,59	8,34	15,93
...				
2008	82,72	8,25	9,03	17,28
2009	80,86	7,50	11,64	19,14
BRUSSELS HG	% Belgen	% niet-Belgen, Europeaan	% niet-Belgen, niet- Europeaan	% niet-Belgen totaal
2000	81,33	11,53	7,14	18,67
2001	78,43	11,43	10,14	21,57
2002	75,01	10,46	14,54	24,99
2003	64,70	8,37	26,93	35,30
...				
2008	62,28	7,96	29,76	37,72
2009	62,47	9,60	27,93	37,53
BELGIË	% Belgen	% niet-Belgen, Europeaan	% niet-Belgen, niet- Europeaan	% niet-Belgen totaal
2000	89,60	7,61	2,79	10,40
2001	88,36	7,65	3,99	11,64
2002	85,81	7,47	6,71	14,19
2003	78,49	6,80	14,71	21,51
...				
2008	71,74	7,35	20,92	28,26
2009	73,40	8,08	18,53	26,60

Bron: Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad (hierna: OASeS) (2010)

HOOFDSTUK III: Het leefloon

Dit derde hoofdstuk zal specifiek ingaan op het recht op het leefloon. In de eerste paragraaf (3.1) wordt er algemeen verduidelijkt wat er onder het leefloon kan worden verstaan. Vervolgens wordt er in de volgende paragraaf (3.2) duidelijk gemaakt met welke bestaansmiddelen er al dan niet rekening moet worden gehouden bij de berekening van het toe te kennen leefloonbedrag. Nadien worden ook de mogelijke sancties (3.3), de manier van terugvorderen (3.4), alsook de staatstoelagen (3.5) toegelicht. Dit wordt telkens eerst aan de hand van de wetgeving gedaan, waarna er opmerkingen of vaststellingen vanuit de praktijk gegeven zullen worden.

Hierna wordt er getracht een grondige analyse te maken van de bedragen van het leefloon (3.6). Allereerst wordt het leefloon an sich onder de loep genomen (3.6.1), waarna er vervolgens een vergelijking gemaakt wordt tussen het leefloon en respectievelijk de wachttuitkering, werkloosheidsuitkering en het minimumloon (3.6.2). Afsluitend zal er in de laatste paragraaf (3.7) een evaluatie gegeven worden aan de hand van de gedane interviews met de maatschappelijke assistenten, alsook met de heer van Geertsom. Dit derde hoofdstuk wordt vervolgens afgesloten met een persoonlijke slotconclusie (3.7.2.).

3.1 Algemeen

Het begrip "leefloon" kan logischerwijs opgesplitst worden in twee afzonderlijke termen: "leef" en "loon". Met de eerste term, leef, wordt er aangegeven dat het noodzakelijk is dat er van de toegekende minimumuitkering moet kunnen worden geleefd. Alsook dat er een "menswaardig bestaan" wordt gegarandeerd.

De tweede term, loon, doelt naar twee gedachten. Zo wordt er op de eerste plaats aandacht geschonken aan het feit dat het een tegenprestatie vormt voor de participatie aan de gemeenschap. Met andere woorden, het engagement dat de betrokkene onderneemt om zich in de mate van het mogelijke maatschappelijk in te schakelen. Anderzijds duidt het erop dat er een traject dient uitgestippeld te worden, dat leidt tot een zelfredzaam bestaan (Veny, 2002).

Art. 14, §1 van de RMI wetgeving vermeldt drie basisbedragen op jaarbasis voor het leefloon:

- **6.040,65 EUR** voor elke persoon die met één of meerdere personen samenwoont. Onder samenwoning wordt verstaan het onder hetzelfde dak wonen van personen die hun huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelen.

- **9.060,97 EUR** voor een alleenstaand persoon (en voor een dakloze die recht heeft op een GPMI).
- **12.081,30 EUR** voor een persoon die samenwoont met een gezin te zijnen laste. Dit recht wordt geopend van zodra er ten minste één minderjarig ongehuwd kind aanwezig is. Het dekt meteen het recht van de eventuele echtgeno(o)t(e) of levenspartner.

Onder gezin ten laste wordt er volgens de RMI wetgeving: de echtgenoot, de levenspartner, het ongehuwd minderjarig kind of meerdere kinderen verstaan. De levenspartner is de persoon met wie de aanvrager een feitelijk gezin vormt.

3.2 Bestaansmiddelen

3.2.1 Berekening van de bestaansmiddelen

De volgende bestaansmiddelen worden in aanmerking genomen bij de berekening van het toe te kennen leefloonbedrag:

- 1 Het nettoberoepsinkomen
- 2 Inkomsten uit onroerende goederen
- 3 Inkomsten uit roerend kapitaal
- 4 Inkomsten uit afstand van goederen
- 5 Voordelen in natura

Deze zullen achtereenvolgens besproken worden in deze paragraaf.

1 Het bedrag van het leefloon wordt verminderd met de bestaansmiddelen van de aanvrager. Allereerst gaat het over het nettoberoepsinkomen. Wanneer de aanvrager een tewerkstelling verricht zal er rekening gehouden worden met zijn loon of zijn beroepsinkomen.

2 Als tweede zal er ook gekeken worden naar de inkomsten die de aanvrager ontvangt uit onroerende goederen. Wanneer een aanvrager in het bezit is van een bebouwd onroerend goed, dan wordt het globaal kadastraal inkomen verminderd met 750 euro. Het betreft hier dan het niet-geïndexeerd kadastraal inkomen (hierna: KI). Deze vermindering wordt nog verhoogd met 125 euro voor elk kind waarvoor de betrokkene kinderbijslag ontvangt. Het bedrag dat na deze aftrek overblijft, wordt vermenigvuldigd met drie en vervolgens in rekening gebracht. Wanneer de betrokkene over onbebouwde onroerende goederen beschikt, dan wordt het globale kadastraal inkomen slechts verminderd met 30 euro (KB 2002, art. 25, §1).

Bijvoorbeeld: kadastraal inkomen is 3.000 euro, voor een bebouwd onroerend goed, en er zijn twee kinderen ten laste. Berekening: $€3.000 - (€750 + (2 \times €125)) = €2.000$; $€2.000 \times 3 = €6.000$ inkomsten per jaar.

Ook is het zo dat wanneer de betrokkene een onroerend goed verhuurt, er rekening gehouden zal worden met de huur die werkelijk ontvangen wordt. In geval dat dit bedrag lager is dan het resultaat van de berekening voorzien voor bezit van onroerende goederen wordt er echter geen rekening mee gehouden (KB 2002, art. 26).

3 Ten derde worden de inkomsten uit roerend kapitaal bekeken. Zo zal er voor de al dan niet belegde roerende kapitalen rekening gehouden worden met 6% vanaf de schijf gelegen tussen 6.200 euro en 12.500 euro. Wanneer het boven deze schijf valt, zal er met 10% rekening gehouden worden. De schijf van 0,00 euro tot 6.200 euro is vrijgesteld bij de verrekening van de inkomsten (KB 2002, art. 27).

4 Een vierde punt waarmee rekening gehouden wordt bij de berekening van de bestaansmiddelen, betreft de inkomsten uit afstand van goederen. Deze afstand van goederen wordt in rekening gebracht in geval dat deze afstand plaatsvond binnen een periode van tien jaar vóór de datum van de aanvraag van het leefloon. Op deze verkoopwaarde worden dezelfde percentages van 6% en 10% toegepast, net zoals bij het in rekening brengen van de roerende kapitalen. Wanneer het gaat om een volle eigendom in onverdeeldheid, bijvoorbeeld van 50%, dan zal er in dat geval slechts rekening gehouden worden met de helft van de verkoopwaarde. Vervolgens is het zo dat er bij vruchtgebruik slechts rekening gehouden wordt met 40% van de verkoopwaarde.

Ook hier zijn er enkele verminderingen in te brengen op de verkoopwaarde. Zo zal de eerste schijf van 37.200 euro niet aangerekend worden bij de verkoop van een woonhuis, met de voorwaarde dat de aanvrager geen enkel ander bebouwd onroerend goed bezit. Er moet bijkomend opgemerkt worden dat deze vrijstelling niet geldt wanneer het gaat om een schenking. Vervolgens komen ook persoonlijke schulden, aangegaan vóór de afstand onder bezwarende titel en die terugbetaald werden met de opbrengst ervan, in aanmerking om in mindering te brengen met de verkoopwaarde. Als laatste kan er ook een jaarlijks forfaitair bedrag ingeval van verkoop van het hetzij het enige woonhuis, hetzij het enige onbebouwde onroerend goed, waarbij er telkens de voorwaarde geldt dat de aanvrager geen andere bebouwd of onbebouwd onroerend goed bezit, ingebracht worden als vermindering op de verkoopwaarde. Dit jaarbedrag betreft respectievelijk 1.250 euro, 2.000 euro of 2.500 naargelang de categorie 1, 2 of 3 van het leefloon waarin de betrokkene zich bevindt.

Bijkomend moet opgemerkt worden dat het OCMW de mogelijkheid heeft om op basis van billijkheidsredenen af te zien van de voor afstand van goederen voorziene berekeningsmodaliteiten. Wel moet zij dit grondig kunnen motiveren (FOD Sociale Zekerheid, 2004).

5 Als laatste wordt er ook rekening gehouden met de voordelen in natura bij de berekening van de bestaansmiddelen. Zo zullen de kosten verbonden aan de hoofdverblijfplaats van de aanvrager, wanneer deze ten laste genomen worden door een derde met wie de betrokkene niet samenwoont, verrekend worden. (KB 2002, art. 33).

Praktijk

Het spreekt voor zich dat het voor de maatschappelijk assistenten niet altijd even eenvoudig is om alle bestaansmiddelen in rekening te brengen. Veel informatie en documentatie moet door de betrokkene zelf aangebracht worden. Er kan dus ook enkel rekening gehouden worden met die bestaansmiddelen die door de belanghebbende aangehaald worden.

Bijvoorbeeld: Een betrokkene die vanuit het buitenland komt en het leefloon aanvraagt. Wanneer hij daar zijn huis verkocht heeft om naar België te kunnen komen, zou er in principe rekening gehouden moeten worden met het bedrag dat hij hiervoor ontvangen heeft (zie 4 inkomsten uit afstand van goederen). Hiermee zal echter alleen maar rekening gehouden worden, wanneer deze persoon dit ook daadwerkelijk meldt aan de maatschappelijk werker.

3.2.2 Vrijgestelde bestaansmiddelen

Bij de berekening van de bestaansmiddelen geeft art. 22 in het KB 2002 een opsomming van de bestaansmiddelen waar er geen rekening mee gehouden moet worden. Deze opsomming is echter vrij uitgebreid, waardoor hier enkel de belangrijkste en meest relevante bestaansmiddelen zullen worden aangehaald.

Allereerst zal er geen rekening gehouden worden met de hulp verleend door de centra. Ook zal de kinderbijslag niet verrekend worden. Wat betreft het onderhoudsgeld ontvangen ten gunste van de ongehuwde kinderen ten laste van de betrokkene voor zover deze laatste hen opvoedt, wordt ook hier geen rekening mee gehouden. Bijkomend zal er bij de berekening van de bestaansmiddelen geen rekening gehouden worden met het bedrag van de studietoelagen die de specifieke studiekosten dekken en die door de Gemeenschappen aan de betrokkene zijn toegekend te zijnen gunste of ten gunste van de kinderen die hij ten laste heeft. Vervolgens worden de premies en toelagen van de Gewesten voor verhuizing, installatie en huur die aan de

betrokkene worden toegekend, ook niet meegerekend. Voor de volledige lijst zie art. 22 in het KB van 2002.

Wanneer het in aanmerking te nemen bedrag van de bestaansmiddelen lager is dan het bedrag van het leefloon voorzien in artikel 14, §1, eerste lid, van de wet, heeft de betrokkene volgens art. 22 van het KB 2002 recht op een bijkomende vrijstelling van respectievelijk 155 euro, 250 euro, 310 euro op jaarbasis, naargelang hij respectievelijk behoort tot de categorie 1, 2 of 3 van de begunstigden zoals vermeld in artikel 14, § 1 van de RMI wetgeving.

Naast de hierboven opgesomde vrijstellingen zijn er ook nog enkele andere bestaansmiddelen die gedeeltelijk vrijgesteld worden. Allereerst zal er teneinde de socioprofessionele integratie (hierna: het SPI) van de leefloonbegunstigde die begint te werken of die een beroepsopleiding aanvat of voortzet te bevorderen, slechts rekening gehouden worden met de hieruit verworven netto-inkomsten na aftrek van een bedrag van 225,44 euro per maand startende op de eerste dag waarvoor hij de vrijstelling geniet en eindigend drie jaar later. Belangrijk hierbij is dat de betrokkene slechts kan genieten van deze vrijstelling wanneer hij als begunstigde van het leefloon begint te werken. Met andere woorden, een betrokkene die reeds aan het werk was, vooraleer gerechtigd te zijn op het leefloon, kan geen aanspraak maken op deze vrijstelling.

Vervolgens, wanneer het gaat om netto-inkomsten verworven uit een artistieke activiteit van de betrokkene waarvan de prestaties onregelmatig zijn, zal er gedurende een periode van drie jaar slechts rekening gehouden worden met deze netto-inkomsten na aftrek van een bedrag van 2.705,22 euro per jaar. Deze verrekening vangt aan vanaf de eerste dag waarop deze betrokkene een inkomen krijgt voor zijn artistieke activiteit.

Als laatste bestaat er nog een specifieke regeling voor betrokkenen, jonger dan 25 jaar, die naast het leefloon ook een GPMI hebben lopen. Wanneer het OCMW goedkeurt dat de betrokkene met het oog op een verhoging van zijn inschakelingskansen in het beroepsleven, een studie met voltijds leerplan aanvat, hervat of voortzet in een door de gemeenschappen erkende, georganiseerde of gesubsidieerde onderwijsinstelling, zullen de netto-inkomsten verworven door tewerkstelling slechts in aanmerking genomen worden na aftrek van een bedrag van 62,88 euro per maand, voor de jongeren die genieten van een studiebeurs. De betrokken studenten die niet kunnen genieten van een studiebeurs kunnen over een aftrek van 225,44 euro per maand beschikken. Er kan slechts beroep gedaan worden op een dergelijke aftrek gedurende de periode dat een GPMI is afgesloten. Deze maatregel werd genomen met als doel de jongeren te stimuleren om een beroepservaring op te doen, alsook om hun zelfstandigheid te vergroten (KB 2002, art. 35, §1, §2).

Praktijk

Het zogenaamde SPI is vooral interessant voor betrokkenen die een deeltijdse tewerkstelling opnemen en hierdoor niet voldoende verdienen om boven de leefloonbedragen uit te komen. Door dit SPI krijgen zij eigenlijk een vermeerdering van 225,44 euro aanvullend leefloon toegekend.

Bijvoorbeeld: Een alleenstaande leefloonbegunstigde met een minderjarig kind ten laste (categorie 3), werkt deeltijds en verdient hiermee netto 600 euro per maand, wat op jaarbasis 7.200 euro betekent. Door de bijkomende vrijstelling, categorie 3, van 310 euro op jaarbasis, beschikt deze betrokkene dus over een inkomen van 6.890 euro per jaar. Het leefloon voor een alleenstaande met een kind ten laste bedraagt 1.006,78 euro per maand of 12.081,36 per jaar. Zonder het SPI zou het aanvullend leefloon dus bestaan uit 5.191,36 euro op jaarbasis (12.081,36 euro leefloon – 6.890 euro beroepsinkomsten) of 432,61 euro per maand. We gaan er in dit voorbeeld vanuit dat deze beroepsinkomsten de enige bestaansmiddelen zijn waarmee rekening moet gehouden worden.

Aangezien de betrokkene echter over een vrijstelling van 225,44 euro beschikt op het beroepsinkomen, verdient deze eigenlijk maar 374,56 euro per maand, op jaarbasis is dit 4.494,72 euro. Ook hier moet nog het vrijgesteld bedrag van 310 euro worden afgetrokken, waardoor dit 4.184,72 euro op jaarbasis wordt. Per jaar beschikt de betrokkene dus over 7.896,64 euro leefloon (12.081,36 euro leefloon – 4.184,72 euro beroepsinkomsten exclusief SPI) of over 658,1 euro per maand. Alles samengeteld beschikt deze belanghebbende nu dus over een maandelijks inkomen van 1.258,1 euro, namelijk 600 euro uit de beroepsinkomsten en 658,1 euro aanvullend leefloon.

Een opmerking die hieromtrent gemaakt wordt door de maatschappelijk assistenten is, dat dit SPI niet echt motiverend is voor deze betrokkenen om een voltijdse tewerkstelling aan te nemen. Hierdoor zouden ze dan geen beroep meer moeten doen op het leefloon. Met een voltijdse tewerkstelling zouden ze niet, of amper, boven het, uit het voorbeeld berekende, bedrag van 1.258,1 euro uitkomen (zie tabel 4, minimuminkomen). Bijkomend werken ze logischerwijs ook voltijds, waardoor ze minder vrije tijd over houden voor het huishouden of de opvoeding van hun kind. Als laatste verliezen de betrokkenen ook nog eens de voordelen die verbonden zijn aan het leefloonstatuut, zoals onder andere een vermindering van de prijzen van het openbaar vervoer, gratis telefoonkaarten, alsook het recht op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering.

Het SPI heeft de doelstelling om betrokkenen te motiveren terug een tewerkstelling op te nemen. En dat heeft ook daadwerkelijk effect. Wel is het zo dat betrokkenen hierdoor meer

gemotiveerd worden om deeltijds te gaan werken, waardoor ze nog steeds beroep kunnen doen op het OCMW voor een aanvullend leefloon. Dit zorgt er voor dat ze niet voldoende prikkels ondervinden om een voltijdse tewerkstelling op te nemen. Wel moet dit genuanceerd worden, aangezien het SPI maar voor een periode van drie jaar geldt. Desalniettemin is het toch een periode van drie jaar die nog steeds door het OCMW zal moeten gefinancierd worden.

3.2.3 Rekening houden met de bestaansmiddelen van andere personen

De RMI wetgeving stelt dat er rekening moet gehouden worden met de bestaansmiddelen van personen die met de aanvrager samenleven. Zo heeft het OCMW allereerst de verplichting om de bestaansmiddelen van de echtgeno(o)t(e) van de aanvrager waarmee hij onder hetzelfde dak woont, alsook de bestaansmiddelen van de persoon waarmee de aanvrager een feitelijk gezin vormt, in rekening te brengen. Wel is het zo dat er enkel rekening gehouden mag worden met de bestaansmiddelen van de samenwonenden voor het deel van iedere samenwonende dat hoger ligt dan het leefloon dat voor die bepaalde categorie geldt.

Vervolgens is het zo dat er geheel of gedeeltelijk rekening gehouden kan worden met de bestaansmiddelen van meerderjarige ascendenten of descendenten in de eerste graad, waarmee de aanvrager samenwoont. Met andere woorden, het OCMW heeft het recht om de bestaansmiddelen van zowel de vader, moeder of meerderjarige kinderen van de aanvrager in rekening te brengen. Ook in dit geval mag er enkel rekening gehouden worden met de bestaansmiddelen van de samenwonenden voor het deel van iedere samenwonende dat hoger ligt dan het leefloon dat voor die bepaalde categorie geldt (KB 2002, art. 34, §1, §2).

In alle andere gevallen dat de aanvrager samenwoont met personen die geen aanspraak maken op het genot van de wet, mag er met de bestaansmiddelen van die personen geen rekening gehouden worden. Het gaat hier dan bijvoorbeeld over broers of zussen, grootouders, of personen zonder verwantschapsband (KB 2002, art. 34, §3).

Praktijk

Belangrijk om hierbij op te merken is de woordkeuze die de wetgever gebruikt. Zo stelt hij letterlijk in art. 34, §2 van het KB 2002: "In geval de aanvrager samenwoont met één of meer meerderjarige ascendenten en/of descendenten van de eerste graad, *"kan"* het gedeelte van de bestaansmiddelen van ieder van die personen ...". Dit in tegenstelling tot art. 34, §1 van het KB 2002 waar er duidelijk *"moet"* staat. Deze specifieke verwoording legt de beslissingsbevoegdheid met andere woorden bij het OCMW zelf. Zij krijgen hierdoor de vrije keuze om al dan niet rekening te houden met de bestaansmiddelen van meerderjarige ascendenten of descendenten in de eerste graad, waarmee de aanvrager samenwoont.

Zo zullen sommige centra deze bestaansmiddelen dan ook in rekening brengen, terwijl andere dit recht niet zullen toepassen. Dit kan er dan ook toe leiden dat een belanghebbende die beroep doet op het OCMW van gemeente A, die het standaard niet verrekenen, hier over een groter leefloon zal kunnen beschikken dan wanneer deze zelfde betrokkene ingeschreven zou zijn in gemeente B, waar het OCMW wel gebruik maakt van dit recht op verrekening. Het spreekt voor zich dat dit voor eventuele conflicten of in ieder geval onduidelijkheid bij de betrokkene kan zorgen.

3.3 Sancties

De RMI wetgeving wil er over waken dat het aangeven van deze bestaansmiddelen eerlijk gebeurt, vandaar dat er enkele sancties vastgelegd zijn. In het geval dat de belanghebbende het nalaat om bestaansmiddelen aan te geven waarvan hij op de hoogte is van het bestaan, alsook wanneer hij onjuiste of onvolledige verklaringen aflegt die het bedrag van het leefloon beïnvloeden, kan er een sanctie volgen. Deze sanctie bestaat uit een geheel of gedeeltelijke schorsing van het leefloon, voor een periode van ten hoogste zes maanden. In geval van bedrieglijk opzet kan deze schorsing oplopen tot ten hoogste twaalf maanden. Wanneer er een gelijkaardig voorval plaatsvindt, binnen een termijn van drie jaar te rekenen vanaf de dag waarop de sanctie voor een vorig verzuim of onjuiste verklaring definitief is geworden, bestaat de mogelijkheid dat de bovenvermelde periodes worden verdubbeld.

Bijkomend moet er nog opgemerkt worden dat na verloop van twee jaar vanaf de dag waarop het verzuim werd begaan of de onjuiste verklaringen werden afgelegd er geen sanctie meer kan worden uitgesproken. Ook kan er geen sanctie meer uitgevoerd worden na verloop van twee jaar vanaf de dag waarop de sanctie definitief is geworden (RMI wetgeving, art. 30).

Praktijk

Bij het OCMW van Hasselt wordt er amper gebruik gemaakt van het recht op deze aangehaalde sancties. Wanneer een betrokkene het nalaat om zijn bestaansmiddelen aan te geven of wanneer deze onjuiste of onvolledige verklaringen aflegt, zal het OCMW overgaan tot het afschaffen van het leefloon. Dit gebeurt ook in geval van bedrieglijk opzet. Met andere woorden, schorsen van het leefloon komt, bij het OCMW van Hasselt, zo goed als nooit voor in de praktijk. Nadat een betrokkene geschorst wordt, kan deze, ongeacht de reden van afschaffing, opnieuw een aanvraag voor het leefloon indienen. In het geval dat er daadwerkelijk een nieuwe aanvraag plaatsvindt, wordt deze aanvraag opnieuw standaard behandeld. Uiteraard spreekt het voor zich dat de maatschappelijk werker in dit geval kritischer zal staan ten opzichte van de verklaringen van de betrokkene.

Bijvoorbeeld: Een betrokkene vertrekt voor een bepaalde tijd naar het buitenland, zonder het OCMW hiervan op de hoogte te stellen. Het leefloon van de betrokkene zal bijgevolg geschorst, of ingeval van het OCMW Hasselt, afgeschaft worden. Van zodra de betrokkene teruggekeerd is naar België, wordt de aanvraag opnieuw behandeld. Dit is conform met art. 38 van het KB 2002.

3.4 Terugvorderingen

3.4.1 Verhaal bij de betrokkene

Enkel in onderstaande gevallen heeft het OCMW volgens de RMI wetgeving het recht om het leefloon terug te vorderen. Allereerst wanneer de beslissing tot toekenning van het leefloon met terugwerkende kracht wordt herzien. In geval van een vergissing vanwege het centrum kan het centrum ofwel het onverschuldigde terugvorderen, ofwel op eigen initiatief, of op aanvraag van de betrokkene geheel of gedeeltelijk afzien van de terugvordering.

Vervolgens kan er ook teruggevorderd worden indien de betrokkene de beschikking krijgt over inkomsten krachtens rechten die hij bezat tijdens de periode waarvoor hem een leefloon werd uitbetaald. In dit geval is de terugvordering beperkt tot beloop van het bedrag waarvoor die inkomsten bij de berekening van het leefloon in aanmerking hadden moeten worden genomen indien hij er op dat moment reeds de beschikking over zou hebben gehad (RMI wetgeving, art. 24, §1).

3.4.2 Verhaal bij de onderhoudsplichtigen

Naast het recht om terug te vorderen van de betrokkene zelf kan het OCMW dit onder bepaalde voorwaarden ook doen op bepaalde onderhoudsplichtigen. Allereerst komen de ouders, de adoptanten en de verwekkers van kinderen wiens afstamming langs vaderszijde niet vaststaat, van wie het kind een uikering tot levensonderhoud, opvoeding en passende opleiding vordert overeenkomstig art. 336 B.W, in aanmerking. Deze terugvordering is beperkt tot het leefloon dat verstrekt werd aan de betrokkene.

Een tweede groep van onderhoudsplichtigen omvat de kinderen en de geadopteerden. Ook hier is het terug te vorderen bedrag beperkt tot het uitgekeerde leefloon aan de betrokkene. Als laatste vallen ook de echtgenoot en de ex-echtgenoot onder de onderhoudsplichtigen. Wel is het zo dat het terug te vorderen bedrag in dit geval enkel gelijk is aan het bedrag van het onderhoudsgeld dat door een rechterlijke beslissing ten gunste van de aanvrager van dat onderhoudsgeld, dus de aanvrager van het leefloon, werd bepaald. Wanneer er echter kan verwacht worden dat het toekennen van het leefloon niet langer zal duren dan drie maanden,

moet er geen verhaal ingesteld worden. Indien de kosten of inspanningen niet opwegen tegen het verwachte resultaat, moet geen verhaal worden ingesteld (FOD Sociale Zekerheid, 2004).

3.4.3 Verhaal bij aansprakelijke derden

Het OCMW heeft het recht om het leefloon terug te vorderen bij de persoon die verantwoordelijk is voor de verwonding of de ziekte die aanleiding gegeven heeft tot de betaling van het leefloon van de betrokkene. In het voorkomend geval dat de verwonding of ziekte het gevolg is van een misdrijf, bestaat er de mogelijkheid dat de vordering tegelijk met de strafrechtelijke vordering en voor dezelfde rechter wordt ingesteld (RMI wetgeving, art. 27).

Het OCMW kan slechts afzien van deze terugvorderingen bij individuele beslissing en om redenen van billijkheid die in de beslissing vermeld worden. De betrokkene kan billijkheidsredenen aanvoeren teneinde de terugvordering te voorkomen. Ook hier is het zo dat indien de kosten of inspanningen niet opwegen tegen het verwachte resultaat, er geen verhaal moet worden ingesteld (RMI wetgeving, art. 28).

Praktijk

In de praktijk komen deze terugvorderingen op regelmatige basis voor. Het is namelijk zo dat een aantal betrokkenen door de vakbond of het ziekenfonds naar het OCMW verwezen worden wanneer hun dossiers nog lopende zijn. Het OCMW stelt het leefloon dan beschikbaar aan deze betrokkenen, als voorschot op hun ziekte- en/of werkloosheidsvergoedingen. Indien mogelijk vordert het centrum deze uitgekeerde leeflonen rechtstreeks terug bij de verantwoordelijke instanties. Op deze manier heeft de betrokkene er het minste hinder van en krijgt hij, zodra zijn dossier in orde is, het verschil rechtstreeks uitbetaald door de vakbond of het ziekenfonds.

Een ander voorbeeld vanuit de praktijk heeft te maken met de EU-burgers die gevestigd zijn in België maar niet over inkomsten beschikken. Een dergelijke betrokkene kan bij het OCMW een leefloon aanvragen. Wanneer er echter blijkt dat hij al voldoende gewerkt heeft in een ander EU-land kan deze betrokkene, mits het opvragen van een E301-formulier en na het werken van een dag in België, zijn recht uitoefenen op werkloosheidsuitkeringen. In de praktijk is deze aanvraag echter een administratieve rompslomp die geruime tijd kan aanslepen. De betrokkene kan dan ook een aantal maanden over het leefloon beschikken, maar toch recht hebben op werkloosheidsvergoedingen omwille van de gedane prestaties in het andere EU-land. Ook in deze gevallen vordert het OCMW het leefloon terug.

Een laatste voorbeeld uit de praktijk heeft te maken met studenten die het leefloon aanvragen. In deze gevallen heeft het OCMW het recht om aan de betrokken student te vragen om via het vredegerrecht onderhoudsgeld van de ouders te eisen.

3.5 Staatstoelagen

Aangezien het toekennen van het leefloon een zware financiële last is voor de OCMW's kunnen zij beroep doen op staatstoelagen. Zo kent de federale staat minstens een toelage van 50% toe voor elk leefloon dat conform de RMI wetgeving wordt toegekend. Het overige gedeelte komt ten laste van het OCMW zelf, en dus onrechtstreeks ten laste van de desbetreffende gemeente waar het centrum gevestigd is. Deze toelage kan vervolgens opgetrokken worden naargelang het aantal rechthebbenden op het leefloon stijgt. Zo wordt de staatstoelage bijvoorbeeld opgetrokken tot 60% voor het centrum dat in de loop van het voorlaatste jaar maandelijks gemiddeld aan tenminste vijfhonderd rechthebbenden een leefloon heeft toegekend of voor wie het een tewerkstelling heeft gerealiseerd waarvoor een staatstoelage geldt (RMI wetgeving, art. 32, §1-5).

Ook kan de toelage verhoogd worden tot 60, 70 of 75% wanneer het leefloon gepaard gaat met een GPMI voor personen jonger dan 25 jaar. Deze verhoging wordt aanvaard wanneer het OCMW op basis van billijkheidsredenen aanvaardt dat de betrokkene een studie met voltijds leerplan aanvat, hervat of voortzet in een door de gemeenschappen erkende, georganiseerde of gesubsidieerde onderwijsinstelling met het oog op een verhoging van zijn inschakelingskansen in het beroepsleven.

De staatstoelage bedraagt 100% wanneer het leefloon wordt toegekend aan een gerechtigde die is ingeschreven in het vreemdelingenregister, en dit tot op de dag van zijn inschrijving in het bevolkingsregister (FOD Sociale Zekerheid, 2004).

Wanneer het OCMW zelf als werkgever optreedt onder art. 60, §7 (zie Hoofdstuk IV), hebben zij ook recht op een staatstoelage. Bij een voltijdse tewerkstelling is het bedrag van deze toelage gelijk aan het bedrag van het leefloon waarover de betrokkene beschikt. Het centrum blijft het recht op deze toelage behouden tot aan het einde van de arbeidsovereenkomst. Zelfs indien de familiale of inkomenstoestand van de betrokken werknemer in de loop van de arbeidsovereenkomst verandert of wanneer de betrokkene naar een andere gemeente verhuist. Indien het OCMW als werkgever optreedt onder art. 60, §7 voor het realiseren van een tewerkstelling voor een betrokkene jonger dan 25 jaar wordt deze toelage verhoogd met 25% tot maximaal de brutoloonkost van de tewerkgestelde persoon (RMI wetgeving, art. 36, art. 37).

Ook wanneer art. 61 wordt toegepast, is er een toelage verschuldigd aan het centrum. Deze toelage moet echter volledig besteed worden aan de omkadering of opleiding van de rechthebbende (RMI wetgeving, art. 38).

Tot slot wordt er een toelage aan het centrum verleend als tegemoetkoming in de personeelskosten per dossier waarvoor het centrum een staatstoelage ontvangt naar aanleiding van de toekenning van een leefloon of een tewerkstelling. Deze toelage bedraagt 320 euro op jaarbasis en wordt berekend in functie van het aantal dagen dat het centrum het desbetreffende dossier ook daadwerkelijk in zijn beheer heeft (RMI wetgeving, art. 40).

Praktijk

Concreet betekent dit laatste dat een OCMW enkel beroep kan doen op deze toelage wanneer de RMI aanvraag ook daadwerkelijk goedgekeurd wordt. Hier kan toch wel een kritische opmerking bij gemaakt worden. Het is namelijk zo dat vooraleer er tot een dergelijke beslissing gekomen wordt, er al aanzienlijke inspanningen geleverd zijn door de maatschappelijke assistenten. Zo heeft de maatschappelijk werker onder andere de intake, het sociaal onderzoek, alsook de opmaak van het sociaal verslag al allemaal achter de rug vooraleer de effectieve beslissing genomen wordt.

Wanneer de aanvraag vervolgens goedgekeurd wordt, kan het OCMW beschikken over de staatstoelage van 320 euro. Wanneer er echter een weigering van de aanvraag plaatsvindt, kan het centrum hier geen beroep op doen, ondanks de inmiddels geleverde inspanningen. Er mag dus besloten worden dat het een goed initiatief is van de wetgever om deze toelage toe te kennen, desalniettemin wordt er op deze manier nog steeds niet volledig rekening gehouden met het totale werk dat in de opmaak van alle dossiers kruipt.

De daadwerkelijke jaarlijkse staatstoelagen voor het leefloon komen volgens de begroting van 2010 uit op 840 miljoen euro. In 2008 en 2009 waren deze bedragen respectievelijk 800 miljoen euro en 714 miljoen euro. Wat betreft deze jaren valt de stijging nog relatief mee. Wanneer er echter gekeken wordt naar het bedrag van 2001, waar het leefloon 420 miljoen euro uitmaakte van de begroting, kan er gesproken worden van een verdubbeling in de begrotingsuitgaven betreffende het leefloon over een periode van tien jaar (Nationale Bank van België, Begroting van België, 2010). Er kan dus besloten worden dat het leefloon een steeds prominenter rol begint in te nemen in de maatschappij.

3.6 Analyse

3.6.1 Leefloon an sich

In onderstaande tabel wordt er een samenvatting gegeven van de leefloonbedragen zoals deze van kracht waren op 1 mei 2011. Het gemaakte onderscheid van artikel 14, §1 van de RMI wetgeving wordt hierin gevolgd.

Tabel 3: Leefloonbedragen van kracht op 1 mei 2011

	per maand	per jaar
Categorie 1 Elke persoon die met één of meerdere personen samenwoont	€ 6.040,65	€ 503,39
Categorie 2 Een alleenstaand persoon	€ 9.060,97	€ 755,08
Categorie 3 Een persoon die uitsluitend samenwoont met een gezin te zijnen laste	€ 12.081,30	€ 1.006,78

Bron: POD Maatschappelijke Integratie (2011)

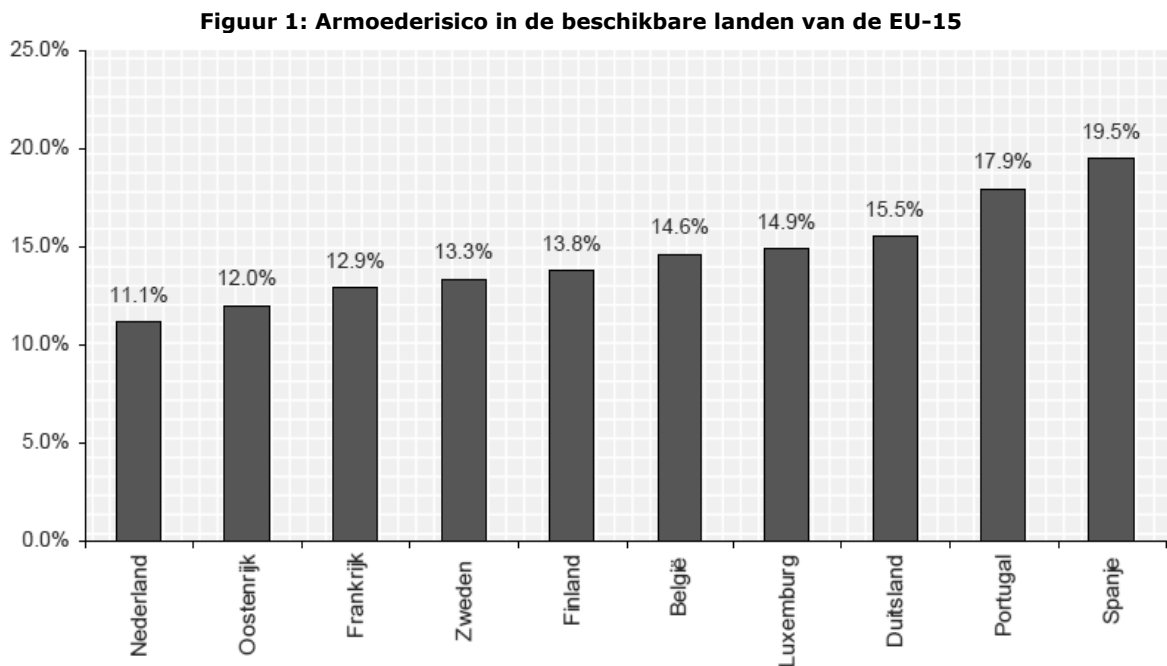
Het bedrag van het leefloon voor een alleenstaand persoon bedraagt 755,08 euro per maand. Dit bedrag is lager dan 60% van het mediaan inkomen, namelijk 966 euro per maand voor een alleenstaande, wat ook meteen als de armoederisicodrempel op basis van de European Union - Study on Income and Living Conditions (hierna: EU-SILC) enquête van 2009 kan gezien worden.

EU-SILC is een Europese enquête naar inkomens en levensomstandigheden. Het is een omvangrijk instrument om zowel op Belgisch als op Europees niveau armoede en sociale uitsluiting in kaart te brengen. In België wordt EU-SILC georganiseerd door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (voormalig N.I.S.) alsook door de FOD Economie, K.M.O, Middenstand en Energie. Zo worden er jaarlijks ongeveer 6.000 gezinnen (11000 personen) bevraagd en opgevolgd tot een maximum van vier opeenvolgende jaren.

EU-SILC ziet sociale uitsluiting als het resultaat van verschillende factoren waaronder inkomen, tewerkstelling, gezondheid en onderwijs. Op basis van deze factoren worden zowel monetaire als niet-monetaire indicatoren berekend (FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie, 2010). Volgens deze enquête behoort 14,6% van de Belgische bevolking of ongeveer 1 op 7 tot

de groep die een verhoogd armoederisico loopt. Vlaanderen telt 10,1% met een verhoogd risico tot armoede, Wallonië 18,4%. De steekproef is te klein om significante cijfers te geven voor het Brussels Gewest (FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie, 2010).

Figuur 1 plaatst het Belgisch cijfer van 14,6% in een Europees perspectief. Aangezien nog niet alle landen hun cijfers vrijgegeven hebben, is het niet mogelijk om België met een algemeen Europees gemiddelde te vergelijken.

Bron: FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie (2010)

De armoededrempel is gelijk aan 60% van het mediaan beschikbaar inkomen op individueel niveau. Het bedrag zelf wordt als volgt berekend: 60% van 19.313 euro per jaar maakt voor een alleenstaande een drempel van 11.588 euro per jaar of afgerond 966 euro per maand. Die drempel wordt voor gezinnen echter niet zomaar vermenigvuldigd met het aantal gezinsleden. De verklaring hiervoor is dat gezinsleden kosten en bestedingen delen. Hierdoor wordt een tweede volwassene in een gezin maar voor de helft meegerekend (factor 0,5) in de berekening van de armoededrempel en kinderen, jonger dan 14 jaar, maar voor een factor 0,3.

Bijvoorbeeld: De armoededrempel voor een gezin bestaande uit twee volwassenen en twee kinderen wordt bekomen door de drempel voor alleenstaanden te vermenigvuldigen met een factor 2,1 ($€966 \times 2,1 = 2.029$ euro per maand). Die 2,1 is het resultaat van volgende optelsom: een 'gewicht' van 1 wordt toegekend aan het gezinshoofd, 0,5 aan de tweede volwassene in het gezin en uiteindelijk 0,3 aan elk kind (FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie, 2010).

Sinds 2002 heeft er echter een sterkere stijging van de sociale bijstand voor de actieve bevolking plaatsgevonden. Bij de uitwerking van de RMI wetgeving werd vastgelegd dat het bedrag van de minimumuitkeringen met 10% verhoogd moest worden. Een eerste aanpassing hiervan vond plaats op 1 januari 2002 met het doorvoeren van een verhoging van 4%. Vervolgens werd er vooropgesteld om het resterende saldo van 6% gestaag over de komende jaren door te voeren. Dit op het ritme van de analoge stijgingen en gelijktijdig met de verhoging van de andere minimumuitkeringen (Veny, 2002).

Deze aangekondigde inspanning om de sociale uitkeringen, die aan een trager tempo gestegen zijn dan de inkomens van de rest van de bevolking, op te trekken bovenop de index, werd ook daadwerkelijk doorgevoerd de voorbije jaren. Met ingang van 1 januari 2008 werd er nogmaals een stijging van 2% doorgevoerd. Waardoor de doelstelling van 2002 om een stijging van 10% door te voeren bereikt werd. Deze stijging geldt ook voor de aan het leefloon gekoppelde uitkeringen zoals: de maatschappelijke hulp, de wachtuitkering voor jonge alleenstaanden ouder dan 21 jaar, de inkomensvervangende tegemoetkoming voor personen met een handicap en de invaliditeitsuitkering van de onregelmatige werknemers. (Kamer van Volksvertegenwoordigers, doc. 52 0995/005, *Algemene beleidsnota van de minister van Maatschappelijke Integratie, Pensioenen en Grote Steden*, p.3, 2008). Vervolgens werd er ook nog drie maal een bijkomende stijging van 2% doorgevoerd op de leefloonbedragen, dit zowel in 2009, 2010 als in 2011 (POD Maatschappelijke Integratie, 2011).

3.6.2 Leefloon in vergelijking met andere uitkeringen

Algemeen

Na de analyse van de leefloonbedragen an sich, wordt er in tabel 4 getracht om een grondige vergelijking te geven tussen de maandelijkse bedragen van het leefloon, de wachtuitkering voor personen vanaf 21 jaar, de minimum werkloosheidsuitkering na arbeid en het minimumloon. Alle bedragen staan in euro en hebben betrekking op de cijfers van mei 2011, met uitzondering van het minimuminkomen dat betrekking heeft op de cijfers van september 2010. Bijkomend wordt er ook rekening gehouden met de mogelijke gezinssituaties van de betrokkene. Zo wordt er eerst gekeken naar een alleenstaande, al dan niet met een aantal kinderen ten laste. Vervolgens wordt er ook specifiek gekeken naar gezinnen, bestaande uit twee (samenwonende) partners zonder kinderen, alsook met een aantal kinderen ten laste.

In de tabel NR wordt telkens eerst het bedrag van de uitkering gegeven. Wanneer er kinderen ten laste zijn, wordt hieronder ook nog het bedrag van de kinderbijslag gegeven. Er valt meteen op dat deze kinderbijslag bij alle vier de uitkeringen in elke gezinssituatie van een alleenstaand persoon gelijk is. Dit komt omdat een alleenstaand persoon, in eender welke situatie, recht

heeft op verhoogde kinderbijslag. Er kan terecht opgemerkt worden dat ook de gezinnen, met uitzondering van deze die een minimuminkomen ontvangen, aanspraak maken op de verhoogde kinderbijslag. Dit heeft dan weer te maken met het feit dat ook werklozen, wanneer zij langer dan zes maanden werkloos zijn, aanspraak kunnen maken hierop. Van deze veronderstelling wordt dan ook uitgegaan in onderstaande analyse. Vandaar dat enkel diegene die in een gezinssituatie zitten, en vervolgens ook werken onder het minimuminkomen, de standaard kinderbijslag ontvangen.

Vervolgens kan er in elke gezinssituatie vastgesteld worden dat het verschil tussen het leefloon en dat van de minimum werkloosheidsuitkering na arbeid slechts een 40 euro bedraagt. Ondanks het feit dat personen die in armoede leven, elke bijkomende euro goed kunnen gebruiken, is dit verschil toch wel beperkt. De vraag kan gesteld worden of dit voor de gerechtigden op het leefloon voldoende stimuleert om ervoor te zorgen dat ze zo snel mogelijk terug in orde zijn met de sociale zekerheid. Bijkomend moet hier opgemerkt worden dat leefloners, die niet tewerkgesteld zijn, ook nog aanspraak kunnen maken op allerlei bijkomende voordelen zoals onder andere een vermindering van de prijzen van het openbaar vervoer, gratis telefoonkaarten, alsook het recht op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering.

Met andere woorden, wanneer een leefloner, na bijvoorbeeld het leveren van voldoende arbeidsprestaties, terug aanspraak kan maken op de sociale zekerheid en dus ook op de werkloosheidsuitkering, beschikt hij over 40 euro extra inkomsten, maar verliest hij wel de voordelen verbonden aan het leefloon. Er kan besloten worden dat dit financiële aspect niet stimulerend genoeg zal zijn om extra druk te zetten op de leefloner om zijn huidige situatie te veranderen.

Wanneer een persoon geclassificeerd wordt onder categorie drie van het leefloon, een persoon die uitsluitend samenwoont met een gezin te zijnen laste, is dit bedrag onafhankelijk van het aantal minderjarigen dat er ook daadwerkelijk te zijnen laste staan. Met andere woorden, de bedragen van het leefloon zijn niet gezinsgemoduleerd. Uit tabel NR blijkt dat bij een veranderende gezinssituatie enkel het kindergeld zorgt voor een stijging van het beschikbare bedrag. Dit niet alleen voor het leefloon, maar ook voor de wachttuitkering en de minimum werkloosheidsuitkering na arbeid.

Reactie uit de praktijk

De Gezinsbond (2010) vindt dit, specifiek toegepast op het leefloon, evenwel geen goede regeling. Zij pleiten ervoor dat het leefloon wordt aangepast aan het aantal gezinsleden dat moet rondkomen met dit inkomen. De idee hierachter is dat de gezinnen van leefloners een menswaardig bestaan geboden wordt. Vandaar dat zij opperen om de huidige leefloonregeling

uit te breiden met een gezinsmodulering. Dit zou betekenen dat categorie drie, persoon met gezinslast, verdwijnt en vervangen wordt door een systeem dat toelaat om het leefloon van een alleenstaande of samenwonende te verhogen met een vast bedrag per kind ten laste. Zo stellen zij voor dat dit bedrag 100 euro bedraagt per kind jonger dan 14 jaar, waarna dit voor een kind vanaf 14 jaar opgetrokken dient te worden tot respectievelijk 250 euro per maand.

Dit voorstel van de Gezinsbond (2010) vindt zijn oorsprong bij de huidige regeling omtrent de "revenu de solidarité active" (hierna: Rsa). De Rsa is met andere woorden de Franse versie van het Belgische leefloon. Franse koppels krijgen hier een verhoging van hun Rsa van 138,03 euro per kind, dit voor zowel het eerste als tweede kind. Vanaf het derde kind loopt deze verhoging op tot 184,04 euro per kind. Voor alleenstaande Fransen is deze verhoging respectievelijk 230,05 euro voor het eerste kind, 138,03 euro voor het tweede en 184,04 euro vanaf het derde kind per maand.

Verskil leefloon en minimumloon

Vervolgens geeft tabel vijf specifiek het verschil weer tussen de bedragen van het minimumloon en dat van het leefloon. Voor een alleenstaand persoon, zonder kinderen, gaat het hier toch over een bedrag van 422,06 euro dat er meer ontvangen wordt wanneer de betrokkene tewerkgesteld is. Zoals al eerder aangehaald, is dit voor een persoon die in armoede leeft toch een aanzienlijke verhoging. In dit geval is er, dan ook voldoende sterke prikkel om de betrokkene te motiveren uit zijn leefloonsituatie te geraken.

Van zodra er echter kinderen bijkomen en de betrokkene van een alleenstaande (755,08 euro leefloon) naar een samenwonende met een of twee kinderen gaat (1.006,78 euro leefloon), wordt dit verschil bijna gehalveerd tot 201,36 respectievelijk 255,36 euro. Dat deze bedragen al minder motiverend zijn, spreekt voor zich. Zeker gezien het feit dat, door de overschakeling naar werkende ook de leefloonvoordelen verdwijnen. Vanaf drie kinderen wordt er minder van het minimumloon ingehouden, waardoor het verschil terug 397,69 euro bedraagt en er weer voldoende prikkels zijn. Wat betreft de gezinnen is het verschil in elke gezinssituatie groter dan 300 euro, wat voor een persoon in armoede nog steeds voldoende hoog is om hem gemotiveerd te krijgen aan het werk te gaan.

Conclusie

Tot slot kan er besloten worden dat de analyse, van deze verschillende uitkeringen en het minimuminkomen ten opzichte van het leefloon, duidelijk weergeeft dat er zeker niet in elke gezinssituatie voldoende prikkels zijn voor de leefloner om zo snel mogelijk uit zijn huidige situatie te geraken. Wanneer er dus tot een verhoging van de bedragen van het leefloon zou

worden overgegaan, moet er zeker voldoende rekening gehouden worden met de andere uitkeringen en het minimuminkomen. Het is namelijk niet de bedoeling dat de gerechtigden op het leefloon voor een (te) lange tijd afhankelijk blijven van de sociale bijstand. Het leefloon moet uiteindelijk nog steeds het laatste vangnet zijn.

Tabel 4: Vergelijking leefloon, wachtuitkering, minimum werkloosheidsuitkering na arbeid en het minimum loon (maandelijkse bedragen in euro op 01-05-2011)³

Huishouden:		leefloon	wachttuitk. > 21 jaar	min. WLH na arbeid	minimumloon ⁴
1 persoon	alleenst.	755,08	755,30	880,62	1177,14
2 personen	alleenst.	1.006,78	1.021,54	1.048,32	1.208,14
	met 1 KTL	128,38 ⁵	128,38	128,38	128,38
		1.135,16	1.149,92	1.176,7	1.336,52
3 personen	alleenst.	1.006,78	1.021,54	1.048,32	1.262,14
	met 2 KTL	312,64	312,64	312,64	312,64
		1.319,42	1334,18	1.360,96	1.574,78
4 personen	alleenst.	1.006,78	1.021,54	1.048,32	1.404,47
	met 3 KTL	569,32	569,32	569,32	569,32
		1.576,1	1.590,86	1.617,64	1.973,79
5 personen	alleenst.	1.006,78	1.021,54	1.048,32	1.404,47
	met 4 KTL	826	826	826	826
		1.832,78	1.847,54	1.874,32	2.230,47
2 personen	gezin ⁶	1.006,78⁷	1.021,54	1.048,32	1.329,41
3 personen	gezin	1.006,78	1.021,54	1.048,32	1.360,40
	met 1 KTL	128,38	128,38	128,38	85,07
		1.135,16	1.149,92	1.176,7	1.445,47
4 personen	gezin	1.006,78	1.021,54	1.048,32	1.404,47
	met 2 KTL	312,64	312,64	312,64	242,48
		1.319,42	1.334,18	1.360,96	1.646,95
5 personen	gezin	1.006,78	1.021,54	1.048,32	1.404,47
	met 3 KTL	569,32	569,32	569,32	477,51
		1.576,10	1.590,86	1.617,64	1.881,98

³ Eigen bewerking van de gegevens

⁴ Berekening gebaseerd op het brutobedrag gewaarborgd gemiddeld minimummaandinkomen voor het verrichten van normale voltijdse arbeidsprestaties (23 dagen) van kracht op 1 september 2010. Dit bedrag bedraagt 1.415,24 euro op maandbasis. Vervolgens werd er via de website van het ACV een schatting gemaakt naar het netto-maandinkomen naargelang de verschillende gezinssituaties, uitgaande dat de betrokkene als arbeider tewerkgesteld is. Bij een bediende, dient er 0.80 euro/maand bijgeteld te worden.

⁵ Bij de kinderbijslagbedragen wordt er geen rekening gehouden met de leeftijdsbijslag.

⁶ Onder "gezin" moet er telkens van de veronderstelling uitgegaan worden dat de partner zelf niet over een inkomen beschikt. Met uitzondering in de situatie van het leefloon.

⁷ Twee keer bedrag samenwonende van 503,39 euro aangezien de RMI wetgeving duidelijk stelt dat er pas over een gezin ten laste gesproken mag worden van zodra er één minderjarig ongehuwd kind onder valt. Dit in tegenstelling tot de andere categorieën, waar er wel telkens het bedrag van samenwonende in rekening gebracht wordt.

Tabel 5: Verschil minimumloon en leefloon⁸

Huishouden:		leefloon	minimumloon	minloon - leefloon
1 persoon	alleenst.	755,08	1.177,14	422,06
2 personen	alleenst.	1.006,78	1.208,14	
	met 1 KTL	128,38	128,38	
		1.135,16	1.336,52	201,36
3 personen	alleenst.	1.006,78	1.262,14	
	met 2 KTL	312,64	312,64	
		1.319,42	1.574,78	255,36
4 personen	alleenst.	1.006,78	1.404,47	
	met 3 KTL	569,32	569,32	
		1.576,1	1.973,79	397,69
5 personen	alleenst.	1.006,78	1.404,47	
	met 4 KTL	826	826	
		1.832,78	2.230,47	397,69
2 personen	gezin	1.006,78	1.329,41	322,63
3 personen	gezin	1.006,78	1.360,40	
	met 1 KTL	128,38	85,07	
		1.135,16	1.445,47	310,31
4 personen	gezin	1.006,78	1.404,47	
	met 2 KTL	312,64	242,48	
		1.319,42	1.646,95	327,53
5 personen	gezin	1.006,78	1.404,47	
	met 3 KTL	569,32	477,51	
		1.576,10	1.881,98	305,88

Bron tabel 4 en 5: POD Maatschappelijke Integratie (2011) - RVA (2011) – Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (2011) – Het Algemeen Christelijk Vakverbond (hierna: ACV) (2011)

⁸ Eigen bewerking van de gegevens.

3.7 Evaluatie

3.7.1 Bedragen van het leefloon

Deze laatste paragraaf van dit derde hoofdstuk, zal specifiek ingaan op de hoogte van de bedragen van het leefloon. Op basis van verscheidene interviews werd er getoetst naar de mening van de maatschappelijk assistenten. Een verslag hiervan is terug te vinden onder 3.7.1.1. Vervolgens volgt de opinie van de voorzitter van de POD Maatschappelijke Integratie, de heer Julien van Geertsom (3.7.1.2). In 3.7.2 tenslotte, volgt er nog een slotconclusie.

3.7.1.1 De OCMW's

Wat meteen opviel was dat al de maatschappelijk assistenten het er unaniem over eens zijn dat het bedrag van het leefloon te laag is om op een degelijke manier te kunnen leven. Het is dan ook vanuit dit standpunt dat er in bepaalde OCMW's geopteerd wordt om naast het wettelijk vastgelegde leefloonbedrag ook nog aanvullende steun te geven. Elk centrum beslist echter zelf in hoeverre zij extra steun zullen toekennen. Als er beslist wordt om over te gaan tot het toekennen van aanvullende steun, komt dit volledig ten laste van de centra zelf. De federale overheid komt met andere woorden niet tussen in deze extra toelagen.

Deze vrije keuze heeft te maken met art. 1 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn. Zo wordt er in dit artikel namelijk gesteld: "Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening. Deze heeft tot doel eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Er worden openbare centra voor maatschappelijk welzijn opgericht die, onder de door deze wet bepaalde voorwaarden, tot opdracht hebben deze dienstverlening te verzekeren." Hierin wordt dus vastgelegd dat iedereen een leven moet kunnen leiden dat aan de menselijke waardigheid beantwoordt. Wat deze menselijke waardigheid concreet inhoudt, wordt niet verder gespecificeerd. Het is dan ook vanuit deze invalshoek dat er in sommige OCMW's wel extra steun wordt gegeven, terwijl anderen dit niet standaard doen.

Elke geïnterviewde maatschappelijk werker was van mening dat de leefloonbedragen op zich te laag zijn om een menswaardig bestaan te leiden. Wanneer er echter gevraagd werd of een verhoging dan noodzakelijk is, waren de meningen meer genuanceerd. Zo werd er namelijk meerdere keren aangehaald dat de gerechtigden op het leefloon hier eigenlijk nooit iets voor gedaan hebben. Dit in tegenstelling tot diegene die bijvoorbeeld recht hebben op een werkloosheidsuitkering en hierdoor al een (beperkte) bijdrage aan de maatschappij geleverd hebben. Een leefloner heeft echter nooit een dergelijke bijdrage moeten leveren. Hij valt gewoon terug op het laatste sociale vangnet omdat dit nu eenmaal zo ingebouwd is in onze

maatschappij. Daarom vinden de maatschappelijk werkers het niet vanzelfsprekend dat het bedrag van het leefloon simpelweg zou verhoogd worden.

3.7.1.2 De heer van Geertsom

Ook de heer van Geertsom had de uitgesproken mening dat de bedragen van het leefloon zeker en vast te laag liggen. Maar ook hij stelde, dat het armoedebeleid niet zal opgelost geraken door het enkel en alleen maar optrekken van de uitkeringen. Het is volgens hem een beginpunt, al moet er zeker en vast ook gewerkt worden op andere terreinen zoals huisvesting en energie. Zo vervolgt hij dat het van groot belang is dat er een aangepast beleid ontwikkeld wordt dat er op gericht is om de kosten, zoals onder andere huur of verwarming te drukken.

Een voorbeeld hiervan is het voorzien in voldoende betaalbare huisvesting. De heer van Geertsom stelt dat België op dit moment over veel te weinig geschikte sociale woningen beschikt. Dit vormt vervolgens een van de meest essentiële elementen in de armoedeproblematiek. Op dit vlak zal er dan ook een serieuze inhaalbeweging moeten plaatsvinden. Dit kan onder andere door simpelweg te voorzien in meer sociale woningen, door sociale verhuurkantoren meer armslag te geven, alsook door toelagen te geven voor huur. Wat betreft het energieprobleem vervolgens, haalde hij aan dat mensen die in armoede wonen meestal in de minst goede geïsoleerde woningen verblijven en zich vervolgens ook nog eens met de slechtst afgestelde toestellen verwarmen.

3.7.2 Slotconclusie

Mijn inziens is het inderdaad zo dat de bedragen van het leefloon te laag liggen om een menswaardig bestaan te leiden. Wanneer je als alleenstaande op maandbasis moet trachten rond te komen met 755,08 euro, zal je fors moeten wikken en wegen om hiermee al je kosten te betalen. Met dit bedrag moet de betrokkene namelijk allereerst zijn huur, elektriciteit, water en verwarming betalen. Na betaling van deze kosten blijft er ongeveer 250 euro over (voorbeeld specifieke betrokkene onderzocht tijdens meeloopdagen OCMW Hasselt). Als je deze 250 euro spreidt over 30 dagen, houdt de betrokkene slechts 8 euro per dag over om in zijn levensonderhoud te voorzien. Het spreekt voor zich dat dit inderdaad te weinig is om op een degelijke manier te kunnen leven.

Toch moet ik hier ook meteen bij opmerken dat ik het er zeker niet altijd even gemakkelijk mee heb dat betrokkenen, zonder er enige inspanning voor te moeten leveren, over dit bedrag kunnen beschikken. Vandaar dat ik, het zomaar optrekken van deze bedragen, niet meteen de juiste oplossing vind. Het is namelijk zo dat wanneer je tewerkgesteld wordt, je meteen over een hoger bedrag beschikt, dat wel boven de armoededrempel ligt (zie tabel 4). Door het

leefloonbedrag op te trekken, zou het gevaar kunnen bestaan dat deze leefloners niet meer voldoende prikkels hebben om de aangeboden tewerkstelling aan te nemen. Het is dan ook niet meteen aangeraden om de bedragen te hoog op te trekken.

Wel vind ik het belangrijk dat er inderdaad meer aandacht besteed wordt aan huisvesting en energiebeheer, zoals meneer Van Geertsom opmerkte. Er zijn inderdaad veel te weinig sociale huurhuizen beschikbaar, waardoor betrokkenen als het ware verplicht worden een goedkope en dus meestal erbarmelijke woning te huren. Dit is misschien nog doenbaar voor betrokkenen die alleen zijn en voor een groot deel van hun tijd bij familie of vrienden terecht kunnen. Wanneer je echter met kinderen zit en deze woning ook daadwerkelijk de vaste verblijfplaats is, is dit echt geen geschikte situatie om hen in te laten opgroeien. Hier zal dus inderdaad een inhaalbeweging moeten plaatsvinden.

Tot slot kan er besloten worden dat, ondanks het feit dat het vaststaat dat de bedragen van het leefloon te laag liggen, het niet eenvoudig is om een geschikte oplossing te vinden voor dit probleem. Veel zal moeten uitgaan van de betrokkene en het centrum zelf. Zo moet de betrokkene bereid zijn om zo snel mogelijk een tewerkstelling aan te nemen, in zoverre de situatie dit toelaat natuurlijk. Maar ook het OCMW moet er dan voor zorgen dat zij ook daadwerkelijk geschikte tewerkstelling aanbieden aan de betrokkenen. Op deze manier liggen de ontvangen bedragen uit de tewerkstelling wel hoger dan de armoedegrens, waardoor er op zijn minst op een menswaardigere manier kan geleefd worden. Uiteraard klinkt dit in theorie makkelijker dan het in werkelijkheid is.

Vandaar dat het ook een optie kan zijn om in plaats van een verhoging van de leefloonbedragen, enkel het minimumloon op te trekken. Hierdoor worden de prikkels om te gaan werken vergroot. Een andere manier om deze prikkel te stimuleren, kan liggen in het verminderen van de belastingen van de betrokkenen die pas beginnen te werken. Hierdoor zouden betrokkenen, gedurende een bepaalde periode, netto meer loon overhouden waardoor hun inkomen opnieuw voldoende over de armoedegrens uitkomt. Een laatste manier om de betrokkene meer motivatie te geven om uit zijn situatie te geraken, is om de leefloonbedragen degressief te maken. Op deze manier zou de betrokkene bijvoorbeeld gedurende het eerste (half) jaar beroep kunnen doen op het volledige bedrag, dat al dan niet hoger ligt dan de bedragen van nu. Na verloop van tijd wordt het bedrag echter verminderd. Dit opdat er een signaal gegeven wordt dat het niet de bedoeling is om voor een te lange tijd afhankelijk te blijven van de sociale bijstand. Deze laatste optie zou de idee van "het laatste vangnet" beter weergeven.

HOOFDSTUK IV: Gerechtigden

Bij de analyse van de RMI wetgeving valt op dat er een onderscheid tussen twee categorieën van gerechtigden gemaakt wordt. Enerzijds gaat het over personen jonger dan 25 jaar en anderzijds over personen ouder dan 25 jaar. Dit hoofdstuk heeft dan ook als doel om specifiek in te gaan op dit gemaakte onderscheid en uit te zoeken waarom dit zo vastgelegd werd. In paragraaf één (4.1) volgt een toelichting omtrent de wetgeving voor personen jonger dan 25 jaar. In paragraaf twee (4.2) vervolgens, wordt er dieper ingegaan op de regelgeving betreffende gerechtigden boven de 25 jaar. Nadien volgt er in de derde paragraaf (4.3) een verklaring voor deze onderverdeling in twee groepen van gerechtigden. Afsluitend volgt er in de laatste paragraaf (4.4) een evaluatie van het gemaakte onderscheid, alsook van het GPMI. Deze evaluatie zal gebeuren aan de hand van de informatie verzameld door de interviews met de maatschappelijk assistenten, alsook met de heer Julien van Geertsom.

4.1 Maatschappelijke integratie voor personen jonger dan 25 jaar

4.1.1 Algemeen

Ieder meerderjarig persoon heeft recht op maatschappelijke integratie. Wanneer deze persoon echter jonger is dan 25 jaar, dan wordt hem in principe geen leefloon toegekend. Maatschappelijke integratie door tewerkstelling staat voor betrokkenen in deze categorie namelijk centraal. Dit recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling kan enerzijds bestaan uit een arbeidsovereenkomst en anderzijds uit een Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie (GPMI) dat binnen een bepaalde periode leidt tot een tewerkstelling. Dit al naargelang de persoonlijke situatie van de betrokkene zelf.

Het centrum heeft de verplichting om binnen de drie maanden vanaf de datum van zijn aanvraag tewerkstelling te zoeken voor de betrokkene. Deze tewerkstelling moet vervolgens ook aangepast zijn aan de persoonlijke situatie en de capaciteiten van de jongere. Wanneer het voor het centrum onmogelijk is om een aangepaste tewerkstelling binnen de drie maanden te voorzien, dan moet er overgegaan worden tot het sluiten van een GPMI dat op zijn beurt binnen een bepaalde periode leidt tot een arbeidsovereenkomst.

De betrokkene kan zich tijdens de onderhandelingen met het centrum betreffende de voorgestelde arbeidsovereenkomst of het GPMI laten bijstaan door een persoon naar keuze. Vervolgens beschikt hij ook over een bezinningstermijn van 5 kalenderdagen vóór de ondertekening van de arbeidsovereenkomst of het contract voor maatschappelijke integratie en kan verzoeken om te worden gehoord door het centrum (RMI wetgeving, art.6, §1-3).

4.1.2 Studenten

Ondanks het feit dat de RMI wetgeving jongeren extra wil stimuleren om maatschappelijk geïntegreerd te geraken, wordt er in de RMI wetgeving geen specifieke afdeling of specifiek artikel aan de studenten gewijd. Langs de ene kant is studeren natuurlijk ook in strijd met de algemene voorwaarde van werkbereidheid die wordt gesteld om aanspraak te kunnen maken op het leefloon. Art. 11, §2 van de RMI wetgeving geeft echter wel een verwijzing naar de studenten waaruit opgemaakt kan worden dat ook zij in aanmerking komen voor het RMI.

Het KB van 2002 gaat in de afdeling, "specifieke voorwaarden voor een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie inzake studies met een voltijds leerplan", specifieker in op studenten en het RMI. Hierin wordt dan ook gesteld waaraan het contract moet voldoen. Zo is het allereerst van belang dat de jongere zijn rechten laat gelden op studietoelagen. Vervolgens moet hij ook alle nodige stappen ondernemen om te bekomen dat zijn eventuele kinderbijslag en/of onderhoudsgeld hem rechtstreeks wordt gestort wanneer er een relatiebreuk met de ouders is. Als laatste wordt er ook van de jongere verwacht dat deze werkbereid is tijdens de periodes die met zijn studies combineerbaar zijn, tenzij gezondheids- of billijkheidsredenen dit verhinderen.

Ook is het noodzakelijk dat er melding wordt gemaakt van de te volgen vorming en van de instelling waar de vorming wordt gevolgd. Het is hier de taak van de student om een bewijs te leveren aan het centrum betreffende zijn inschrijving.

Vervolgens staat er in het KB 2002 ook nog welke afspraken er tussen het centrum en de betrokkene moeten worden gemaakt. Allereerst zal er moeten worden vastgelegd op welke wijze het volgen van de studies wordt verzekerd. Zo zal het contract onder andere moeten bepalen dat de jongere de lessen regelmatig volgt, dat hij bovendien deelneemt aan de examenzittijden en alle noodzakelijke inspanningen doet om te slagen. Enkel om gezondheids- en billijkheidsredenen kan hiervan worden afgeweken.

Tot slot moet er ook gekeken worden op welke manier het centrum ondersteuning zal bieden op het vlak van de studies, dit zal gebeuren in overleg met de onderwijsinstelling. Ook moet er beslist worden op welke wijze het centrum begeleiding zal bieden aan de jongere in geval van relatiebreuk met de ouders. In overleg met de student bepaalt het contract op welke wijze het centrum een bemiddelende rol kan opnemen. Een laatste punt van overleg omvat de wijze waarop het centrum het voorbije studiejaar zal evalueren nadat de jongere zijn examenresultaten binnen de zeven werkdagen heeft bekendgemaakt aan het centrum. Het centrum kan professionele derden bij deze evaluatie betrekken wanneer de geschiktheid voor de studies niet vaststaat (KB 2002, art. 21, §1-4).

De gemeente waar de student op het ogenblik van de aanvraag zijn inschrijving als hoofdverblijfplaats heeft in het bevolkingsregister of vreemdelingenregister is bevoegd voor het toekennen van het RMI aan de betrokkene. Ook is het zo dat dit OCMW bevoegd blijft voor de belanghebbende gedurende de hele ononderbroken duur van de studie (RMI wetgeving, art. 52).

Praktijk

Bijkomend is het belangrijk om aan te halen dat niet elke student zo maar beroep kan doen op het leefloon. Allereerst moet de student logischerwijs voldoen aan de algemene toekenningsvoorwaarden van het leefloon. Belangrijker in dit geval is echter dat er duidelijk sprake moet zijn van een relatiebreuk tussen de student en zijn ouders, waardoor de student niet meer over onderhoudsgeld kan beschikken op het moment van zijn aanvraag. Het is het sociaal onderzoek dat moet laten blijken of er inderdaad sprake is van een relatiebreuk. Dit kan bijvoorbeeld vastgesteld worden uit het feit dat er geen contact meer is tussen beide partijen, dat de student op een apart adres woont, hij een eigen wasmachine heeft, enzovoort.

Bovendien is het vaak ook zo in de praktijk dat de ouders uitgenodigd worden op het OCMW om ook hun kant van het verhaal toe te lichten. Wanneer er uit deze gesprekken blijkt dat de jongere wel in een normale gezinssituatie kan opgroeien, is er vanzelfsprekend ook geen sprake van een relatiebreuk. Dit betekent dan op zijn beurt dat de jongere geen aanspraak kan maken op het leefloon. Bovendien is het zo dat wanneer het eventueel tot een procedure voor de arbeidsrechtbank komt, de rechter zich in hoofdzaak zal baseren op het sociale verslag dat werd opgesteld door de maatschappelijk werker (Debast, 2003).

Al deze voorwaarden maken het voor een student die simpelweg "op zijn eentje wilt gaan wonen, omdat hem dat aangenamer lijkt" toch niet zo eenvoudig om over het leefloon te kunnen beschikken. Het is duidelijk dat het OCMW er niet is om jongeren die uit vrije wil alleen gaan wonen, financieel te ondersteunen. Vandaar dat de relatiebreuk met de ouders ook zo een belangrijk criterium is bij de goedkeuring voor het leefloon. Wanneer er geen daadwerkelijke relatiebreuk met de ouders heeft plaatsgevonden, maakt deze hele procedure het voor de student niet eenvoudig om er ook effectief mee door te gaan. Hierdoor zal er over het algemeen dan ook amper misbruik gemaakt worden van dit recht.

4.1.3 Het recht op het GPMI

Het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie gaat uit van de verwachtingen, de vaardigheden, de bekwaamheden en de behoeften van de betrokken persoon en van de mogelijkheden van het centrum. Naar gelang de behoeften van de persoon zal het

geïndividualiseerd project betrekking hebben ofwel op de inschakeling in het beroepsleven, ofwel op de integratie in de maatschappij. Bij het opmaken van het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie ziet het centrum toe op een correcte evenredige verhouding tussen de eisen die aan de betrokkene worden gesteld en de toegekende hulp (Kamer, 2001-02, nr.1603/001).

Een GPMI is verplicht in twee gevallen. Allereerst wanneer het centrum op grond van billijkheidsredenen aanvaardt dat de betrokkene met het oog op een verhoging van zijn inschakelingskansen in het beroepsleven, een studie met voltijds leerplan aanvat, hervat of voortzet in een door de gemeenschappen erkende, georganiseerde of gesubsidieerde onderwijsinstelling (zie 4.1.2 Studenten). Vervolgens is het GPMI ook verplicht wanneer het wordt opgemaakt als arbeidstraject om de betrokkene jonger dan 25 jaar aan een tewerkstelling te helpen.

De betrokken persoon en het centrum sluiten een schriftelijke overeenkomst. Op vraag van één van de partijen kunnen ook één of meer derden partij zijn bij de overeenkomst. De overeenkomst kan tijdens de uitvoering worden gewijzigd op verzoek van elke partij (RMI wetgeving, art. 11, §3).

Een regelmatige evaluatie van de uitvoering van het contract wordt voorzien en dit ten minste elk kwartaal. Deze evaluatie wordt uitgevoerd met de betrokkene, de maatschappelijk werker die met het dossier belast is en, in voorkomend geval, met de tussenkomen(n)de derde(n). Wanneer de betrokken persoon erom verzoekt, moet de maatschappelijk werker hem binnen de vijf werkdagen een onderhoud toestaan. Op initiatief van de verantwoordelijke van de sociale dienst, maakt het centrum ten minste eens per jaar een globale evaluatie van de resultaten van de contracten houdende een GPMI (KB 2002, art. 15).

Wanneer de belanghebbende, na aanmaning en zonder wettige reden, het nalaat om de verplichtingen die vastgelegd werden in het contract betreffende een GPMI na te leven, kunnen er sancties volgen. Zo kan er, na het raadplegen van de maatschappelijk assistent die belast is met het dossier van de betrokkene, beslist worden de uitbetaling van het leefloon te schorsen. Dit kan zowel geheel als gedeeltelijk gebeuren voor een periode van ten minste één maand. Wanneer er binnen het jaar opnieuw vastgesteld wordt dat de betrokkene het nog steeds nalaat om aan zijn verplichtingen te voldoen, kan er een nieuwe schorsing volgen. Ook hier is er een maximum periode opgelegd, deze werd weliswaar uitgebreid tot een schorsing van ten hoogste drie maanden (RMI wetgeving, art. 30, §2).

Ondanks het feit dat de betrokkene jonger dan 25 jaar niet automatisch recht heeft op het ontvangen van het leefloon, kan hij in afwachting van een tewerkstelling in het kader van een

arbeidsovereenkomst, een GPMI of ook wanneer de persoon wegens gezondheids- of billijkheidsredenen niet kan werken, toch aanspraak maken hierop (RMI wetgeving, art. 10).

4.2 Maatschappelijke integratie voor personen vanaf 25 jaar

4.2.1 Algemeen

Bij personen vanaf 25 jaar kan het recht op maatschappelijke integratie worden gerealiseerd door ofwel de toekenning van een leefloon, ofwel een tewerkstelling door middel van een arbeidsovereenkomst. De toekenning en het behoud van een leefloon vervolgens, kunnen gepaard gaan met het sluiten van een GPMI, dit kan op verzoek van de betrokkene zelf, ofwel op initiatief van het centrum. Het sluiten van een GPMI is echter, in tegenstelling tot bij betrokkene onder de 25 jaar, geen verplichting (RMI wetgeving, art. 13, §1, §2). Het mag dus gesteld worden dat er voor betrokkenen ouder dan 25 jaar geen prioritair recht op tewerkstelling meer geldt. Aldus heeft het OCMW het RMI gerealiseerd wanneer hij het leefloon toekent aan de aanvrager.

4.3 Verklaring voor gemaakte onderscheid

De RMI wetgeving wil door het gemaakte onderscheid tussen de twee leeftijdsgroepen duidelijk aangeven dat zij een groot belang hecht aan de personen jonger dan 25 jaar. Het is daarom ook zo dat zij als het ware bevoorrecht zijn in het krijgen van een tewerkstelling.

Een verklaring hiervoor kan teruggevonden worden in de memorie van toelichting door de Kamer van volksvertegenwoordigers, zitting 2001-2002, nr.1603/001 (2002). Zo wordt er namelijk aangehaald dat er verschillende manieren bestaan om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Loonarbeid wordt echter als een van de meest veilige manieren gezien wanneer er getracht wordt een zelfstandig leven te leiden. Verder is het cruciaal dat de arbeidsmarkt open staat voor jongeren. Het is dan ook in deze context dat de RMI wetgeving tot doel heeft om hun recht op sociale integratie door het OCMW te waarborgen.

Dit kan op verschillende manieren gebeuren. Zo is er bijvoorbeeld de mogelijkheid om een eerste werkervaring op te doen. Voor anderen zal het eerst noodzakelijk zijn een opleiding te volgen. Deze opleiding kan deel uit maken van een GPMI dat door het OCMW wordt voorgesteld. Dit GPMI wordt opgesteld met als doel om de jongeren hun kansen op de arbeidsmarkt te verhogen, alsook om de jongeren intrinsiek gemotiveerd te krijgen of hun attitudes te veranderen. Het is belangrijk om op te merken dat wanneer deze jongeren een GPMI lopende hebben, zij in de overgangperiode over het leefloon kunnen beschikken.

Ook in de rechtspraak werd dit gemaakte onderscheid behandeld. Zo stelt het Arbitragehof op 14 januari 2004, BS 27 februari 2004: "De wet maatschappelijke integratie kan niet worden verweten zonder verantwoording een verschillende behandeling te geven aan personen naargelang hun leeftijd, in die zin dat enkel de jongeren een subjectief recht op tewerkstelling zouden genieten. Gelet op de massale instroom van jongeren heeft de wetgever kunnen oordelen dat de maatschappelijke uitsluiting van deze groep een probleem was dat bij voorrang naar een oplossing vroeg. Daarbij voegt zich de dubbelde beschouwing, dat art. 6, §1 op OCMW's geen resultaatsverbintenis legt (maar een inspanningsverbintenis) en dat ook personen ouder dan 25 door het OCMW een arbeidsovereenkomst kunnen aangeboden krijgen."

Tabel 6 geeft een verdeling weer van het aantal RMI gerechtigden op basis van leeftijd over België en de gewesten afzonderlijk. In deze tabel kan er duidelijk vastgesteld worden dat het aandeel van de belanghebbenden onder de 25 jaar in 2009 aanzienlijk is en zelfs meer als 25% bedraagt. Vervolgens kan er ook opgemerkt worden dat het aandeel van de betrokkenen onder de 25 jaar over de jaren heen in stijgende lijn geëvolueerd is. Deze cijfers geven dan ook een illustratie van de terechte aandacht die de beleidsmakers besteden aan de jongeren met behulp van de huidige RMI wetgeving.

**Tabel 6: Aantal RMI gerechtigden naar leeftijd, België en gewesten
(percentages jaargemiddelde)**

VLAAMS GEWEST	-25	25<40	40<50	50+
2000	21,5	25,9	20,1	32,6
2001	21,5	24,9	20,7	32,8
2002	22,8	25,3	20,4	31,5
2003	23,9	27,1	19,5	29,5
...				
2008	25,0	28,6	17,6	28,8
2009	26,9	29,8	17,0	26,3
WAALS GEWEST	-25	25<40	40<50	50+
2000	28,0	30,8	21,7	19,5
2001	27,0	27,3	23,4	22,3
2002	27,3	26,8	23,0	22,9
2003	27,8	27,2	22,2	22,8
...				
2008	31,3	26,5	18,6	23,6
2009	31,5	27,9	18,0	22,5
BRUSSELS HG	-25	25<40	40<50	50+
2000	22,7	36,9	18,7	21,7
2001	21,9	35,2	19,6	23,3
2002	22,0	35,5	19,6	22,9
2003	21,9	37,2	18,9	22,0
...				
2008	24,4	33,3	18,0	24,3
2009	25,2	33,3	17,7	23,8
BELGIË	-25	25<40	40<50	50+
2000	24,9	30,3	20,6	24,3
2001	24,2	28,0	21,8	25,9
2002	24,8	28,1	21,5	25,6
2003	25,2	29,4	20,6	24,8
...				
2008	27,4	29,1	18,1	25,4
2009	28,5	29,9	17,6	23,9

Bron: Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad (hierna: OASeS) (2010)

4.4 Evaluatie

4.4.1 Onderscheid tussen de gerechtigden

Een eerste belangrijke vraag betreffende de gerechtigden die gesteld werd aan de maatschappelijk assistenten, handelde over het gemaakte onderscheid tussen deze jonger en ouder dan 25 jaar. De wetgever heeft duidelijk willen maken dat het belangrijk is dat jongeren die het leefloon aanvragen zo snel mogelijk uit deze penibele situatie moeten geholpen worden. Vandaar dat zij dan ook een voorkeursbehandeling krijgen wat betreft het recht op tewerkstelling (zie: paragraaf 4.3).

Wanneer er echter aan de maatschappelijk werkers gevraagd werd in hoeverre zij het nodig vonden dat er een dergelijk onderscheid gemaakt werd tussen deze twee groepen, viel er op dat zij hier niet meteen de noodzaak toe voelden. Elke maatschappelijk werker liet namelijk weten dat vóór de wetsverandering van 2002 zij als OCMW al voldoende aandacht besteedden aan participatie in het algemeen. Wat betreft de klemtoon die gelegd wordt op participatie in de huidige wetgeving, mag er gesteld worden dat dit voornamelijk een weergave is van wat er zich over het algemeen in de praktijk al afspeelde.

Vervolgens kan er door elk ondervraagd centrum bevestigd worden dat het aantal jongeren dat beroep doet op het RMI de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen is. Hiervoor hebben zij een aantal mogelijke verklaringen. Allereerst doordat een omvangrijke groeiende groep van jongeren vroegtijdig stopt met school en aldus geen diploma heeft. Vervolgens vinden deze jongeren geen werk en kunnen ze ook niet terugvallen op de werkloosheidsuitkeringen. Een andere stijging in de groep van jongeren kan mogelijk verklaard worden door een algemene verandering van de maatschappij. Meer specifiek dan het feit dat de band tussen ouders en jongeren in deze huidige tijd vaker verstoord is dan dit vroeger het geval was. Hierdoor staan jongeren er vaker alleen voor en moeten zij beroep doen op het OCMW voor de gepaste begeleiding en voor financiële steun.

Bovendien kan de grotere instroom van jongeren ook simpelweg toegeschreven worden aan het algemene systeem van de RMI wetgeving. Wanneer een jongere deel uitmaakt van "een leefloongezin" krijgt deze, wanneer hij 18 jaar wordt, automatisch zelf ook recht op het leefloon. Zo vervalt de categorie drie, samenwonende met een gezin ten zijne laste, voor de ouders en zullen zij elk individueel, dus ook de 18-jarige jongere, aanspraak kunnen maken op het bedrag van samenwonende dat valt onder categorie een. Aangezien er de voorbije jaren, met uitzondering van dit jaar, een algemene stijging van het aantal RMI aanvragen werd vastgesteld, is het logisch dat ook deze groep meegestegen is. Al is dit laatste misschien wel de minst relevante verklaring voor de globale stijging van het aantal jongeren.

Tot slot werd er ook aangehaald dat het voor de maatschappelijk werkers zelf niet uitmaakt of een belanghebbende nu 20 jaar of 35 jaar is. Het is in beide gevallen steeds hun taak en intentie om elke belanghebbende uit het systeem van het leefloon te trekken en terug maatschappelijk geïntegreerd te krijgen. Het enige verschil tussen deze twee betrokkenen is dat voor een belanghebbende van 20 jaar dit aan de hand van een GPMI moet gebeuren, terwijl voor een betrokkene van 35 jaar een GPMI niet wettelijk verplicht is. Desalniettemin wordt er beklemtoond dat het OCMW beide belanghebbenden gelijk behandelt en evenveel initiatief voor hen beiden neemt. Hieruit blijkt dan ook dat zij, als maatschappelijk werkers, dit door de wet gemaakte onderscheid in de praktijk niet meteen waarnemen of doortrekken.

4.4.2 Het GPMI

In deze paragraaf zal de werking van het GPMI, als instrument voor een snellere participatie van de jongere belanghebbende, geëvalueerd worden. In paragraaf 4.1.3 werd er reeds toegelicht wat het GPMI inhoudt. Er zal in dit onderdeel van de masterproef dan ook getracht worden de meningen van de verschillende maatschappelijk werkers die deelgenomen hebben aan de interviews te bundelen tot een algemeen besluit wat betreft het GPMI. Aansluitend volgt de reactie van de heer van Geertsom omtrent dit onderwerp.

4.4.2.1 De OCMW's

Navolging van de wetgeving

Allereerst is het zo dat elk bevestigd OCMW zich goed aan de wetgeving houdt wanneer het gaat om het consequent opstellen van GPMI's voor jongeren onder de 25 jaar. Aangezien zij hier echter door de POD Maatschappelijke Integratie periodiek op gecontroleerd worden, is het tamelijk vanzelfsprekend dat ze zich hier ook aan houden. Wanneer het gaat om GPMI's voor belanghebbenden ouder dan 25 jaar, en het centrum de optie heeft om al dan niet een GPMI op te stellen, is het zo dat dit zeker niet stelselmatig gedaan wordt. Over het algemeen mag er zelfs besloten worden dat dit standaard niet gebeurt.

Als uitzondering op de regel werd er meermaals aangegeven dat het uiteraard wel eens kan gebeuren dat een belanghebbende ouder dan 25 jaar zegt: "Zet mij dit eens op papier, zodat ik precies weet wat er van mij verwacht wordt en ik er moeilijker onder uit kan" (Interview OCMW Hasselt), waarna er dus ook voor deze betrokkene een GPMI werd opgesteld. Een andere mogelijkheid is dat het initiatief tot het opstellen van een GPMI van de maatschappelijk assistent zelf uitgaat. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer deze het gevoel heeft dat het belangrijk is om alle plichten van de betrokkene duidelijk vast te leggen. Wel werd er bijkomend

opgemerkt dat dit dan meestal voor de "moeilijkere gevallen" geldt en het dus over het algemeen niet zo vaak voorkomt.

Effectiviteit

Over de effectiviteit van het GPMI als instrument waren alle ondervraagde maatschappelijk assistenten het in grote lijnen met elkaar eens. Zowel het OCMW van Hasselt, Maasmechelen als Riemst vinden het GPMI vaak overbodig en eerder een administratieve last dan een effectief instrument om de integratie van de jongeren te bevorderen. Bij het OCMW van Genk en, in iets mindere mate, bij dat van Bilzen, waren ze positiever ingesteld ten opzichte van het GPMI. Zij zagen er met name wel de voordelen van in.

Wel zijn alle ondervraagden het er unaniem over eens dat de idee erachter, jongeren sneller terug een plaats in de maatschappij bezorgen, degelijk en verdedigbaar is. Toch blijft de vraag of dit op basis van een contract sneller bereikt zal worden dan zonder. Alle OCMW's gaven namelijk aan dat vooraleer de wetgeving in 2002 veranderde, en er hierdoor meer nadruk kwam te liggen op participatie, zij daar als maatschappelijk werkers zelf al de nodige maatregelen voor namen. Volgens de ondervraagde maatschappelijk werkers is het dus zeker niet zo dat er door het gemaakte onderscheid tussen de verschillende gerechtigden een voorkeursbehandeling kwam voor de jongere belanghebbenden. Deze vaststelling werd ook al gemaakt in de vorige paragraaf 4.4.1.

Vervolgens werd er, door de minder positieve OCMW's ten opzichte van het GPMI, aangehaald dat het ook niet altijd even gemakkelijk is om als maatschappelijk assistent te weten wat je nu concreet als afspraak moet zetten in het GPMI. Het is namelijk zo dat een groot deel van de jongeren die beroep doen op het leefloon en dus een GPMI moeten afsluiten, een moeilijke jeugd achter de rug hebben, veel problemen gehad hebben, of hier nog steeds mee kampen. Hierdoor moet er eerst aan deze problemen gewerkt worden, alvorens een tewerkstelling nog maar kan besproken worden.

Het feit dat er sancties verbonden zijn aan het niet naleven van het GPMI wordt zeker ook in het achterhoofd gehouden wanneer de afspraken vastgelegd worden. Zo werd er door een maatschappelijk assistent aangehaald: "Afkicken, is al moeilijk om als afspraak te zetten bij een GPMI, want ofwel lukt het hen toch niet om van hun verslaving af te geraken, ofwel zeggen ze meteen dat ze helemaal geen verslaving hebben en ze dus nergens van moeten afkicken." (Interview OCMW Hasselt). Vandaar dat de voorwaarden dan ook eerder opgesteld zijn rond bijvoorbeeld: het regelmatig afspreken met de maatschappelijk werker, werkbereidheid tonen, enz. Afspraken die vrij voor de hand liggend zouden moeten zijn, maar zelfs voor sommige nog steeds moeilijk blijken om zich aan te houden.

Wat betreft studenten vervolgens, staat er in het KB van 2002 heel duidelijk welke voorwaarden vastgelegd moet worden in het GPMI (zie: paragraaf 4.1.2 Studenten). Bovendien zijn deze afspraken volgens de maatschappelijk assistenten ook helemaal niet zo moeilijk om na te komen als betrokkene. Wanneer de belanghebbende namelijk een gemotiveerde student betreft, is het vanzelfsprekend dat deze naar de lessen gaat, zijn examens aflegt, probeert te slagen, enz. Over het algemeen zijn de maatschappelijk werkers dan ook tevreden over de naleving van het GPMI door de (gemotiveerde) studenten.

Het OCMW van Genk daarentegen vindt wel dat het GPMI een nuttig instrument is naar de begeleiding van de jongeren toe. Of dat is het in ieder geval binnen hun kantoor in de loop van de jaren geworden. Zij zijn dan ook het enige ondervraagde kantoor dat op regelmatige basis ook GPMI's voor gerechtigden ouder dan 25 jaar opstelt. Als voordeel werd er aangehaald dat er op deze manier heel duidelijk vastligt wat er van beide partijen verwacht wordt. Ook is het zo dat er om de drie maanden een evaluatie gebeurt van alle GPMI's die lopend zijn. Op deze manier kan er dan ook kort op de bal gespeeld worden met de betrokkenen. Bijkomend werd er ook aangehaald dat er op deze manier goed op maat van de betrokkene kan gewerkt worden, wat ook als een voordeel van het GPMI gezien werd.

Conclusie maatschappelijk assistenten

Alles samengevat kan er dus besloten worden dat de maatschappelijk assistenten het achterliggende idee en het nut van het GPMI kunnen begrijpen, sommigen voornamelijk in theorie weliswaar. Wat betreft de praktijkwerking werd er echter vaak gesproken van: "een bijkomende administratieve last". Wanneer er vervolgens gevraagd werd wat zij een effectiever instrument zouden vinden om de participatie van de jongeren te verhogen, werd er verschillende keren aangehaald dat hier eigenlijk niet meteen een instrument voor nodig is.

Het GPMI kan in sommige gevallen daadwerkelijk een meerwaarde betekenen, zoals dit door het OCMW van Genk duidelijk aangehaald werd. Toch blijkt dit, in de meeste gevallen, standaard niet zo te zijn. Volgens de meeste maatschappelijke assistenten, "werkt het gewoonweg niet". Toch moet dit laatste ook weer meteen genuanceerd worden. Zo werd er namelijk meerdere keren aangehaald dat als ze er echt voldoende tijd in konden steken, alsook in de evaluatie en eventuele aanpassing van het GPMI, het dan waarschijnlijk nuttiger zou zijn. Toch vinden zij hier, voornamelijk door de algemene hoge dossierlast, niet de tijd voor en wordt het daarom eerder gezien als een last in plaats van iets nuttig. Het OCMW van Genk gaf ook duidelijk aan dat zij over een groot aantal maatschappelijk werkers beschikken, waardoor zij voldoende tijd kunnen steken in het hele GPMI proces.

Concluderend uit de interviews met de verschillende OCMW's mag er dus gesteld worden dat het GPMI misschien doeltreffender zou zijn wanneer het opstellen hiervan optioneel zou zijn. Op deze manier zou het OCMW van Genk er gebruik van kunnen blijven maken, aangezien het hier duidelijk zijn vruchten begint af te werpen. Terwijl een kantoor waar het nu minder efficiënt werkt op deze manier kan beslissen zijn tijd te besteden aan een werkwijze die beter past binnen hun kantoor.

4.4.2.2 *De heer van Geertsom*

Na de interviews met de verschillende OCMW's en de bundeling van de antwoorden, werd ook bij dit onderdeel de mening van de heer van Geertsom gevraagd. Allereerst gaf hij nadrukkelijk aan dat hij wel degelijk een voorstander is van het GPMI. Hij vindt namelijk dat dit perfect aansluit met de geest van de wetgeving van 2002 betreffende "het maatwerk". Hiermee duidt hij dan ook op een belangrijk kenmerk van het GPMI dat stelt dat dit specifiek aangepast moet zijn aan de cliënt zijn eigen kunnen.

Als groot voordeel van het GPMI stelt meneer van Geertsom zowel de transparantie en de duidelijkheid. In dit GPMI wordt er precies vastgelegd wat enerzijds de betrokkene en anderzijds het OCMW zelf moeten doen. Hierna kan er dan ook perfect afgewogen worden of beide partijen zich aan hun plichten gehouden hebben. Hij vindt het dus zeker een vooruitgang op de Bestaansminimumwet van 1974.

Wat betreft de verplichting van het GPMI vindt hij het zelfs noodzakelijk dat dit op deze manier is vastgelegd. Zo maakt hij de vergelijking met de GPMI's voor de gerechtigden ouder dan 25 jaar, die op dit moment optioneel zijn. Er wordt door de POD Maatschappelijke Integratie, alsook in mijn gedane interviews, duidelijk vastgesteld dat dit voor deze groep van betrokkene amper wordt opgesteld. Dit terwijl de POD Maatschappelijke Integratie ook voor deze gerechtigden aanraadt om een GPMI op te stellen. Desondanks wordt dit advies door de OCMW's niet opgevolgd. Vandaar dus ook dat hij het erg belangrijk vindt dat het GPMI voor jongeren onder de 25 jaar wel degelijk verplicht is, net omdat hij hier zo veel waarde aan hecht. Bijgevolg vindt hij het geopperde voorstel, om het GPMI voor betrokkene onder de 25 jaar ook optioneel te maken, geen goed idee.

Vervolgens maakt hij nog wel een kleine nuancering door duidelijk te stellen dat het natuurlijk niet zo is dat het GPMI op zich alles gaat oplossen. Wel ziet hij het als een bijkomend hulpmiddel om te zorgen dat het traject duidelijk wordt uitgeklaard en dat de wederzijdse verplichtingen duidelijk op papier staan.

4.4.3 Slotconclusie

Na de gedane interviews met de verschillende OCMW's, alsook dat met de heer van Geertsom, volgt hier nog een korte persoonlijke samenvatting betreffende het GPMI.

Zowel in de RMI wetgeving, als in het verslag van de Kamer, 2001-02, nr.1603/001, wordt het GPMI heel duidelijk in de verf gezet. In theorie lijkt het dan ook een erg goed en bruikbaar instrument te zijn om de jongeren op een snellere en efficiëntere manier geïntegreerd te krijgen. Vandaar dat mijn eerste indruk hieromtrent dan ook zeer positief was.

Na mijn eerste interview bij het OCMW van Hasselt kreeg ik echter al meteen de indruk dat de meningen bij de praktijkmedewerkers hier toch vrij verdeeld over waren. Vervolgens werd er ook daadwerkelijk in drie van de vijf OCMW's spontaan "administratieve last" aan het GPMI gekoppeld. Wel wil ik ook hier nog een keer de nuance maken dat er in elk kantoor duidelijk gesteld werd dat het achterliggende idee, om jongeren op een snellere manier terug geïntegreerd te raken, zeker aangemoedigd wordt. Enkel bleef steeds de vraag of dit ook daadwerkelijk verplicht in contractvorm gegoten moest worden.

De heer van Geertsom vervolgens bleek dan weer een absolute voorstander van het GPMI. Voornamelijk dan wat betreft de transparantie en de duidelijkheid omtrent de rechten en plichten van zowel de betrokkenen als het OCMW. Aangezien hij hier zo veel waarde aan hecht, vindt hij het dan zeker ook noodzakelijk dat het verplicht moet opgesteld worden. Wanneer dit niet het geval zou zijn, is de kans te groot dat het GPMI voor geen enkele betrokkene nog gebruikt zou worden.

Het is duidelijk dat de meningen hieromtrent zeer verdeeld zijn, wat het moeilijk maakt voor mij om een specifiek standpunt in te nemen. Desondanks heb ik de neiging om toch meer de mening van de minder positieve OCMW's te volgen wat betreft het GPMI. Er werd mij verscheidene keren verteld dat er zonder het GPMI vanzelfsprekend ook evenveel aandacht en begeleiding naar deze jongeren zou uitgaan, iets waar ik wel van overtuigd ben dat dit ook daadwerkelijk het geval zou zijn.

Wat mij tijdens de onthaaldagen op het OCMW van Hasselt regelmatig opviel bij de betrokkenen was, dat deze bij de eerste ontmoeting vaak zelf al een heel aantal papieren meebrachten. Dit kon gaan van te betalen rekeningen, aanmaningen, oproepingsbrieven van de RVA, enzovoort. In ieder geval, het was duidelijk dat ze niet meer wisten wat ze er allemaal mee moesten doen. Wanneer je dan tegen deze personen zegt: "Als we je willen helpen, moeten we eerst een GPMI opstellen waarin we precies gaan vastleggen wat er van jou verwacht wordt.", is de kans zeer groot dat ze deze papieren achteraf niet eens meer bekijken. Wanneer dan een beleidsmaker

zegt: "Het GPMI zorgt ervoor dat de betrokkene precies weet wat er van hem verwacht wordt.", moet dit toch sterk genuanceerd worden. Het enige extra wat er dan bereikt werd met het opstellen van het GPMI is, dat de maatschappelijk werker een groot deel van haar tijd heeft moeten steken in het "op maat maken" van dit document.

Bijkomend heb ik gemerkt dat er sowieso al heel wat werk in de dossiers van elke betrokkene kruipt, waardoor deze extra administratieve last inderdaad misschien voor nog meer druk kan zorgen. Vandaar dat ik allereerst wil besluiten dat het GPMI een nuttig(er) instrument zou kunnen zijn, wanneer de OCMW's over meer tijd en misschien ook meer mensen zouden beschikken om het opgestelde GPMI dan ook voor elke betrokkene op een adequate manier op te volgen. Dit is helaas voor vele centra niet mogelijk. Vervolgens lijkt het mij dan ook beter om het GPMI inderdaad optioneel te maken, zodat een OCMW voor zichzelf kan kiezen of het voldoende tijd heeft om het in de opmaak van het contract te steken. Wanneer dit niet het geval is, is het misschien beter om hun tijd te besteden aan de daadwerkelijke begeleiding van de betrokkene zelf.

HOOFDSTUK V: Tewerkstelling

Voor belanghebbenden onder de 25 jaar staat het recht op maatschappelijke integratie door middel van een (aangepaste) tewerkstelling centraal. Dit recht kan bestaan uit hetzij een arbeidsovereenkomst, hetzij een GPMI dat binnen een bepaalde periode leidt tot een arbeidsovereenkomst. Deze belanghebbenden beschikken dan ook over een subjectief recht op tewerkstelling.

Aan de hand van dit vijfde hoofdstuk zal er een toelichting gegeven worden omtrent de verschillende manieren die het OCMW heeft om hun belanghebbenden aan een tewerkstelling te helpen. In de eerste paragraaf (5.1) volgt er een toespitsing op art. 60, §7 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (hierna: wet van 1976). Paragraaf twee (5.2) vervolgens, gaat dieper in op art. 61 van de wet van 1976. Nadien zal er gekeken worden welke activeringsmaatregelen het OCMW kan aanwenden om langdurige werklozen terug aan het werk te krijgen (5.3). De laatste paragraaf van dit vijfde hoofdstuk (5.4) zal afsluiten met een evaluatie van het aantal tewerkgestelden binnen het RMI.

5.1 Artikel 60, §7 van de wet van 1976

5.1.1 Algemeen

Wanneer art. 60, §7 van de wet van 1976 wordt toegepast, treedt het OCMW als het ware zelf op als werkgever. Op deze manier kunnen ze de belanghebbenden terug een plaats bezorgen op de arbeidsmarkt, zodat zij opnieuw recht krijgen op de sociale zekerheid. Vandaar dat de periode van de tewerkstelling niet langer mag zijn dan de periode die voor de tewerkgestelde persoon nodig is om gerechtigd te worden op volledige sociale uitkeringen. Dit duidt nog eens op het residuaire karakter van de RMI wetgeving. Een bijkomende reden waarom het OCMW haar cliënten terug een plaats wil bezorgen op de arbeidsmarkt, heeft te maken met het terug proberen te motiveren van de betrokkenen, alsook om eventuele attitudeveranderingen door te voeren.

Het OCMW heeft twee mogelijkheden om art. 60, §7 uit te voeren. Allereerst kan het OCMW de belanghebbenden tewerkstellen in een van haar eigen diensten, zoals bijvoorbeeld: het rusthuis van het OCMW, de groendienst, enzovoort. Een andere optie die door het OCMW gekozen kan worden is om de betrokkenen te werk te stellen op plaatsen buiten het centrum zelf. Zo kunnen deze bijvoorbeeld een tewerkstelling innemen in de gemeenten, de intercommunales met een sociaal oogmerk, openbare ziekenhuizen, erkende sociale economie-initiatieven, enz. Het OCMW blijft wel in alle gevallen de juridische werkgever.

Wanneer het OCMW als werkgever voor een betrokkene fungeert, heeft het centrum eveneens recht op een vrijstelling van werkgeversbijdragen. Wel is het zo dat de voorwaarde die hieraan verbonden wordt, stelt, dat de vrijgekomen geldelijke middelen aangewend moeten worden voor de creatie van bijkomende tewerkstelling en/of de begeleiding van de betrokkenen die reeds tewerkgesteld zijn (POD Maatschappelijke Integratie, 2010).

5.1.2 Staatstoelagen

Bij een voltijdse tewerkstelling is de staatstoelage voor het OCMW gelijk aan het bedrag van het leefloon voor een persoon met gezinslast, in dit geval dus 1.006,78 euro. Wat betreft een deeltijdse tewerkstelling, die minstens halftijds is, bedraagt de toelage 500 euro per maand. Dit voor een maximale duur van zes maanden of voor de duur, noodzakelijk voor het verwerven van werkloosheidsuitkeringen als onvrijwillig deeltijds werknemer. Indien de werknemer bij aanwerving geen 25 jaar oud is, bedraagt deze toelage 625 euro per maand. Wanneer de werknemer vervolgens tewerkgesteld wordt in een sociale economie-initiatief is de toelage gelijk aan het bedrag van de brutoloonkost, beperkt tot 22.663,65 euro per jaar (evenredig verminderd bij een deeltijdse tewerkstelling). Bijkomend moet er nog opgemerkt worden dat de toelage in alle bovenbeschreven gevallen beperkt is tot het brutoloon van de werknemer.

Een andere optie die het OCMW onder art. 60, §7 heeft, is het ter beschikking stellen van een werknemer aan een privé-onderneming. De zogenaamde "Artikel 60 privé". Wanneer het OCMW deze vorm aanneemt, sluit het een samenwerkingsovereenkomst met de desbetreffende privé-onderneming. Hierin wordt onder andere vastgelegd dat de privé-onderneming aan het OCMW het stuk brutoloon terugbetaalt waarvoor het OCMW geen toelage krijgt. Dit maakt het voor het OCMW als het ware een nuloperatie, aangezien het zelf geen loonkosten meer moet dragen. Puur financieel gezien is dit dan ook een goede zaak voor de centra. Toch is het in de praktijk niet altijd even gemakkelijk om privé-ondernemingen te vinden die bereid zijn een dergelijke werknemer aan te nemen. Dit desondanks het feit dat ook de onderneming zelf er zijn voordeel uit kan halen, aangezien het een vrijstelling in de loonkost krijgt van 1.006,78 euro en hierdoor dus een aanzienlijk goedkopere werkkracht kan aanwerven (POD Maatschappelijke Integratie, 2010).

5.1.3 Opmerkingen

Een belangrijke bedenking bij dit principe van art. 60, §7 is in hoeverre deze mensen zowel op fysiek als op mentaal vlak in staat zijn te werken. In 1994 bracht het Algemeen Verslag over de Armoede de multidimensionale aard van armoede aan het licht. In dit verslag wordt er gesteld dat bestaansonzekere personen te maken krijgen met een cumulatie van verschillende problemen.

Een eerste hinderpaal heeft te maken met de medische toestand van de belanghebbenden. Volgens Seigrist en Marmot (2004) heeft economische achterstelling namelijk een aanzienlijke impact op de gezondheid. Deze impact wordt onder andere verklaard door het ondervinden van psychosociale stress en het daaraan verbonden risicohoudend gedrag. Voorbeelden hiervan zijn onder andere roken of ongezond eten. Ook verminderde toegang tot gezondheidsbevorderende producten en diensten zoals gezonde voeding, sportfaciliteiten en preventieve gezondheidszorg, hebben een noemenswaardige invloed op de gezondheid. Vervolgens halen Seigrist en Marmot aan dat er wel degelijk klassenverschillen bestaan in het ervaren van stress in negatieve arbeidsmarktvaringen, zoals werkloosheid en ondertewerkstelling.

Een tweede probleem omvat het leven in een onzekere woonsituatie, dikwijls ook nog in combinatie met een problematische familiale situatie. Het verslag stelt verder dat deze gecumuleerde moeilijkheden voor mensen in bestaansonzekerheid één voor één struikelblokken zijn om allereerst op een positieve manier, alsook in een beperkte termijn en vervolgens onder goede voorwaarden in de arbeidsmarkt ingeschakeld te worden. (Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 2001)

Het steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2001) haalt vervolgens ook aan dat personen in armoede vaak laaggeschoold zijn en hierdoor dus een lage "inzetbaarheidgraad" hebben. Dit maakt van hen dan ook erg kwetsbare spelers op de arbeidsmarkt. Vandaar dat er steeds zal moeten worden nagegaan of de belanghebbenden over de juiste kwalificaties beschikken en indien dit niet het geval is, of deze mensen dan nog omgevormd kunnen worden.

5.2 Artikel 61 van de wet van 1976

5.2.1 Algemeen

Wanneer art. 61 van de wet van 1976 toegepast wordt gaat het OCMW zelf op zoek naar een externe werkgever, die losstaat van het centrum zelf.

5.2.2 Staatstoelagen

Net zoals onder art. 60, §7 kan er onder art. 61 ook beroep gedaan worden op staatstoelagen. Deze zijn echter van een andere vorm. Zo bedraagt deze toelage maximaal 250 euro per maand bij een voltijdse tewerkstelling. Wanneer het gaat om een deeltijdse tewerkstelling zal dit evenredig verminderd worden. Vervolgens is het belangrijk om op te merken dat deze toelage rechtstreeks verband houdt met de kosten die worden gemaakt voor de begeleiding, omkadering en opleiding van de werknemer. In het geval dat er tijdens een bepaalde maand

geen dergelijke kosten gemaakt worden, zal er in principe ook geen toelage gestort worden. Wanneer er wel kosten gemaakt worden, moeten deze aangetoond worden aan de hand van bewijsstukken, die bijgehouden worden door het OCMW in een dossier. In uitzonderlijke gevallen dat de kost van een opleiding hoger is dan 250 euro, bestaat de mogelijkheid om deze kost te spreiden over meerdere maanden. In dit geval zal er dan toch een premie verkregen worden voor een bepaalde maand waarin er geen of onvoldoende kosten gemaakt zijn voor omkadering en opleiding (POD Maatschappelijke Integratie, 2010).

5.3 Activeringsmaatregelen

Naast art. 60, §7 en art. 61 heeft het OCMW nog een andere manier om ervoor te zorgen dat gerechtigden een tewerkstelling kunnen vinden. Zo bestaat er de mogelijkheid dat het OCMW financieel tussenkomst in de loonkost van de werkgever aan de hand van een aangepast tewerkstellingsprogramma. De idee achter deze financiering bestaat erin om werkgevers extra te motiveren en bijgevolg ook te compenseren om personen aan te nemen die verondersteld worden een zwakkere productiviteit te hebben. Op deze manier wordt er getracht om de betrokkene de nodige werkervaring te laten opdoen, om uiteindelijk na afloop van de gesubsidieerde tewerkstelling te kunnen doorstromen naar de reguliere arbeidsmarkt (POD Maatschappelijke Integratie, 2010).

Bij de volgende vier tewerkstellingsprogramma's kan het OCMW financieel tussenkomen in de loonkost van de werkgever:

- 1 Sociale inschakelingsinitiatieven
- 2 Activaplan
- 3 Doorstromingsprogramma's
- 4 Invoeginterim

Aangezien deze programma's in het kader van RMI meestal pas gebruikt worden na afloop van een art 60, §7 of art. 61, met als doel de betrokkene een volgende tewerkstelling aan te bieden, zal er hier in deze masterproef ook maar kort op ingegaan worden.

5.3.1 Sociale Inschakelingseconomie (SINE)

Met behulp van de maatregel Sociale Inschakelingseconomie (SINE) heeft de federale overheid tot doel om erg moeilijk inzetbare werkzoekenden terug in te schakelen op de arbeidsmarkt. Naast het feit dat de kandidaat SINE-werknemers gerechtigden op maatschappelijke integratie moeten zijn, mogen zij ook niet over een diploma van het hoger secundair onderwijs beschikken en moeten ze een zeker verleden van "inactiviteit" achter de rug hebben. Werkgevers die

akkoord gaan met het geven van een kans aan de SINE-werknemers kunnen genieten van zowel een RSZ-bijdragevermindering alsook van een loonkosttoelage (POD Maatschappelijke Integratie, 2004).

Wanneer een werkgever een werkracht tewerkstelt volgens het SINE-programma, geniet deze per kwartaal van een vermindering van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid. Vervolgens kan de werkgever ook nog beschikken over een loonkosttoelage. Deze financiële tussenkomst wordt door het OCMW aan de werkgever betaald (RVA, 2010).

Niet elke onderneming kan echter gebruik maken van het SINE-programma. Zo zullen zij moeten beschikken over een attest dat aantoonde dat ze behoren tot de toegelaten categorieën van bedrijven die in aanmerking komen. De werkgever kan dit attest aanvragen bij de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Enkel en alleen wanneer de onderneming over dit attest beschikt, kan het OCMW financieel tussenkomen in de loonkost van de betrokken werknemer. Enkele voorbeelden van ondernemingen die beroep kunnen doen op SINE zijn: vennootschappen met een sociaal oogmerk, beschutte werkplaatsen, plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen, sociale werkplaatsen en sociale verhuurkantoren (POD Maatschappelijke Integratie, 2010).

De termijn waarin een SINE-werkgever aanspraak kan maken op een RSZ-bijdragevermindering en een loonkosttoelage is afhankelijk van verscheidene factoren. Zo wordt er gekeken naar: de leeftijd van de aangeworven werknemer, de duur van de "inactiviteits"periode die aan de tewerkstelling voorafging, alsook naar de evaluatie door de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) of door de Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling (BGDA) tijdens de tewerkstelling (POD Maatschappelijke Integratie, 2004).

De aangeboden tewerkstelling binnen SINE is voor werknemers jonger dan 45 jaar beperkt in de tijd. Deze beperking werd in het leven geroepen om hen niet gedurende hun volledige loopbaancarrière afhankelijk van de SINE-maatregel te houden. Zo zal er steeds na afloop van de voorziene periode een evaluatie door de gewestelijke arbeidsbemiddelingdiensten plaatsvinden. Deze diensten zullen de SINE-werknemer dan ook opnieuw beoordelen op hun geschiktheid om in de reguliere arbeidsmarkt te integreren. Aan de hand van deze evaluatie wordt dan beslist of zij nog steeds voldoen aan de voorwaarden voor de SINE-maatregel en of hun tewerkstelling bij dezelfde werkgever verlengd zal worden. Deze evaluatie is periodiek, de tewerkstelling kan dus meerdere malen verlengd worden in de tijd (POD Maatschappelijke Integratie, 2004).

5.3.2 Activaplan

Het Activaplan is een tewerkstellingsmaatregel die een vermindering van de patronale basisbijdragen voor de sociale zekerheid voorziet bij de aanwerving van een werkzoekende. Deze vermindering wordt niet enkel gekoppeld aan de maatschappelijke integratie bij de aanwerving van een werkzoekende die het leefloon geniet (Activa OCMW), wat voor deze masterproef toepasselijk is, maar ook voor diegene die volledig uitkeringsgerechtigd werkloos is (Activaplan). In tegenstelling tot SINE waar de nadruk voornamelijk gelegd wordt op werkzoekenden onder de 45 jaar, is het Activaplan voornamelijk gericht op de activering van belanghebbenden ouder dan 45 jaar (FOD werkgelegenheid, arbeid en sociaal overleg, 2011).

Alle werkgevers van de privé-sector kunnen gebruik maken van het Activaplan. Ook enkele werkgevers uit de openbare sector hebben de mogelijkheid om voor hun contractueel personeel gebruik te maken van deze maatregel. De werkgevers van de openbare sector die in aanmerking komen zijn: autonome overheidsbedrijven, openbare kredietinstellingen, openbare maatschappijen voor personenvervoer, openbare uitzendbureaus. Maar ook provincies, gemeenten en OCMW's. Als laatste komen ook onderhouds-, administratief en ondersteunend personeel van de onderwijsinstellingen in aanmerking voor deze maatregel (RVA, 2010).

De voordelen die de werkgever geniet wanneer hij gebruik maakt van het Activaplan kunnen opgesplitst worden in twee delen. Allereerst kan de werkgever beschikken over een vermindering of vrijstelling van de patronale basisbijdragen voor de sociale zekerheid, de zogenaamde RSZ-vermindering. Vervolgens kan er bij een volledig uitkeringsgerechtigde werkloze ook nog een activering van de werkloosheidsuitkering plaatsvinden. In dat geval kan de werkgever de werkuitkering aftrekken van het uit te betalen nettoloon (FOD werkgelegenheid, arbeid en sociaal overleg, 2011).

De duur van dit activaplan hangt af van twee factoren. Allereerst van de leeftijd van de aangeworven werknemer, alsook van de duur van de periode van inschrijving als niet werkend werkzoekende die aan de tewerkstelling voorafging. Vervolgens zal er ook nog gekeken worden welk specifiek activaplan aangewend werd (POD Maatschappelijke integratie, 2011).

5.3.2.1 Win-Win Activaplan

Naar aanleiding van de financiële crisis wordt de werkuitkering voor bepaalde categorieën van werklozen, die aangeworven worden tussen 1 januari 2010 en 31 december 2011, tijdelijk verhoogd. De doelgroep die beoogt wordt met deze maatregel zijn vooral de jonge en de oudere werklozen. De categorieën die volgens de FOD werkgelegenheid, arbeid en sociaal overleg (2011) in aanmerking komen voor deze versterkte activering zijn: werklozen jonger dan 26 jaar

die hoogstens over een diploma of getuigschrift van het hoger secundair onderwijs beschikken, werklozen van 50 jaar of ouder en ten laatste werklozen die minstens een jaar maar minder dan twee jaar werkzoekend zijn.

5.3.3 Doorstromingsprogramma's

Een derde actiemaatregel die genomen kan worden, betreft de doorstromingsprogramma's. Dit is een tewerkstellingsprogramma met als intentie om allereerst tegemoet te komen aan eventueel maatschappelijke behoeften in bepaalde sectoren, zoals bijvoorbeeld: de sport-, de milieu- of de vrijetijdssector, waar er onvoldoende tegemoet gekomen wordt via het reguliere arbeidscircuit.

Ook heeft dit programma als doel om aan (langdurige) werkzoekenden de opportuniteit te geven om werkervaring op te doen. Dit is nodig om hun positie op de arbeidsmarkt te verbeteren maar ook om op deze manier eventueel te kunnen doorstromen naar een regulier arbeidscontract. Deze maatregel biedt niet alleen voordelen voor de werknemer die in het programma stapt, ook de werkgever kan er zijn voordeel uit halen. Zo kan hij, net zoals bij de vorige twee maatregelen, aanspraak maken op een forfaitaire vrijstelling van werkgeversbijdragen en een financiële tegemoetkoming in de loonkost (POD Maatschappelijke Integratie, 2009).

De werkgevers die voor deze actiemaatregel in aanmerking komen, situeren zich in de publieke sector, zoals bijvoorbeeld: de gemeenten, de aan de gemeenten ondergeschikte instellingen, de OCMW's, de verenigingen zonder winstoogmerk, enzovoort (FOD werkgelegenheid, arbeid en sociaal overleg, 2011).

Het OCMW komt financieel tussen in de loonkost wanneer een gerechtigde op maatschappelijke integratie gelijktijdig aan de volgende voorwaarden voldoet. Allereerst moet de werknemer op het ogenblik van de aanwerving gerechtigd zijn op maatschappelijke integratie, dit minstens sinds twaalf maanden. Wanneer de werknemer echter jonger is dan 25 jaar en niet beschikt over een diploma, getuigschrift of attest van het middelbaar onderwijs, moet deze periode slechts negen maanden zijn. Vervolgens moet de werknemer worden aangeworven op basis van een schriftelijke arbeidsovereenkomst die op zijn minst voorziet in een deeltijds uurrooster. De werkgever die een gerechtigde op maatschappelijke integratie tewerkstelt in een dergelijk doorstromingsprogramma, kan onder bepaalde voorwaarden genieten van een doelgroepvermindering voor langdurig werkzoekenden (POD Maatschappelijke Integratie, 2009).

De duur van de tewerkstelling in het doorstromingsprogramma houdt een maximum van 24 maanden per beroepsloopbaan in. Wanneer de werknemer echter vóór de aanwerving

regelmatig werkzaamheden heeft verricht in het kader van een PWA of wanneer de betrokkene gewoonlijk verblijft in een gemeente waar de werkloosheidsgraad minstens 20% hoger is dan de gemiddelde werkloosheidsgraad van het Gewest, mag de duur van de tewerkstelling opgetrokken worden tot 36 maanden (van Eeckhoutte, 2010).

Wanneer het doorstromingsprogramma plaatsvindt met de Vlaamse Gemeenschap als werkgever, worden deze programma's "werkervaringsprojecten" (WEP-plus projecten) genoemd.

5.3.4 Invoeginterim

De laatste, voor deze masterproef geselecteerde, activeringsmaatregel die kort toegelicht wordt, betreft de invoeginterim. Deze maatregel bestaat uit een tewerkstellingsprogramma in samenwerking met de uitzendsector. Via deze maatregel hebben uitzendkantoren de mogelijkheid om een overeenkomst te sluiten met de minister van maatschappelijke integratie, op dit moment Philippe Courard, Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie en Armoede. In deze overeenkomst wordt vastgelegd dat ze bereid zijn zich als uitzendkantoor voor dit tewerkstellingsprogramma te engageren.

Concreet betekent dit dat het uitzendkantoor een gerechtigde op maatschappelijke integratie voltijds zal aanwerven en dit voor een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur. Tijdens deze arbeidsovereenkomst doet het uitzendkantoor al het mogelijke om de werknemer aan de hand van de aangeboden uitzendopdrachten werkervaring te laten opdoen en op termijn om deze zelfs aan een blijvende tewerkstelling bij een derde werkgever te helpen (POD Maatschappelijke Integratie, 2009).

Bijkomend is het ook de taak van het uitzendkantoor om de werknemer de nodige opleiding en omkadering aan te reiken. De werknemers die beroep kunnen doen op deze activeringsmaatregel moeten gerechtigd zijn op maatschappelijke integratie op het ogenblik van de aanwerving door het uitzendkantoor of in ieder geval moeten ze dit geweest zijn binnen de 40 dagen voor de aanwerving. Ook is het belangrijk dat de aanwerving gebeurt op basis van een schriftelijke overeenkomst voor onbepaalde duur die voorziet in een voltijds uurrooster. Wanneer aan deze voorwaarden voldaan is, verzekert het uitzendkantoor het centrum dat de gerechtigde op maatschappelijke integratie tijdens een ononderbroken periode van 24 maanden recht op arbeid zal hebben. Vanzelfsprekend doet het uitzendkantoor dit niet zomaar. Door dit aangegane engagement heeft het uitzendkantoor gedurende twee jaar recht op een loonsubsidie (van Eeckhoutte, 2010).

5.4 Evaluatie

5.4.3 De OCMW's

Uit de interviews met de verschillende OCMW's bleek dat, wanneer het aankomt op de activering van hun leefloners, zij dit vooral doen aan de hand van art. 60, §7. Art. 60 privé, zoals vermeld in paragraaf 5.1.2, is hiervan ook een vaak gebruikte variant. Art. 61 daarentegen wordt door de ondervraagde OCMW's amper of zelfs helemaal niet gebruikt. Een gegeven verklaring hiervoor is, dat het voor een externe werkgever niet altijd even evident is om precies in te schatten hoe er met een betrokken werknemer moet worden omgegaan. Bijkomend is het ook moeilijk om van een betrokken werknemer te verwachten dat hij even efficiënt werkt als een werknemer die geen beroep doet op maatschappelijke integratie. Vandaar dus ook dat er door de OCMW's voornamelijk beroep wordt gedaan op art. 60, §7. Via deze weg kunnen de betrokken werknemers onder de gepaste begeleiding hun nodige werkervaring opdoen en beter voorbereid worden op een eventuele verdere tewerkstelling.

5.4.4 Analyse

In tabel 7 wordt er een overzicht gegeven van het aantal begunstigden op tewerkstelling. Dit zowel via art. 60, §7 en art. 61, alsook via de aangehaalde tewerkstellingsmaatregelen. Een analyse van de activeringsmaatregelen afzonderlijk werd niet beschikbaar gesteld. Hiernaast wordt ook telkens het totaal aantal RMI begunstigden weergegeven. Dit maakt het mogelijk om het aantal tewerkgestelden in een percentage van het totaal aantal RMI begunstigden weer te geven. Wanneer er enkel een analyse gemaakt wordt van de evolutie in het aantal tewerkgestelden, zou dit namelijk een vertekend beeld geven.

Wanneer er gekeken wordt naar de verschillende gewesten onderling, valt op dat Vlaanderen het over de volledige periode beter doet dan respectievelijk Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zo activeert Vlaanderen gemiddeld een 3% meer dan Wallonië, waar dit in vergelijking met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zelfs gemiddeld 5% meer is.

Uit de interviews met de maatschappelijk assistenten bleek dat er bij hun OCMW's vooral geopteerd werd voor art. 60, §7 om betrokkenen aan een tewerkstelling te helpen. Art. 61 werd bij elk centrum amper of niet gebruikt. Dit werd ook al weergegeven in paragraaf 5.4.3. Wat betreft de tewerkstellingsmaatregelen werd er aangehaald dat deze vooral gebruikt worden om na afloop van art. 60, §7 verdere tewerkstelling mogelijk te maken.

Volgens de maatschappelijk werkers slaagt een deel van de betrokkenen er ook daadwerkelijk in om op deze manier, of zelfs zonder tewerkstellingsmaatregel, een volgende tewerkstelling te

vinden of hun tewerkstelling onder art. 60, §7 voor te zetten in een nieuw kader. Een andere groep van betrokkenen vindt na afloop van art. 60, §7 echter geen geschikte tewerkstelling meer en valt op deze manier terug op de sociale zekerheid. Een laatste groep van belanghebbenden bevindt zich echter in een vicieuze cirkel. Bij deze groep is de kans zeer reëel dat zij na afloop van art. 60, §7, wanneer ze terug in orde zijn met de sociale zekerheid, opnieuw geschorst worden van de sociale zekerheid. Hierdoor moet deze groep dan ook opnieuw beroep doen op het RMI, waarna de hele procedure opnieuw kan beginnen.

Vervolgens valt het in de tabel NR, in elk van de drie gewesten, op dat er sinds 2003, na de invoering van de huidige RMI wetgeving in 2002, een relatief grotere stijging plaatsvond van het aantal tewerkgestelden dan dit de voorbije jaren het geval was. Dit heeft te maken met het feit dat de huidige RMI wetgeving meer nadruk gelegd heeft op activering. De volgende jaren gaan ook telkens in stijgende lijn, tot en met 2008, waarna het aantal tewerkgestelden in verhouding tot het totaal aantal RMI begunstigden weer een daling kent. Een verklaring hiervoor ligt volgens de maatschappelijk assistenten bij het feit dat door de financiële crisis het een pak moeilijker is voor de OCMW's om hun cliënten aan een gepaste tewerkstelling te helpen.

Het feit dat de huidige RMI wetgeving meer nadruk heeft willen leggen op activering, heeft volgens deze cijfers zijn doel niet gemist. Al moet dit ook meteen weer genuanceerd worden. In 2007, vooraleer de financiële crisis parten begon te spelen, was er globaal gezien voor België nog steeds maar 12,73% van het totaal aantal RMI begunstigden geactiveerd. In vergelijking met 1999 waar er slechts een activering van 7,12% plaatsvond, is dit natuurlijk wel een aanzienlijke stijging. Toch blijft de vraag of een stijging van om en bij de 5,5% voldoende is om de huidige wetgeving, wat betreft activering, echt succesvol te noemen. Een toekomstige analyse van de huidige jaren, wanneer de gevolgen van de financiële crisis geleidelijk aan afnemen, zal hierover meer uitsluitsel kunnen geven.

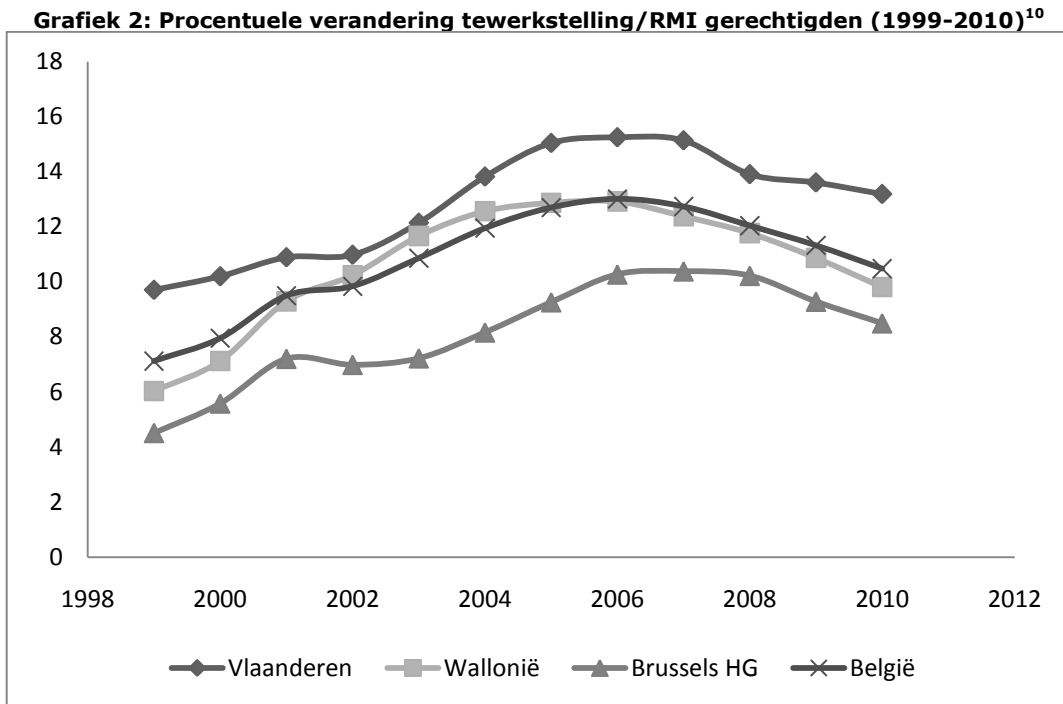
Tabel 7: Aantal begunstigden tewerkstelling t.o.v. aantal begunstigden RMI (1999-2010)⁹

JAARTAL	VLAANDEREN			WALLONIE		
	TW RMI	TOT RMI	%	TW RMI	TOT RMI	%
1999	4.707	48.486	9,71	3.686	61.103	6,03
2000	4.523	44.339	10,20	4.218	59.197	7,13
2001	4.461	40.961	10,89	4.890	52.608	9,30
2002	4.858	44.239	10,98	5.743	56.079	10,24
2003	5.522	45.471	12,14	6.575	56.358	11,67
2004	6.108	44.197	13,82	7.167	57.029	12,57
2005	6.617	43.998	15,04	7.443	57.828	12,87
2006	6.771	44.411	15,25	7.804	60.400	12,92
2007	6.725	44.439	15,13	7.714	62.291	12,38
2008	6.368	45.791	13,91	7.663	65.099	11,77
2009	6.783	49.855	13,61	7.716	71.000	10,87
2010	5.066	38.415	13,19	5.672	57.815	9,81
JAARTAL	BRUSSELS HG			BELGIE		
	TW RMI	TOT RMI	%	TW RMI	TOT RMI	%
1999	1.020	22.585	4,52	9.413	132.174	7,12
2000	1.207	21.605	5,59	9.948	125.141	7,95
2001	1.460	20.252	7,21	10.811	113.821	9,50
2002	1.794	25.665	6,99	12.395	125.983	9,84
2003	2.066	28.587	7,23	14.163	130.416	10,86
2004	2.551	31.236	8,17	15.826	132.462	11,95
2005	3.050	32.926	9,26	17.110	134.752	12,70
2006	3.520	34.265	10,27	18.095	139.076	13,01
2007	3.747	36.081	10,38	18.186	142.811	12,73
2008	3.829	37.456	10,22	17.860	148.346	12,04
2009	3.722	40.088	9,28	18.221	160.943	11,32
2010	2.810	33.063	8,50	13.548	129.293	10,48

Bron: POD Maatschappelijke Integratie (2011)

Grafiek 2 vervolgens, geeft een grafische weergave van de procentuele verandering tussen het aantal begunstigden op tewerkstelling in verhouding met het totaal aantal RMI begunstigden. Ook hier valt duidelijk de algemene stijging tot 2008 op, waarna er een aanzienlijke terugval op te merken valt.

⁹ Eigen bewerking van de gegevens

Bron: POD Maatschappelijke Integratie (2011)

Het is cruciaal dat er de komende tijd voldoende aandacht besteed wordt aan het activeren van de betrokkenen. Op dit moment wordt er in België nog steeds maar een 10% van de RMI gerechtigden geactiveerd, dit percentage moet duidelijk omhoog. In het kader van herintegratie in de maatschappij, is tewerkstelling een van de beste manieren om dit te verwezenlijken. Vandaar dat er dan ook moet gekeken worden waarom er op dit moment maar 10% van de RMI gerechtigden geactiveerd is. Zo moet er onderzocht worden op welke manieren de overblijvende 90% op een zo efficiënt mogelijk wijze gestimuleerd kan worden om een tewerkstelling te zoeken of te aanvaarden.

Een eventuele oplossing hiervoor is om de RMI gerechtigden beter te laten aansluiten met de knelpuntberoepen. Op deze manier raakt de betrokkene uit zijn huidige situatie en komt dit de maatschappij ten goede. Bijkomend blijft het uiteraard noodzakelijk dat betrokkenen die het Nederlands niet machtig zijn voldoende mogelijkheden krijgen om dit zo vlug mogelijk onder de knie te krijgen. Het mag dan ook samengevat worden dat bij de activering van de betrokkenen een aangepaste en doeltreffende begeleiding van de OCMW's fundamenteel is.

¹⁰ Eigen bewerking van de gegevens.

BESLUIT

Deze masterproef had tot doel een duidelijke weergave te geven van de wetgeving betreffende het recht op maatschappelijke integratie. Bijkomend trachtte het ook te toetsen wat er zich concreet in de praktijk afspeelt hieromtrent.

In de eerste plaats werd er in het tweede hoofdstuk specifiek ingegaan op wat maatschappelijke integratie precies inhoudt. Zo werd er duidelijk gemaakt dat het OCMW drie verschillende instrumenten ter beschikking heeft om dit recht te vrijwaren: het recht op tewerkstelling, het recht op een leefloon en het recht op een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie (GPMI). Vervolgens werd er ook in detail beschreven hoe dit proces, van de informatieplicht tot en met de betaling, in zijn werk gaat. Dit met behulp van de wetgeving, aangevuld met mijn eigen ervaring uit de praktijk. Afsluitend werd er een analyse gemaakt van het aantal RMI begunstigden. Zo werd er vastgesteld dat, na de continue stijging van het aantal RMI begunstigden de afgelopen jaren en de grotere stijging van 2008, deze in 2010 terug sterk gedaald zijn.

Vervolgens werd er in het derde hoofdstuk dieper ingegaan op het recht op het leefloon. Zo werd er een verduidelijking gegeven van de berekening van de bestaansmiddelen, de sancties, alsook van de terugvorderingen. Telkens aangevuld met opmerkingen vanuit de praktijk. Vervolgens werden de bedragen van het leefloon onder de loep genomen. Allereerst werden zij an sich bestudeerd. Dit onder andere in vergelijking met de Europese armoededrempel. Hier kwam dan ook al meteen naar voren dat deze zich hier aanzienlijk onder bevinden. Het is ook dit argument dat de maatschappelijk assistenten, alsook de heer van Geertsom aanhalen wanneer zij stellen dat de bedragen van het leefloon daadwerkelijk te laag zijn om een menswaardig bestaan te leiden. Een specifieke verhoging van het leefloon was echter voor elke geïnterviewde niet meteen de juiste optie om iets aan deze problematiek te veranderen.

Aansluitend werd er ook een vergelijking gemaakt tussen het leefloon en respectievelijk de wachtuitkering, de werkloosheidsuitkering en het minimuminkomen. Telkens aangepast aan de specifieke gezinssituatie en het hierbij horende kindergeld. Zo mocht er geconcludeerd worden dat het minimuminkomen, in de meeste gevallen, voldoende verschilt van het leefloon. Hierdoor mag er van uitgegaan worden dat de betrokkenen daadwerkelijk gestimuleerd worden om uit hun huidige situatie te komen. Wat betreft de verschillen tussen het leefloon en respectievelijk de wachtuitkeringen en de werkloosheidsuitkeringen, zijn deze minder groot. Er kan zich dan ook afgevraagd worden of dit voldoende prikkels biedt voor de betrokkene om zich in orde te brengen met de sociale zekerheid.

In hoofdstuk vier vervolgens, werd de focus gelegd op de gerechtigden op het RMI. Zo heeft de wetgever zelf een onderscheid gemaakt tussen gerechtigden jonger en ouder dan 25 jaar. Dit gemaakte verschil werd dan ook doorgetrokken in dit hoofdstuk. Wat betreft de gerechtigden jonger dan 25 jaar, is het RMI voornamelijk gericht op tewerkstelling. Wanneer dit echter niet meteen mogelijk is, kan er overgestapt worden op het verplichte GPMI. Deze twee mogelijkheden werden dan ook toegelicht. Vervolgens werd er ook specifiek aandacht besteed aan de studenten. Zij worden niet expliciet vermeld in de wetgeving, maar om als student zijn rechten te laten gelden op het leefloon, zullen er enkele voorwaarden vervuld moeten worden.

Verder in dit hoofdstuk werd nog kort de wetgeving voor de betrokkenen ouder dan 25 jaar toegelicht. Dit om uiteindelijk te komen tot de evaluatie van zowel het gemaakte onderscheid, alsook van het GPMI. Wederom aan de hand van de gedane interviews met de maatschappelijk werkers en de heer van Geertsom. Hier waren de meningen meer verdeeld dan in verband met de leefloonbedragen. Het merendeel van de maatschappelijke werkers was immers geen voorstander van het GPMI, dit in tegenstelling tot de heer van Geertsom die wel degelijk enthousiast was over dit instrument. Toch heb ik moeten besluiten dat ik mij eerder wil aansluiten bij de maatschappelijk werkers omtrent de effectiviteit van het GPMI. Mijn inziens is het inderdaad voornamelijk iets administratief, dat door de huidige dossierlast niet de gehoopte meerwaarde met zich meebrengt.

In het laatste hoofdstuk werd er verder ingegaan op het recht op tewerkstelling. Hierin werden zowel art. 60, §7 en art. 61 van de wet van 1976 toegelicht. Bij art. 60, §7 treedt het OCMW als het ware zelf op als werkgever, terwijl dit bij art. 61 door een externe werkgever gebeurt. Deze tewerkstelling is nodig om de betrokkenen terug in orde te krijgen met de sociale zekerheid en ze onafhankelijk te maken van de sociale bijstand. Bovendien zorgt een tewerkstelling voor een beter zelfbeeld van de betrokkenen en kan het eventuele attitudeveranderingen teweeg brengen. Vervolgens werden de verschillende activeringsmaatregelen, die meestal na afloop van art. 60, §7 of art. 61 worden toegepast, kort toegelicht.

Afsluitend werd er ook een analyse gemaakt van het aantal tewerkgestelden onder het RMI. Hieruit bleek dat er slechts een zeer klein aantal betrokkenen ook daadwerkelijk tewerkgesteld zijn. In 2010 was dit voor België slechts 10,48% van het totaal aantal RMI begunstigen. Er kan hieromtrent dan ook besloten worden dat dit zeker nog de nodige extra aandacht verdient.

Tot slot kan er besloten worden dat de RMI wetgeving globaal gezien goed opgesteld is. Wel zijn er enkele interpretatiemogelijkheden die eventueel verhelderd zouden mogen worden. De huidige wetgeving is alleszins een grote stap vooruit in vergelijking met de Bestaansminimumwet van 1974 wat betreft de nadruk op participatie en op activering. Al moet dit wel meteen genuanceerd worden, aangezien deze participatie en activering zich in de

praktijk al afspeelde lang vooraleer het ook daadwerkelijk neergeschreven werd in de RMI wetgeving. Vandaar dat de huidige wetgeving eerder gezien kan worden als een aangepaste weergave van hoe het er al geruime tijd in de praktijk aan toe ging.

Enkel wat betreft het gemaakte onderscheid tussen de personen jonger en ouder dan 25 jaar, ben ik nog steeds niet overtuigd. Het GPMI zou een nuttig instrument kunnen zijn om deze jongeren sneller geactiveerd te krijgen, al lijkt dit in de praktijk niet bij elk OCMW even goed aan te slaan. Vandaar dat er misschien toch moet overwogen worden om dit GPMI eventueel optioneel te maken, zodat het aan de maatschappelijk werkers is om uit te maken of het GPMI al dan niet een meerwaarde kan betekenen.

Lijst van de geraadpleegde werken

- Arbitragehof, 14 januari 2004, BS 27 februari 2004.
- Algemeen Christelijk Vakverbond (2011). *Berekening netto-inkomen*. Opgevraagd op 15 maart, 2011, via <http://www.acv-online.be/acvcsc.internet.brutnet.webui/default.aspx>
- Debast, N., (2003). Studenten en het recht op leefloon: geen rozen zonder doornen. *Lokaal, 16-30 september*, 17-19.
- *Een op de zeven leeft onder de armoedegrens*. (2010). Opgevraagd op 14 oktober, 2010, via <http://m.deredactie.be/cm/vrtnieuws.mobile/mbinnenland/1.882059>
- Federale Overheidsdienst (FOD) Sociale Zekerheid (2004). *Beknopt overzicht van de sociale zekerheid in België*. Brussel: Directie-generaal Sociaal Beleid, FOD Sociale Zekerheid, 477-507.
- FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie (2010), *Armoede becijferd*. Opgevraagd op 16 december, 2010, via http://statbel.fgov.be/nl/binaries/EU-SILC%202009_nl_tcm325-113041.pdf
- FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (2010). *Sine*. Opgevraagd op 15 november, 2010, via <http://www.werk.belgie.be/defaultTab.aspx?id=705#AutoAnchor4>
- FOD Werkgelegenheid (z.d.). *Evaluatie sociale inschakelingseconomie*. Opgevraagd op 15 november, 2010, via <http://www.werk.belgie.be/WorkArea/showcontent.aspx?id=10874>
- Gezinsbond (2010), *Doeltreffende en gezinsvriendelijke leeflonen in de strijd tegen armoede*. Opgevraagd op 15 februari, 2010, via <http://www.gezinsbond.be/images/stories/studie/standpunt/leeflonen.pdf>.
- Kamer van Volksvertegenwoordigers, doc. 52 0995/005, *Algemene beleidsnota van de minister van Maatschappelijke Integratie, Pensioenen en Grote Steden*, p.3, 2008. Opgevraagd op 10 februari, 2011, via <http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/52/0995/52K0995005.pdf>
- Koninklijk besluit houdende het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie, B.S., 11 juli 2002.
- Nationale Bank van België (2010), *Begroting van België*.
- Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad (OASeS) (2010). *Basisgegevens Armoede en Sociale Uitsluiting*. Opgevraagd op 2 november, 2010, via http://www.ua.ac.be/main.aspx?c=*OASES&n=21965
- Organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, B.S., 5 augustus 1976.

- Programmatorische Federale Overheidsdienst (POD) Maatschappelijke Integratie (2011). *Bedragen (Equivalent) Leefloon*. Opgevraagd op 2 mei, 2011, via <http://www.mi-is.be/be-nl/ocmw/equivalent-leefloon>
- POD Maatschappelijke Integratie (2010). *Overzicht van de tewerkstellingsmaatregelen voor gerechtigden op maatschappelijke integratie of een financiële maatschappelijke hulp*. Opgevraagd op 5 maart, 2011, via <http://www.mi-is.be/be-nl/ocmw/tewerkstelling-en-opleiding>
- POD Maatschappelijke Integratie (2004). *Sociale inschakelingsinitiatieven (SINE)*. Opgevraagd op 10 oktober, 2010, via http://www.socialeconomy.be/NL/themes/sociale_inschakelingMap/sine.htm
- POD Maatschappelijke Integratie (2011). *Statistieken, Aantal begunstigden van een tewerkstellingsmaatregel*. Opgevraagd op 11 maart, 2011, via <http://www.mi-is.be/be-nl/studies-publicaties-en-statistieken/aantal-begunstigden-van-een-tewerkstellingsmaatregel>
- POD Maatschappelijke Integratie (2011). *Statistieken, Recht op maatschappelijke integratie*. Opgevraagd op 10 maart, 2011, via <http://www.mi-is.be/be-nl/studies-publicaties-en-statistieken/recht-op-maatschappelijke-integratie>
- POD Maatschappelijke Integratie (2004). *Verhoogde Staatstoelage art.60§7*. Opgevraagd op 10 oktober, 2010, via http://www.socialeconomy.be/NL/themes/sociale_inschakelingMap/verhoogde_staatstoelag e.htm
- *Preventiever beleid tegen armoede*. (2010). Opgevraagd op 15 oktober, 2010, via <http://m.deredactie.be/cm/vrtnieuws.mobile/mbinnenland/1.884002>
- Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (2010). *Sine*. Opgevraagd op 15 november, 2010, via http://www.onem.be/frames/frameset.aspx?Path=D_opdracht_Sine/&Items=1&Language=NL
- RVA (2010). *Volledige werkloosheid, bedragen*. Opgevraagd op 15 maart, 2011, via http://www.rva.be/frames/frameset.aspx?Language=NL&Path=D_opdracht_VW/&Items=37
- Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (RKW) (2011). Opgevraagd op 15 maart, 2011, via <http://www.rkw.be/Nl/indexWorker.php>
- Siegrist, J., & Marmot, M. (2004). Health Inequalities and the Psychosocial Environment - Two Scientific Challenges. *Social Science and Medicine*, 58(8), 1463-73.
- Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2001b). *Nota aan de Minister van maatschappelijke integratie en aan de Ministerraad in verband met het wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie*. Opgevraagd op 7 oktober, 2010, via <http://www.armoedebestrijding.be/publications/notamaatschappelijkeintegratie.pdf>

- Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2009). Opgevraagd op 9 oktober, 2010, via <http://www.armoedebestrijding.be>
- van Eeckhoutte, W., (2010). *Sociaal zakboekje*. Kluwer.
- Veny, L.M., (2002). Het leefloon. *Nieuw Juridisch Weekblad*, 6, 192-204.
- Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, B.S., 31 juli 2002.
- Wetsontwerp betreffende het recht op maatschappelijke integratie, Memorie van toelichting, Parl. Doc., Kamer van volksvertegenwoordigers, zitting 2001-2002, nr.1603/001, 23 januari 2002, p. 6. Opgevraagd op 10 oktober, 2010, via <http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/50/1603/50K1603001.pdf>

Lijst met tabellen

Tabel 1: Procentuele evolutie totaal aantal begunstigten RMI (1999-2010)

Tabel 2: Aantal bestaansminimum/leefloongerechtigden naar nationaliteit, België en gewesten (percentages jaargemiddelde)

Tabel 3: Leefloonbedragen van kracht op 1 mei 2011

Tabel 4: Vergelijking leefloon, wachtuitkering, minimum werkloosheidsuitkering na arbeid en het minimum loon (maandelijkse bedragen in euro op 01-05-2011)

Tabel 5: Verschil minimumloon en leefloon

Tabel 6: Aantal RMI gerechtigden naar leeftijd, België en gewesten (percentages jaargemiddelde)

Tabel 7: Aantal begunstigten tewerkstelling t.o.v. aantal begunstigten RMI (1999-2010)

Lijst met figuren

Figuur 1: Armoederisico in de beschikbare landen van de EU-15

Lijst met grafieken

Grafiek 1: Evolutie totaal aantal begunstigen RMI

Grafiek 2: Procentuele verandering tewerkstelling/RMI gerechtigden (1999-2010)

Bijlagen

Bijlage 1: Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, B.S., 31 juli 2002.

Bijlage 2: Interviewnota OCMW Hasselt

Bijlage 3: Interviewnota OCMW Maasmechelen

Bijlage 4: Interviewnota OCMW Riemst

Bijlage 5: Interviewnota OCMW Bilzen

Bijlage 6: Interviewnota OCMW Genk

Bijlage 7: Interviewnota de heer Julien van Geertsom

Bijlage 1: Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, B.S., 31 juli 2002.

Wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie

Gewijzigd door:

WET van 24-12-2002 (B.S - 31-12-2002)

WET van 9-07-2004 (B.S. 15-07-2004 – ed.2)

K.B. van 3-09-2004 (B.S. 27-09-2004)

Arrest 5/2004 Arbitragehof van 14-01-2004 (B.S. 27-02-2004)

WET van 27-12-2004 (B.S. 31-12-2004 – ed.2)

WET van 20-07-2006 (B.S. 28-07-2006 – ed.2)

Arrest 123/2006 Arbitragehof van 28-07-2006 (B.S. 1-09-2006)

WET van 27-12-2006 (B.S. 28-12-2006 – ed.3)

K.B. van 15-03-2007 (B.S. 29-03-2007 – ed.2)

WET van 26-10-2006 (B.S. 30.03.2007 – ed.3)

WET van 22-12-2008 (B.S. 29.03.2008 – ed. 4)

WET van 30-12-2009 (B.S. 31.12.2009 – ed. 3)

TITEL I

Recht op maatschappelijke integratie

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Art. 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Elke persoon heeft recht op maatschappelijke integratie. Dit recht kan onder de voorwaarden bepaald in deze wet bestaan uit een tewerkstelling en/of een leefloon, die al dan niet gepaard gaan met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. De openbare centra voor maatschappelijk welzijn hebben tot opdracht dit recht te verzekeren.

Art. 3

Om het recht op maatschappelijke integratie te kunnen genieten, moet de persoon tegelijkertijd en onverminderd de bijzondere voorwaarden die bij deze wet worden gesteld:

1° zijn werkelijke verblijfplaats in België hebben in de door de Koning te bepalen zin;

2° meerderjarig zijn of hiermee gelijkgesteld zijn overeenkomstig de bepalingen van deze wet;

3° behoren tot één van de volgende categorieën van personen :

- hetzij de Belgische nationaliteit bezitten ;
- {hetzij als burger van de Europese Unie, of als lid van zijn familie die hem begeleidt of zich bij hem voegt, genieten van een verblijfsrecht voor meer dan drie maanden, overeenkomstig de bepalingen van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf en de verwijdering van vreemdelingen}¹¹
- hetzij als vreemdeling ingeschreven zijn in het bevolkingsregister;
- hetzij staatloos zijn en onder de toepassing vallen van het Verdrag betreffende de status van staatlozen, ondertekend te New-York op 28 september 1954 en goedgekeurd bij de wet van 12 mei 1960 ;
- hetzij vluchteling zijn in de zin van artikel 49 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen;

4° niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken, noch er aanspraak kunnen op maken, noch in staat zijn deze hetzij door eigen inspanningen, hetzij op een andere manier te verwerven. Het centrum berekent de bestaansmiddelen van de persoon overeenkomstig de bepalingen van titel II, hoofdstuk II;

5° werkbereid zijn, tenzij dit om gezondheids- of billijkheidsredenen niet mogelijk is.

6° zijn rechten laten gelden op uitkeringen die hij kan genieten krachtens de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving.

Art. 4

§ 1. Er kan van de betrokkene worden gevergd dat hij zijn rechten laat gelden op onderhoudsgeld vanwege daartoe gehouden personen, deze laatste beperkt zijnde tot: de echtgenoot of, in voorkomend geval, de ex-echtgenoot; de ascendenten en descendenten in de eerste graad; de adoptant en de geadopteerde.

§ 2. De overeenkomsten over onderhoudsgeld zijn niet tegenwerpelijk aan het centrum.

§ 3. Het centrum kan van rechtswege in naam en ten voordele van de betrokkene optreden om de in artikelen 3,6°, en 4, § 1, bedoelde rechten te laten gelden.

Art. 5

Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder:

1° centrum: het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn;

2° minister: de minister bevoegd voor Maatschappelijke Integratie;

¹¹ Nieuw – wet van 27 december 2006 houdende sociale bepalingen (I) (B.S. 28-12-2006 – ed.3)

HOOFDSTUK II

Gerechtigden

Afdeling 1

Maatschappelijke integratie voor personen jonger dan 25 jaar

Art. 6

§ 1. Iedere meerderjarige persoon jonger dan 25 jaar heeft recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling aangepast aan zijn persoonlijke situatie en zijn capaciteiten binnen de drie maanden vanaf de datum van zijn aanvraag wanneer hij voldoet aan de in de artikelen 3 en 4 gestelde voorwaarden.

§ 2. Het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling kan bestaan uit hetzij een arbeidsovereenkomst hetzij een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie dat binnen een bepaalde periode leidt tot een arbeidsovereenkomst.

§ 3. De betrokkene kan zich laten bijstaan door een persoon van zijn keuze wanneer hij met het centrum onderhandelt over de voorgestelde arbeidsovereenkomst of over het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Hij beschikt ook over een bezinningstermijn van 5 kalenderdagen vóór de ondertekening van de arbeidsovereenkomst of het contract voor maatschappelijke integratie en kan verzoeken om te worden gehoord door het centrum overeenkomstig de bepalingen van artikel 20.

Art. 7

Met een meerderjarige persoon wordt gelijkgesteld de minderjarige persoon die hetzij ontvoegd is door huwelijk, hetzij één of meerdere kinderen ten laste heeft, hetzij bewijst zwanger te zijn.

Art. 8

De tewerkstelling door middel van een arbeidsovereenkomst bedoeld in artikel 6, kan worden verwezenlijkt met toepassing van artikel 60, § 7, of artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Dit recht op tewerkstelling door middel van een arbeidsovereenkomst blijft behouden zolang betrokkene niet gerechtigd is op een sociale uitkering waarvan het bedrag minstens gelijk is aan het bedrag van het leefloon waarop hij volgens zijn categorie aanspraak zou kunnen

Art. 9

§ 1. Het recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling kan voor de persoon, bedoeld in artikel 6, eveneens verwezenlijkt worden doordat het centrum financieel tussenkomt in de kosten die verbonden zijn aan de inschakeling van de rechthebbende in het beroepsleven.

§ 2. De Koning bepaalt voor welke vormen van inschakeling het centrum financieel tussenkomt evenals het bedrag, de toekenningsvoorwaarden en de modaliteiten van deze financiële tegemoetkoming. De Koning kan de voorwaarden bepalen voor de toegang tot de verschillende inschakelings- en tewerkstellingsprogramma's.

§ 3. In afwijking van artikel 23 van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers, kan de financiële tussenkomst vanwege het centrum in mindering gebracht worden op het loon van de werknemer. Deze aftrek geschiedt dadelijk na de inhouding toegelaten krachtens artikel 23, eerste lid, 1°, van dezelfde wet en telt niet mee voor de grens van een vijfde, bepaald in artikel 23, tweede lid. Een financiële tussenkomst die aldus in mindering wordt gebracht op het loon van de werknemer, wordt niettemin voor de toepassing van de sociale en fiscale wetgeving als loon beschouwd.

§ 4. De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, onder de voorwaarden die Hij bepaalt, voor de werknemers die genieten van een financiële tussenkomst in hun loon vanwege het centrum:

1° afwijkingen voorzien aan de bepalingen van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, inzake het naleven van de regels betreffende de verbreking van de arbeidsovereenkomst door de werknemer wanneer hij in dienst genomen wordt in het kader van een andere arbeidsovereenkomst of benoemd wordt in een administratie;

2° een tijdelijke, gehele of gedeeltelijke vrijstelling voorzien van werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid bedoeld in artikel 38, §§ 3 en 3 bis, van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers en van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid bedoeld in artikel 2, §§ 3 en 3 bis, van de besluitwet van 10 januari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van mijnwerkers en ermee gelijkgestelden.]¹²

Art. 10

In afwachting van een tewerkstelling in het kader van een arbeidsovereenkomst of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie of ook wanneer de persoon wegens gezondheids- of billijkheidsredenen niet kan werken, heeft hij overeenkomstig de bij deze wet gestelde voorwaarden, recht op een leefloon.

Wanneer de inkomsten uit de tewerkstelling lager zijn dan het bedrag van het leefloon waarop de betrokkene aanspraak kan maken, blijft het recht op een leefloon onder de bij de wet gestelde voorwaarden behouden.

¹² Gewijzigd bij WET van 24-12-2002 (B.S - 31-12-2002)

Art. 11

§ 1. De toekenning en het behoud van het leefloon kunnen gepaard gaan met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie ofwel op vraag van de betrokkene zelf, ofwel op initiatief van het centrum. Het project gaat uit van de verwachtingen, de vaardigheden, de bekwaamheden en de behoeften van de betrokken persoon en van de mogelijkheden van het centrum. Naar gelang van de behoeften van de persoon zal het geïndividualiseerd project betrekking hebben ofwel op de inschakeling in het beroepsleven, ofwel op de integratie in de maatschappij. Bij het opmaken van het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie ziet het centrum toe op een correcte evenredige verhouding tussen de eisen die aan de betrokkene worden gesteld en de toegekende hulp.

§ 2. Dit project is verplicht:

a) wanneer het centrum op grond van billijkheidsredenen aanvaardt dat de betrokken persoon met het oog op een verhoging van zijn inschakelingskansen in het beroepsleven, een studie met voltijds leerplan aanvat, hervat of voortzet in een door de gemeenschappen erkende, georganiseerde of gesubsidieerde onderwijsinstelling;

b) wanneer het een project betreft zoals bedoeld in artikel 6, § 2..

§ 3. De betrokken persoon en het centrum sluiten een schriftelijke overeenkomst, in overeenstemming met artikel 6, § 3, met betrekking tot het project bedoeld in § 1. Op vraag van één van de partijen kunnen ook één of meer derden partij zijn bij de overeenkomst. De overeenkomst kan tijdens de uitvoering worden gewijzigd op verzoek van elke partij.

De Koning bepaalt bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de minimumvoorwaarden en de modaliteiten waaraan een overeenkomst betreffende een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie moet voldoen, alsook de specifieke voorwaarden voor een overeenkomst die binnen een bepaalde periode leidt tot een arbeidsovereenkomst, een overeenkomst inzake studies met een voltijds leerplan of overeenkomst gericht op vorming.

Afdeling 2

Maatschappelijke integratie voor personen vanaf 25 jaar

Art. 12

Iedere persoon vanaf 25 jaar heeft recht op maatschappelijke integratie wanneer hij voldoet aan de in de artikelen 3 en 4 gestelde voorwaarden

Art. 13

§ 1. Het recht op maatschappelijke integratie kan worden gerealiseerd door ofwel de toekenning van een leefloon, ofwel een tewerkstelling door middel van een arbeidsovereenkomst bedoeld in de artikelen 8 en 9.

§ 2. De toekenning en het behoud van een leefloon kunnen gepaard gaan met het sluiten van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie bedoeld in artikel 11, §§ 1 en 3, ofwel op verzoek van de betrokkene zelf, ofwel op initiatief van het centrum.

§ 3. De in artikel 6, § 3, voorziene bepalingen zijn van toepassing wanneer in het kader van zijn recht op maatschappelijke integratie aan betrokkene een tewerkstelling of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie wordt voorgesteld

TITEL II

Toepassingsmodaliteiten van het recht op maatschappelijke integratie

HOOFDSTUK I

Bedrag van het leefloon

Art. 14

§ 1. Het leefloon bedraagt jaarlijks:

1° **6040,65 EUR** voor elke persoon die met één of meerdere personen samenwoont.

Onder samenwoning wordt verstaan het onder hetzelfde dak wonen van personen die hun huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelen;

2° **9060,97 EUR** voor een alleenstaand persoon [en voor een dakloze die recht heeft op een in de artikelen 11, §§1 en 3, en 13, § 2, bedoeld geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie]¹³ ;

3° **12081,30 EUR** voor een persoon die samenwoont met een gezin te zijnen laste.

Dit recht wordt geopend van zodra er ten minste één minderjarig ongehuwd kind aanwezig is.

Het dekt meteen het recht van de eventuele echtgeno(o)t(e) of levenspartner.

Onder gezin ten laste wordt verstaan, de echtgenoot, de levenspartner, het ongehuwd minderjarig kind of meerdere kinderen onder wie minstens één ongehuwd minderjarig kind of meerdere kinderen onder wie minstens één ongehuwd minderjarig kind.

De levenspartner is de persoon met wie de aanvrager een feitelijk gezin vormt.

De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, in welke mate de echtgenoot of de levenspartner de in artikel 3 bedoelde voorwaarden moet vervullen.¹⁴

13 wet van 26-10-2006 (B.S. 30.03.2007 – ed.3)

¹⁴ vervangen door wet van 9 juli 2004 (B.S. 15-07-2004- ed.2)

§ 2 Het bedrag van het leefloon wordt verminderd met de bestaansmiddelen van de aanvrager, berekend overeenkomstig de bepalingen van titel II, hoofdstuk II.

§ 3. De rechthebbende op een leefloon die zijn hoedanigheid van dakloze verliest door een woonst te betrekken die hem als hoofdverblijfplaats dient, heeft eenmaal in zijn leven recht op een verhoging gelijk aan één twaalfde van het jaarlijks bedrag van het leefloon, vastgesteld in [§ 1, eerste lid, 3°.]¹⁵

In afwijking van het voorgaande lid, kan de Koning in de mogelijkheid voorzien de verhoging gelijk aan één twaalfde van het jaarlijkse bedrag van het leefloon, bepaald bij [§ 1, eerste lid, 3°]¹⁶, in behartigenswaardige gevallen, een tweede keer toe te kennen.

De Koning kan andere categorieën van personen gelijkstellen met daklozen.

Art 15

De in artikel 14, § 1, eerste lid, bedoelde bedragen zijn gekoppeld aan de spilindex 103,14 geldend op 1 juni 1999 (basis 1996 = 100) van de consumptieprijzen.

Zij schommelen overeenkomstig de bepalingen van de wet van 2 augustus 1971 houdende inrichting van een stelsel waarbij de wedden, lonen, pensioenen, toelagen en tegemoetkomingen ten laste van de openbare schatkist, sommige sociale uitkeringen, de bezoldigingsgrenzen waarmee rekening dient gehouden bij de berekening van sommige bijdragen van de sociale zekerheid der arbeiders, alsmede de verplichtingen op sociaal gebied opgelegd aan de zelfstandigen, aan het indexcijfer van de consumptieprijzen worden gekoppeld.

HOOFDSTUK II

Berekening van de bestaansmiddelen

Art. 16

§ 1. Onverminderd de toepassing van het bepaalde in § 2, komen alle bestaansmiddelen in aanmerking van welke aard en oorsprong ook, waarover de aanvrager beschikt, met inbegrip van alle uitkeringen krachtens de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving. Kunnen eveneens in aanmerking worden genomen binnen de perken bepaald door de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de bestaansmiddelen van de personen met wie de aanvrager samenwoont.

¹⁵ gewijzigd door wet van 27 december 2004 (B.S. van 31-12-2004- ed.2)

¹⁶ gewijzigd door wet van 27 december 2004 (B.S. van 31-12-2004- ed.2)

De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de modaliteiten van het onderzoek naar de bestaansmiddelen en stelt de regels vast van de berekening van die middelen

§ 2. De Koning kan bij besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de inkomsten aanduiden die, hetzij voor het geheel, hetzij gedeeltelijk, niet in aanmerking komen bij het berekenen van de bestaansmiddelen.

HOOFDSTUK III

Afdeling 1

Informatieplicht

Art. 17

Het centrum is verplicht aan elke persoon die daarom verzoekt, alle dienstige inlichtingen te verstrekken betreffende zijn rechten en plichten inzake maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, een tewerkstelling of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Het centrum is verplicht uit eigen beweging de belanghebbende persoon alle bijkomende informatie te verschaffen die nodig is voor de behandeling van zijn aanvraag of het behoud van zijn rechten.

De Koning bepaalt wat onder dienstige inlichtingen moet verstaan worden.

Afdeling 2

Aanvraag, ambtshalve toekenning, herziening, stopzetting

Art. 18

§ 1. Het recht op maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, een tewerkstelling of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie wordt, hetzij op initiatief van het bevoegd centrum, hetzij op aanvraag van de belanghebbende of van ieder persoon die hij hiervoor schriftelijk heeft aangewezen, toegekend, herzien of stopgezet door dit centrum.

Onder «bevoegd centrum» wordt verstaan het centrum bedoeld in de artikelen 1, eerste lid, 1° en 2 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Indien het een dakloze persoon betreft, is het centrum bedoeld in [artikel 2, § 7, van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn]¹⁷ bevoegd.

¹⁷ Vervangen door de wet van 27 december 2006 (B.S. 28/12/2006 – ed.3)

§ 2. De aanvraag wordt, de dag zelf van haar ontvangst, chronologisch ingeschreven in het daartoe gehouden register.

De schriftelijke aanvraag wordt ondertekend door de belanghebbende of de aangewezen persoon. Wanneer de aanvraag mondeling wordt gedaan, ondertekent de belanghebbende of de aangewezen persoon in het daartoe voorziene vak van het register bedoeld in het eerste lid.

§ 3. Het centrum zendt of overhandigt dezelfde dag aan de aanvrager een ontvangstbewijs. Elk ontvangstbewijs moet melding maken van de onderzoekstermijn van de aanvraag, en van het bepaalde in de artikelen 20 en 22, § 1, tweede lid.

§ 4. Wanneer een centrum een aanvraag ontvangt waarvoor het zich onbevoegd acht, zendt het deze aanvraag over binnen de vijf kalenderdagen aan het volgens hem bevoegd centrum. Binnen dezelfde termijn wordt de aanvrager schriftelijk in kennis gesteld van deze verzending. Op straffe van nietigheid gebeurt de verzending van de aanvraag aan het bevoegd geachte OCMW, evenals de kennisgeving van de verzending aan de aanvrager, door een brief met vermelding van de redenen van onbevoegdheid. De aanvraag zal evenwel worden gevalideerd op de datum van ontvangst bij het eerste centrum, zoals bepaald in § 2.

Het centrum dat deze verplichting niet naleeft, moet overeenkomstig de door deze wet gestelde voorwaarden, het leefloon of de maatschappelijke integratie door tewerkstelling toekennen zolang het de aanvraag niet heeft overgezonden en de redenen die aan de onbevoegdheid ten grondslag liggen niet heeft medegedeeld. De beslissing van onbevoegdheid kan worden genomen door de Voorzitter mits zijn beslissing aan de raad of het bevoegd orgaan te onderwerpen op de eerstvolgende vergadering met het oog op haar bekrachtiging.

§ 5. Het centrum waarbij een verzoek tot het bekomen van sociale prestaties wordt ingediend waarvoor het niet bevoegd is, zendt dit onverwijld door aan de bevoegde instelling van sociale zekerheid. De verzoeker wordt daarvan verwittigd.

§ 6. Wanneer het centrum een aanvraag tot het bekomen van een recht op maatschappelijke integratie ontvangt welke door een andere instelling van sociale zekerheid is overgezonden, zal de aanvraag gevalideerd worden op de datum van indiening bij de onbevoegde instelling, zijnde de datum van het postmerk en, bij gebreke hieraan, de datum van de ontvangst van de aanvraag.

Afdeling 3

Onderzoek van de aanvraag

Art. 19

§ 1. Met het oog op de toekenning van maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, of een tewerkstelling, met het oog op de herziening of de intrekking van een beslissing dienaangaande of met het oog op een beslissing tot schorsing van de uitbetaling van het leefloon, verricht het centrum een sociaal onderzoek.

Voor het sociaal onderzoek moet het centrum een beroep doen op maatschappelijk werkers, volgens de kwalificatievoorwaarden bepaald door de Koning.

§ 2. De aanvrager is ertoe gehouden elke voor het onderzoek van zijn aanvraag nuttige inlichting en machtiging te geven.

§ 3. Het centrum verzamelt alle ontbrekende inlichtingen om de rechten van de betrokkene te kunnen beoordelen wanneer de aanvrager dit niet kan doen.

§ 4. De Koning bepaalt bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad:

1° welke inlichtingen en machtigingen door de aanvrager ten minste moeten worden gegeven op een daartoe bij de aanvraag van maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, of een tewerkstelling in te vullen formulier;

2° onder welke voorwaarden en op welke wijze het centrum inlichtingen kan inwinnen bij de openbare besturen.

Art. 20

Het centrum moet de betrokkene horen, indien hij hierom verzoekt, alvorens een beslissing te nemen met betrekking tot:

- de toekenning, weigering of herziening van een leefloon, een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie of een maatschappelijke integratie door tewerkstelling;.
- de sancties bedoeld in artikel 30, §§ 1 en 2;
- de terugvordering ten laste van een persoon die het leefloon heeft genoten.

Het centrum moet de betrokkene in kennis stellen van dit recht, overeenkomstig de modaliteiten bepaald door de Koning.

De betrokkene wordt gehoord door hetzij de raad, hetzij het bevoegde orgaan met beslissingsbevoegdheid in het concrete geval.

De betrokkene die wordt gehoord kan zich bij de uitoefening van zijn recht om te worden gehoord, laten bijstaan of vertegenwoordigen door een persoon naar zijn keuze.

Afdeling 4

Beslissing

Art. 21

§ 1. Onverminderd de verplichting tot onmiddellijke dienstverlening hem opgelegd door de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn beslist het centrum binnen dertig dagen na ontvangst van de aanvraag.

In de gevallen bedoeld in artikel 18, § 4, eerste lid, en § 6, beslist het centrum aan wie de aanvraag werd overgezonden binnen 30 dagen volgend op de dag waarop het eerste aangezochte centrum of instelling van sociale zekerheid de aanvraag heeft overgezonden.

§ 2. Elke beslissing met individuele strekking die rechtsgevolgen heeft ten aanzien van het recht van de betrokken persoon op maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, een tewerkstelling of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie moet op schrift worden gesteld en met redenen worden omkleed. Deze motivering moet afdoende zijn en moet zowel betrekking hebben op de juridische als op de feitelijke elementen die aan de beslissing ten gronde liggen.

Wanneer de beslissing betrekking heeft op een geldsom, moet ze het toegekende bedrag vermelden, alsmede de wijze van berekening en de regelmaat van de betalingen.

§ 3. De beslissing moet bovendien de volgende vermeldingen bevatten:

1° de mogelijkheid om bij de bevoegde rechtbank een beroep in te stellen;

2° het adres van de bevoegde rechtbank;

3° de termijn om een beroep in te stellen en de wijze waarop dit moet gebeuren;

4° de inhoud van de artikelen 728 en 1017 van het Gerechtelijk Wetboek;

5° de referenties van het dossier en van de dienst en de maatschappelijk werker die het dossier beheert;

6° de mogelijkheid om opheldering te verkrijgen omtrent de beslissing bij de dienst die het dossier beheert;

7° het feit dat het instellen van een beroep bij de arbeidsrechtbank de uitvoering van de beslissing niet schorst;

8° in voorkomend geval, de periodiciteit van de betaling.

Indien de beslissing de in dit artikel genoemde vermeldingen niet bevat, gaat de in artikel 47, § 1, tweede lid, bedoelde termijn om een beroep in te stellen niet in.

§ 4. De beslissing wordt binnen acht dagen bij aangetekende zending of tegen ontvangstbewijs betekend aan de betrokkene op de wijze die door de Koning kan worden bepaald. De datum van de poststempel of van het ontvangstbewijs zijn doorslaggevend.

§ 5. De beslissing houdende toekenning of verhoging van een leefloon die genomen wordt ingevolge een door de betrokkene ingediende aanvraag heeft uitwerking op de datum van ontvangst van die aanvraag.

In afwijking van het voorgaande lid heeft de beslissing die genomen wordt door het bevoegd centrum in het geval van artikel 18, § 4, derde lid, uitwerking op de dag volgend op de datum waarop de aanvraag door het eerste aangezochte centrum werd overgemaakt.

Geldt het een beslissing van ambtswege dan bepaalt het centrum in zijn beslissing de dag waarop deze uitwerking heeft.

§ 6. Elke beslissing tot toekenning, weigering of herziening van het recht op maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon, een tewerkstelling of een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, wordt medegedeeld aan de minister, op de wijze door de Koning bepaald en binnen acht dagen volgend op het einde van de maand waarin deze beslissing werd genomen.

{ Indien de beslissing niet binnen de vereiste termijn werd meegedeeld, vervalt het recht van het centrum om de kosten terug te vorderen die betrekking hebben op de periode tussen de vijfenveertigste dag die volgt op het einde van de maand waarin de beslissing werd genomen en de dag van mededeling van deze beslissing. De Koning kan van deze bepaling afwijken ingeval van collectieve en uitzonderlijke omstandigheden. Dit lid betreft de beslissingen die werden genomen vanaf 1 oktober 2006. } aangevuld : wet van 20 juli 2006 (B.S. 28 /07/2006 – ed.2)

Art. 22

§ 1. Onverminderd de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake de verjaring, herziet het centrum een beslissing in geval van:

1. gewijzigde omstandigheden die een invloed hebben op de rechten van de persoon,
2. een wijziging van het recht door een wettelijke of reglementaire bepaling;
3. een juridische of materiële vergissing van het centrum;
4. verzuim, onvolledige en onjuiste verklaringen van de persoon.

Met het oog op een eventuele herziening moet de betrokkene onmiddellijk aangifte doen van elk nieuw gegeven dat een weerslag kan hebben op het hem toegekende bedrag of op zijn situatie als rechthebbende. Met hetzelfde oogmerk moet het centrum geregeld, en minstens om het jaar, nagaan of de toekenningsvoorwaarden vervuld blijven.

§ 2. De beslissing tot herziening heeft uitwerking met ingang van de dag waarop de reden is ontstaan die tot de herziening aanleiding heeft gegeven.

In afwijking van het eerste lid, heeft de herziening uitwerking op de eerste dag van de maand na de kennisgeving in geval van een juridische of materiële vergissing van het centrum wanneer de volgende voorwaarden tegelijkertijd vervuld zijn:

- 1° het recht op de prestatie is kleiner dan het aanvankelijk toegekende recht;
- 2° de persoon kon zich niet vergewissen van de vergissing.

Afdeling 5

Betaling

Art. 23

§ 1. De eerste betaling van het leefloon geschiedt binnen de vijftien dagen van de beslissing; indien voorschotten werden toegekend, wordt het bedrag ervan in mindering gebracht van de sommen toegekend voor de periode waarop zij betrekking hebben. De andere betalingen geschieden per week, per veertien dagen of per maand naar keuze van het centrum, zoals bepaald in de beslissing. De Koning kan nadere regels voor deze uitbetaling bepalen.

§ 2. Bij laattijdige betaling brengt het leefloon van rechtswege intrest op vanaf de datum waarop het opeisbaar wordt, zijnde de zestiende dag volgend op de beslissing. Is de beslissing genomen met een vertraging die te wijten is aan het centrum, dan is de intrest verschuldigd vanaf de zesenvestigste dag na het indienen van de aanvraag .

De Koning kan de modaliteiten van de berekening van de intrest bepalen. Hij kan tevens de intrestvoet bepalen, zonder dat die lager mag zijn dan het gewoon tarief van de voorschotten boven plafond op een lopende rekening vastgesteld door de Nationale Bank.

§ 3. De Koning bepaalt de gevallen waarin de uitbetaling aan de gerechtigde wordt geschorst omdat hij het voorwerp uitmaakt van een maatregel van vrijheidsberoving of opsluiting.

§ 4 De Koning bepaalt aan welke personen de vervallen en niet-uitgekeerde termijnen worden uitbetaald bij het overlijden van de gerechtigde op een leefloon.

HOOFDSTUK IV

Terugvorderingen

Art. 24

§1. Het leefloon uitgekeerd met toepassing van deze wet wordt op de betrokkene verhaald:

1° in geval van een herziening met terugwerkende kracht, bedoeld in artikel 22, § 1.

In geval van een vergissing vanwege het centrum kan het centrum ofwel het onverschuldigde terugvorderen, ofwel op eigen initiatief, of op aanvraag van de betrokkene geheel of gedeeltelijk afzien van de terugvordering.

2° indien hij de beschikking krijgt over inkomsten krachtens rechten die hij bezat tijdens de periode waarvoor hem een leefloon werd uitbetaald. In dit geval is de terugvordering beperkt tot beloop van het bedrag waarvoor die inkomsten bij de berekening van het leefloon in aanmerking hadden moeten worden genomen indien hij er te dien tijde reeds de beschikking over zou hebben gehad. In afwijking van artikel 1410 van het Gerechtelijk Wetboek treedt het centrum van rechtswege en tot beloop van dat bedrag in de rechten die de begunstigde op de hierboven bedoelde inkomsten kan doen gelden;

§ 2. Buiten de gevallen bedoeld in § 1 is geen terugvordering van het leefloon bij de betrokkene mogelijk. Elke hiermee tegenstrijdige overeenkomst is nietig.

§ 3. De in § 1 vermelde beslissing moet conform zijn aan de bepalingen van artikel 21, §§ 2 , 3 en 4.

§ 4. De onverschuldigd betaalde bedragen brengen van rechtswege intrest op vanaf de betaling, indien de onverschuldigde betaling het gevolg is van arglist, bedrog of bedrieglijke handelingen van de belanghebbende persoon.

Art. 25

§ 1. Dit artikel is toepasselijk op het geval van terugvordering bedoeld in artikel 24 § 1,1°.

§ 2. Het centrum moet aan de betrokkene schriftelijk kennis geven van zijn beslissing om het hem uitgekeerde leefloon van hem terug te vorderen. Deze beslissing moet, naast de vermeldingen bedoeld in artikel 21, § 3, de volgende aanduidingen bevatten:

1° de vaststelling dat er onverschuldigd bedragen zijn betaald;

2° het totale bedrag van wat onverschuldigd is betaald, alsmede de berekeningswijze ervan;

3° de inhoud en de refertes van de bepalingen in strijd waarmee de betalingen zijn gedaan;

4° de in aanmerking genomen verjaringstermijn;

5° de mogelijkheid voor het centrum om van de terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen af te zien en de procedure die hiervoor moet worden gevolgd;

6° de mogelijkheid om een met redenen omkleed voorstel van terugbetaling in schijven voor te leggen.

Wanneer de beslissing de genoemde vermeldingen niet bevat, gaat de in artikel 47, § 1, tweede lid, bedoelde termijn om een beroep in te stellen niet in.

Het centrum kan zijn beslissing tot terugvordering eerst ten uitvoer leggen na verloop van één maand. Indien de betrokkene binnen deze tijd verzoekt van de terugvordering af te zien, kan het centrum niet optreden dan na zijn beslissing te hebben bevestigd door een nieuwe beslissing die bij aangetekend schrijven aan de betrokkene wordt meegedeeld.

§ 3. De Koning bepaalt onder welke voorwaarden het centrum afziet van de terugvordering van het onverschuldigde bij het overlijden van de persoon aan wie het is betaald.

Art. 26

Het leefloon door een centrum uitgekeerd met toepassing van deze wet wordt krachtens een eigen recht door dit centrum verhaald, binnen de grenzen, onder de voorwaarden en modaliteiten bepaald door de Koning, op de onderhoudsplichtigen bedoeld in artikel 4, § 1, alsook de onderhoudsplichtigen bedoeld in artikel 336 van het Burgerlijk Wetboek, tot beloop van het bedrag waartoe zij gehouden zijn gedurende de tijd dat het leefloon is uitgekeerd.

Art. 27

Het centrum verhaalt het leefloon krachtens een eigen recht op de persoon die verantwoordelijk is voor de verwonding of ziekte die aanleiding gegeven heeft tot de betaling van het leefloon. Wanneer de verwonding of ziekte het gevolg is van een misdrijf, kan de vordering tegelijk met de strafrechtelijke vordering en voor dezelfde rechter worden ingesteld.

Art. 28

Het centrum kan slechts afzien van de terugvorderingen bedoeld in de artikelen 24, § 1, 26 en 27 bij een individuele beslissing en om redenen van billijkheid die in de beslissing vermeld worden. De betrokkene kan billijkheidsredenen aanvoeren ten einde de terugvordering te voorkomen. Geen terugvordering moet worden ingesteld indien de kosten of inspanningen hieraan verbonden, niet opwegen tegen het verwachte resultaat.

Art. 29

§ 1. De terugvordering bedoeld in artikel 24, § 1 en de vordering bedoeld in artikel 27, eerste lid, verjaren overeenkomstig artikel [2277 van het Burgerlijk Wetboek]¹⁸.

§ 2. De terugvordering bedoeld in artikel 26 verjaart overeenkomstig artikel 2277 van het Burgerlijk Wetboek.

§ 3. De vordering bedoeld in artikel 27, tweede lid, verjaart overeenkomstig artikel 2262 bis, § 1, tweede en derde lid, van het Burgerlijk Wetboek.

§ 4. Deze verjaringen kunnen gestuit worden door een aanmaning gedaan hetzij bij een ter post aangetekende brief, hetzij tegen ontvangstbewijs.

¹⁸ Vervangen – wet houdende diverse bepalingen 30 december 2009 – B.S. 31/12/2009 – Ed.3.

HOOFDSTUK V

Sancties

Art. 30

§ 1. Indien de betrokkene verzuimt bestaansmiddelen aan te geven waarvan hij het bestaan kent, of als hij onjuiste of onvolledige verklaringen aflegt die het bedrag van het leefloon beïnvloeden, kan de uitbetaling van het leefloon geheel of gedeeltelijk geschorst worden voor een periode van ten hoogste zes maanden, of in geval van bedrieglijk opzet, voor ten hoogste twaalf maanden.

In geval van herhaling binnen een termijn van drie jaar te rekenen vanaf de dag waarop de sanctie voor een vorig verzuim of onjuiste verklaring definitief is geworden, kunnen de bovenvermelde periodes worden verdubbeld.

Geen sanctie kan nog worden uitgesproken na verloop van twee jaar vanaf de dag waarop het verzuim werd begaan of de onjuiste verklaring werd gedaan. Geen sanctie kan nog worden uitgevoerd na verloop van twee jaar vanaf de dag waarop de sanctie definitief is geworden.

§ 2. Indien de betrokkene, na aanmaning, de verplichtingen die in het contract betreffende een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, zoals bedoeld in de artikelen 11 en 13, § 2, vermeld zijn, zonder wettige redenen, niet naleeft, kan de uitbetaling van het leefloon na het advies van de maatschappelijk werker belast met het dossier, geheel of gedeeltelijk worden geschorst voor een periode van ten hoogste één maand. In geval van herhaling binnen een termijn van ten hoogste één jaar, kan de uitbetaling van het leefloon voor een periode van ten hoogste drie maanden worden geschorst.

De in het eerste lid bepaalde sanctie gaat in op de eerste dag van de tweede maand volgend op de beslissing van het centrum.

§ 3. De onder §§ 1 en 2 bedoelde administratieve sancties worden uitgesproken door het bevoegde centrum zoals bedoeld in artikel 18, § 1, en kunnen desgevallend verder uitgevoerd worden door het centrum dat naderhand bevoegd wordt en dit zolang de sanctie van toepassing is. De regels van de rechtspleging, bepaald door de artikelen 20, 21, §§ 2, 3 en 4 en artikel 47 zijn van toepassing.

Art. 31

Onverminderd de toepassing van andere strafbepalingen, inzonderheid die van het koninklijk besluit van 31 mei 1933 betreffende de verklaringen te doen inzake subsidies, vergoedingen en toelagen van alle aard, die geheel of gedeeltelijk ten laste van het Rijk zijn, wordt gestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot één maand en een geldboete van 26 EUR tot 500 EUR of met één van deze straffen alleen :

1. de gerechtigde bedoeld in artikel 30, § 1, die met bedrieglijk oogmerk heeft gehandeld.

2. eenieder die wetens en willens valse verklaringen aflegt of valse attesten opmaakt betreffende de gezondheidstoestand of de sociale toestand van de betrokkene met de bedoeling deze een leefloon te doen toekennen waarop hij geen aanspraak kan maken.

De bepalingen van boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van die van hoofdstuk VII en van artikel 85, zijn van toepassing op de misdrijven zoals bepaald in dit artikel.

HOOFDSTUK VI

Staatstoelage

Afdeling 1

Leefloon

Art. 32

§ 1. De Staat verleent aan het in artikel 18 bedoeld centrum een toelage van 50 % van het bedrag van het leefloon, toegekend overeenkomstig de bepalingen van deze wet.

§ 2. De toelage, bedoeld in § 1, wordt verhoogd tot 60% van het bedrag van het leefloon voor het centrum dat in de loop van het voorlaatste jaar maandelijks gemiddeld aan tenminste vijfhonderd rechthebbenden een leefloon heeft toegekend of voor wie het een tewerkstelling heeft gerealiseerd waarvoor een staatstoelage geldt.

§ 3. De toelage bedoeld in § 1 wordt verhoogd tot 65% wanneer het recht, onder de voorwaarden bedoeld in § 2, aan ten minste duizend rechthebbenden werd toegekend.

§ 4. De in §§ 2 en 3 vermelde toelage wordt voor de eerste maal toegekend aan een centrum dat de drempel van vijfhonderd of duizend rechthebbenden overschrijdt, op voorwaarde dat het aantal rechthebbenden met tenminste 5% is toegenomen in vergelijking met het voorgaande jaar.

§ 5. Wanneer het aantal rechthebbenden in de loop van het voorlaatste jaar maandelijks gemiddeld onder de drempel van 500 of 1000 daalt, behoudt het centrum het recht op de verhoogde toelage, bedoeld in de §§ 2 en 3, weliswaar verminderd met 1 % per jaar totdat het de toelageniveaus bereikt van respectievelijk 50 % en 60 % van het bedrag van het leefloon.

De vermindering van de toelage met 1 % per jaar wordt niet toegepast wanneer de daling van het aantal rechthebbenden minder bedraagt dan 3 % ten opzichte van het voorgaande jaar.

Art. 33

De toelage bedraagt gedurende een periode van ten hoogste zes maanden 70% van het bedrag van het leefloon wanneer, in het kader van een contract betreffende een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, gesloten met toepassing van de artikelen 11 en 13, § 2, de rechthebbende een opleiding volgt gedurende minstens 10 uren per week of werkervaring opdoet gedurende minstens 10 uren en ten hoogste 20 uren per week.

De opleiding moet georganiseerd worden door een openbare dienst die zorgt voor de opleiding van werklozen ofwel door een organisme voor beroepsopleiding dat een overeenkomst heeft gesloten met het centrum. De werkervaring moet verricht worden in de diensten of instellingen van het centrum of in een dienst of instelling, bedoeld onder artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Art. 34

De toelage bedoeld in artikel 32 wordt verhoogd met 10 % gedurende de looptijd van een contract betreffende een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie gesloten met toepassing van artikel 11, § 2,a, voor zover het centrum de bepalingen van de artikelen 26 en 28 nakomt.

Art. 35

In afwijking van artikel 55 van het koninklijk besluit van 17 juli 1991 houdende coördinatie van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, behoudt het centrum de bedragen die het in uitvoering van artikel 26 terugvordert bij de ascendenten van de eerste graad, de adoptanten, de echtgenoot of, in voorkomend geval, de ex-echtgenoot en de onderhoudsplichtigen bedoeld in artikel 336 van het Burgerlijk Wetboek, wanneer de begunstigde verbonden is door een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie gesloten met toepassing van artikel 11, § 2,a.

Afdeling 2

Tewerkstelling

Art. 36

§ 1. Een toelage is verschuldigd aan het centrum wanneer het optreedt in de hoedanigheid van werkgever met toepassing van artikel 60, § 7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn. Bij een voltijdse tewerkstelling is het bedrag van de toelage gelijk aan het bedrag van het leefloon, bepaald in artikel 14, § 1, 4°, van deze wet. De toelage blijft verschuldigd aan het centrum tot aan het einde van de arbeidsovereenkomst, zelfs als de familiale of inkomenstoestand van de betrokken werknemer in de loop van de arbeidsovereenkomst verandert of indien hij zich in een andere gemeente vestigt.

§ 2. De Koning bepaalt de hoogte van de toelage bij een deeltijdse tewerkstelling, alsmede de voorwaarden waaronder deze toelage wordt toegekend.

Hij kan eveneens het bedrag van de toelage verhogen voor specifieke initiatieven gericht op sociale inschakeling en er de voorwaarden van bepalen.

Art. 37

Wanneer het centrum optreedt in de hoedanigheid van werkgever met toepassing van artikel 60, § 7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, om het in artikel 6 bedoelde recht op maatschappelijke integratie door tewerkstelling te realiseren, wordt de toelage, bepaald overeenkomstig de §§ 1 en 2, eerste lid, van artikel 36 met 25 % verhoogd tot maximaal de brutoloonkost van de tewerkgestelde persoon.

Art. 38

Een toelage is verschuldigd aan het centrum wanneer het met toepassing van artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, voor een rechthebbende een overeenkomst inzake tewerkstelling sluit met een privé-onderneming.

Deze toelage moet volledig besteed worden aan de omkadering of opleiding van de rechthebbende bedoeld in het eerste lid in de onderneming of binnen het centrum.

De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de hoogte van de in het eerste lid bedoelde toelage, evenals de voorwaarden, de duur en de modaliteiten waaronder deze toelage wordt toegekend.

Art. 39

Een toelage is verschuldigd aan het centrum wanneer dat tussenkomt in de kosten verbonden aan de inschakeling van de rechthebbende in het beroepsleven, met toepassing van artikel 9 of artikel 13. De toelage is gelijk aan het bedrag van de financiële tussenkomst.

Afdeling 3

Personeelskosten

Art. 40

Een toelage wordt aan het centrum verleend als tegemoetkoming in de personeelskosten per dossier waarvoor het centrum een staatstoelage ontvangt naar aanleiding van de toekenning van een leefloon of een tewerkstelling. Deze toelage bedraagt 320 EUR op jaarbasis en wordt berekend in functie van het aantal dagen dat het centrum voormelde staatstoelage ontvangt.

De Koning bepaalt bij besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de voorwaarden en toekenningsmodaliteiten van die toelage.

[De koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, het bedrag van de in het eerste lid vermelde toelage aanpassen.]¹⁹

Afdeling 4

Andere verhoogde toelagen

Art. 41

De toelage bedraagt 100% van het bedrag van het leefloon gedurende een periode van ten hoogste [twee]²⁰ jaar, wanneer het wordt toegekend aan een rechthebbende die zijn hoedanigheid van dakloze verliest, zoals bedoeld door artikel 14,§ 3, eerste lid.

Art. 42

De toelage bedraagt 100% van de verhoging van het leefloon, verleend met toepassing van artikel 14, § 3, eerste lid, aan de begunstigde die zijn hoedanigheid van dakloze verliest.

Art. 43

Zij bedraagt 100% van het bedrag van het leefloon voor een periode van maximaal vijf jaar wanneer dat wordt toegekend aan een rechthebbende ingeschreven in het vreemdelingenregister, en dit tot de dag van zijn inschrijving in het bevolkingsregister.

Afdeling 5

Modaliteiten

Art. 44

De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, onder welke voorwaarden en op welke wijze de toelagen alsmede voorschotten hierop worden uitbetaald.

In afwijking van de bepalingen van de artikelen 28, tweede lid, en 57 van het koninklijk besluit van 17 juli 1991 houdende coördinatie van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, worden de aan de centra te veel gestorte bedragen van de toelagen, die betrekking hebben op jaren die aan het lopend jaar voorafgaan, beschouwd als een voorschot op de toelage voor het lopende jaar.

¹⁹ aangevuld door wet van 9 juli 2004 (B.S. 15-07-2005 – ed.2)

²⁰ wet van 26-10-2006 (B.S. 30.03.2007 – ed.3)

Afdeling 6

Sancties ten aanzien van het cent

Art. 45

Bij een met redenen omklede beslissing kan de minister weigeren de toelage te betalen of beslissen ze te verminderen:

- indien het verslag opgesteld ten gevolge van het sociaal onderzoek, bedoeld in artikel 19, niet vermeldt dat de verschillende voorwaarden tot toekenning van het leefloon of de realisatie van de tewerkstelling vervuld zijn ;
- indien het centrum de bepalingen van deze wet met betrekking tot de terugvordering van het leefloon niet heeft nageleefd.

Art. 46

Indien het centrum zich ten onrechte onbevoegd heeft verklaard om op te treden en krachtens een rechterlijke beslissing die in kracht van gewijsde is gegaan veroordeeld wordt tot de toekenning van het leefloon, kan de minister, wanneer zulks herhaaldelijk voorkomt, bij een met redenen omklede beslissing, weigeren de toelage te betalen of beslissen ze te verminderen. Deze sanctie gaat in op de datum van de hulpaanvraag en eindigt ten laatste drie jaar na de datum van de rechterlijke beslissing.

Tegen de beslissing van de minister kan binnen dertig dagen na de kennisgeving ervan beroep worden ingesteld bij de Raad van State.

HOOFDSTUK VII

Beroep

Art. 47

§ 1. De betrokkene of de minister, of diens afgevaardigde, kunnen een beroep instellen tegen de beslissing van het centrum inzake het recht op maatschappelijke integratie bij de arbeidsrechtbank van de woonplaats van de betrokkene. De betrokkene kan ook in beroep gaan tegen het uitblijven van een beslissing van het centrum in deze materie.

Dit beroep moet ingesteld worden binnen de drie maanden op straffe van verval, bij verzoekschrift afgegeven aan of aangetekend gericht tot de griffie van de arbeidsrechtbank.

De termijn van drie maanden loopt, naargelang het geval, vanaf:

- de kennisgeving van de beslissing bedoeld in artikel 21, § 4;
- {de vastlegging van de ontstentenis van een beslissing van het centrum binnen de termijn bepaald in artikel 21, § 1}

{ vervangen door de wet van 22.12.2008 (BS 29.12.2008 – ed. 4)}

§ 2. Wanneer het beroep wordt ingesteld door de minister of zijn afgevaardigde, is het gericht, hetzij tegen het centrum en de betrokkene, hetzij tegen het centrum, waarbij de betrokkene in de zaak wordt geroepen.

§ 3. Het instellen van een beroep schorst de uitvoering van de beslissing niet.

§ 4. Wanneer het in de zaak betrokken centrum zijn territoriale bevoegdheid betwist, roept zo nodig, de arbeidsrechtbank, in afwijking van artikel 811 Gerechtelijk Wetboek, bij gerechtsbrief het bevoegd geachte centrum ambtshalve in de zaak, teneinde te verschijnen op de eerstvolgende nuttige zitting. Indien de onbevoegdheid van het centrum wordt opgeworpen op de inleidende zitting, kan de griffier de beslissing tot ambtshalve oproeping noteren op het zittingsblad.

HOOFDSTUK VIII

Slot- en opheffingsbepalingen

Art. 48

§1. Artikel 580, 8°, c) van het Gerechtelijk Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid:

« de wet vantot instelling van het recht op maatschappelijke integratie, inzake de geschillen betreffende de toekenning, de herziening, de weigering en de terugbetaling door de gerechtigde van de maatschappelijke integratie, alsmede de toepassing van de administratieve sancties bepaald in de desbetreffende wetgeving. »

§ 2. In artikel 728, § 3, derde lid van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1971, worden de woorden «inzake het bestaansminimum» vervangen door de woorden «inzake het bestaansminimum en het recht op maatschappelijke integratie»

Art. 49

Binnen de termijn opgelegd door de minister, verstrekt het centrum aan het Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu alle gegevens die nodig zijn voor het opmaken van statistieken betreffende de evolutie van de toepassing van deze wet.

De Koning kan de aard van deze gegevens evenals de wijze van mededeling ervan bepalen.

Art. 50

§ 1. De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de bedragen van het leefloon bedoeld in artikel 14, § 1, verhogen.

§ 2. De Koning kan naar analogie van de herwaarderingscoëfficiënt die bestaat in de wet van 28 maart 1973 de modaliteiten vastleggen van de welvaartsvastheid van de bedragen, bedoeld in artikel

14, § 1.

Art. 51

De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad het bedrag van de sociale minimumuitkeringen optrekken tot het bedrag van het leefloon, onverminderd de overleg- en adviesprocedures voorzien in de onderscheiden reglementeringen.

Art. 52

In artikel 2 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn wordt een § 6 ingevoegd, luidende :

« § 6. In afwijking van artikel 1, 1°, is het steunverlenend openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van de persoon die een studie volgt in de zin van artikel 11, §2, a, van de wet van tot instelling van het recht op maatschappelijke integratie, het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van de gemeente waar de student, op het ogenblik van de aanvraag, zijn inschrijving als hoofdverblijfplaats heeft in het bevolkings- of vreemdelingenregister. Dit openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn blijft bevoegd voor de hele ononderbroken duur van de studie. »

Art. 53

De Koning kan, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de terminologie van de vigerende wettelijke bepalingen die door deze wet stilzwijgend werden gewijzigd, in overeenstemming brengen met die van deze wet.

Art. 54

De wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum wordt opgeheven.

HOOFDSTUK IX
Overgangsbepalingen

Art. 55

In afwijking van artikel 52 van deze wet, blijft het centrum dat op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wet een bestaansminimum toekende aan een persoon bedoeld in artikel 11, § 2, a, bevoegd tot wanneer de betrokkene zijn studie heeft voleindigd.

Art 56

De personen die met toepassing van artikel 2, § 5, van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum gerechtigd zijn op een bestaansminimum bij een tewerkstelling in een inschakelingsprogramma, worden op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wet gerechtigd op een financiële tussenkomst bedoeld in artikel 9.

Art. 57

De bepalingen van artikel 18 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum blijven van toepassing op de uitkeringen die met toepassing van voormelde wet werden toegekend.

Art. 58

In de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° In artikel 60, § 3, tweede lid, worden de woorden «artikel 6 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum» vervangen door de woorden «de artikelen 3, 5° en 6°, 4, 11 en 13, § 2, van de wet van ... betreffende het recht op maatschappelijke integratie».

2° In artikel 68 bis, § 5, worden de woorden « artikel 5 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum » vervangen door de woorden « artikel 16 van de wet van ... betreffende het recht op maatschappelijke integratie » .

Art. 59

Voor de toepassing van artikel 32, §§ 2, 3, 4 en 5 worden tot 31 december 2005 ook de rechthebbenden op een bestaansminimum overeenkomstig de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum meegeteld.

Art. 60

Deze wet treedt in werking op een door de Koning te bepalen datum, en uiterlijk op 1 oktober 2002, met uitzondering van artikel 40 dat uitwerking heeft met ingang van 1 januari 2002.

Bijlage 2: Interviewnota OCMW Hasselt

A. Algemeen

1 Sinds wanneer bent u als maatschappelijk werker actief?

Ik ben nu reeds 25 jaar actief als maatschappelijk werker.

2 Hoe vertrouwd bent u met de wetgeving betreffende maatschappelijke integratie, negen jaar na de inwerkingtreding hiervan?

Ik denk dat ik wel mag stellen dat ik hier ondertussen zeer vertrouwd mee ben. Ook omdat de maatschappelijk assistenten waar ik de leiding over heb, mij raadplegen wanneer zij met eventuele vragen zitten betreffende de wetgeving.

3 Vond u het zelf ook noodzakelijk dat de wetgeving aangepast werd?

Nee, dit vond ik niet meteen noodzakelijk, omdat ik het gewend was te werken met de Bestaansminimumwet en er naar mijn inziens niet meteen echt zo grote veranderingen waren. Je voelt dit ook niet meteen als een noodzaak, omdat je die wetgeving kent.

- Vindt u dat de nieuwe wetgeving voldoende veranderd is?

Ik vind vooral het feit dat maatschappelijke integratie nu ook wettelijk als belangrijk vastgelegd is, goed. Al werd er bij ons op het OCMW te Hasselt vóór deze wetswijziging ook al heel veel aandacht besteed aan het tegelijkertijd integreren van de cliënten die het bestaansminimum ontvingen. Al kan ik mij voorstellen dat dit voor kleinere OCMW's wel een belangrijke verandering met zich meegebracht heeft. Zij moesten nu ineens hun cliënten ook maatschappelijke geïntegreerd krijgen in plaats van dat ze simpelweg het bestaansminimum moesten aanbieden om wettelijk in orde te zijn.

B. Gerechtigden

4 Welke personen komen het vaakst aankloppen voor het recht op maatschappelijke integratie? (jongeren, ouderen, Belgen, allochtonen,...)

Het is moeilijk om hier een specifieke groep op te plakken, omdat het sterk varieert. Als het jongeren zijn, zijn het vaak jongeren die al veel meegemaakt hebben, zoals jongeren die geplaatst geweest zijn, een drugsverleden hebben of zelfs nu nog aan de drugs zitten. Maar natuurlijk heb je ook gewoon heel veel "vroegschoolverlaters". Qua oudere cliënten zijn het vaak alleenstaanden, die bijvoorbeeld uit een echtscheiding komen, specifiek ook veel mannen eigenlijk. Wat betreft de nationaliteit zijn het toch voornamelijk Belgen moet ik zeggen. Maar dit komt ook vooral omdat de leefloonwet dat specifiek regelt in zijn voorwaarden. De vreemdelingen die we over de vloer krijgen zijn vaak de groep van erkende vluchtelingen zoals de wetgeving vermeld.

- Indien een bepaalde doelgroep achterblijft, hoe komt dit volgens u?

Goh, dit is natuurlijk niet zo makkelijk om in te schatten. Je weet niet wie er wegblijft, want die zie je niet. Maar dat ze er zijn, staat vast. Voornamelijk vanwege drempelvrees denk ik. Ook misschien omdat ze niet voldoende geïnformeerd zijn, ondanks de informatiebrochures en publicaties die we bijna maandelijks doen in het stadsblad. Wat je natuurlijk ook hoort is dat er nog steeds veel "fabels" zijn die de ronde doen over het OCMW, waardoor potentiële cliënten dan denken dat ze er toch sowieso geen aanspraak op kunnen maken. Of een nog vreemdere fabel is dat ze denken dat ze niet kunnen komen omdat alles wat ze krijgen van het OCMW erna terugbetaald moet worden. Vreemd natuurlijk, maar we kunnen niks anders doen dan onze huidige cliënten goed op de hoogte te stellen zodat zij het verder kunnen vertellen.

5 Volgens een onderzoek van "Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad" heeft er in 2009 een sterke stijging plaatsgevonden bij de aanvragen naar MI. Wat is hiervan de oorzaak volgens u?

Hier kan ik eigenlijk geen specifiek antwoord op geven. Misschien heeft er een wijziging in de wetgeving plaatsgevonden in 2009?

- Is de financiële crisis hiervan volgens u ook een belangrijke oorzaak?

Nee dat denk ik niet, de leefloners zijn niet meteen de mensen die dit voelen, zij hadden ervoor al meestal geen job. We merken bijvoorbeeld wel dat steeds meer mensen hun rekeningen niet

meer kunnen betalen, maar dit is dat niet meteen relevant voor dit onderzoek. Voor de rest moet ik het antwoord schuldig blijven, sorry.

C. Leefloon

6 Vindt u dat het bedrag van het leefloon in de verschillende categorieën van gerechtigden voldoende hoog is?

Nee dat vind ik niet, alle ja, eigenlijk is het nee en ja. Nee het is niet hoog genoeg, omdat ik mij heel moeilijk kan inbeelden dat mensen met de bedragen, zoals ze nu zijn, rond kunnen komen. Als ik al maar alleen kijk naar wat ik maandelijks uitgeef dan kan ik mij onmogelijk voorstellen hoe ik het zou doen met maar 1/3 van dit bedrag. Dan moet je echt alles wat je wilt kopen afwegen. Dus in dat opzicht vind ik het absoluut niet hoog genoeg.

Daarentegen zou ik ook kunnen zeggen dat ik het niet te laag vind, omdat het belangrijk is dat er nog steeds een voldoende onderscheid is tussen het leefloon en de werkloosheidsuitkering. Aangezien de mensen die een werkloosheidsuitkering ontvangen dit krijgen als tegenprestatie voor eerder geleverde diensten. De leefloners krijgen deze vergoeding simpelweg omdat ze er "recht op hebben" en niet omdat ze ook daadwerkelijk bijgedragen hebben aan de maatschappij.

- Indien niet, wat stelt u voor als eventueel alternatief of als oplossing?

Dit vind ik eigenlijk een heel moeilijk vraag om op te antwoorden. Simpelweg een verhoging van de bedragen van het leefloon lijkt mij geen goed idee. Wanneer je dit zou doen zou je ook meteen een verhoging van de werkloosheidsuitkering moet doorvoeren, waardoor het minimumloon dan op zijn plaats ook moet stijgen om ervoor te zorgen dat de incentives om te gaan werken niet verdwijnen. Het is dus allemaal behoorlijk complex en als er daadwerkelijk iets veranderd moet worden, dan moet dit volgens mij doorgevoerd worden in het hele systeem. Wat dan wel een oplossing kan zijn? Ik kan het je niet zeggen.

D. Geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie en contract

7 Hoe tevreden bent u als maatschappelijk werker over het gemaakte onderscheid tussen de twee groepen van gerechtigden en dus met name ook over het GPMI?

Ik ben daar als maatschappelijk assistent, en ik weet dat ik daar niet alleen mee ben, absoluut niet tevreden van. Ik zal je uitleggen waarom. Vroeger in de Bestaansminimumwet is daar al de aanzet tot gegeven, toen heeft een of andere minister beslist om integratiecontracten in te

voeren voor jongeren, eigenlijk net hetzelfde als het GPMI van nu. Wat was daar de bedoeling van, wel om jongeren een contract te geven met bepaalde afspraken zodat ze weten wat er van zowel de jongere als het OCMW verwacht wordt. Met de bedoeling om de jongere zo vlug mogelijk uit de hulpverlening te krijgen. Nu, die gedachte om de jongere uit de hulpverlening te krijgen, is oké. Maar wat zagen we gebeuren? Dat is niet werkbaar. Dat is eigenlijk een instrument dat een enorme administratieve ballast met zich meebrengt, maar het werkt niet. Dit was misschien wel goed bedoeld in aanvang maar uiteindelijk mist het zijn effect.

Dus eigenlijk vraag ik mij sterk af waarom ze dit onderscheid zo graag wilden maken. Voor mij maakt het niet uit hoe oud de cliënt is, ik vind dat niemand hun leven lang af mag hangen van het leefloon. Het is de bedoeling om ze zo snel mogelijk terug aan het werk te krijgen en zeker niet om hun hele leven lang lekker te laten uitslapen bijvoorbeeld.

8 Wat houdt het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie (GPMI) over het algemeen in?

Een soort van contract waarin samen met de cliënt wordt vastgelegd waaraan hij aan moet voldoen om recht te blijven hebben op de toekenning van het leefloon. Met als doel om "uiteindelijk" een tewerkstelling te kunnen vinden. Maar vooral om de cliënt allereerst te helpen met het oplossen van andere problemen waar hij eventueel mee kampt. Het moet dus eigenlijk ook opgesteld worden op maat van de cliënt. Al zouden veel maatschappelijk assistenten een standaardversie willen gebruiken, wat natuurlijk niet de bedoeling is, maar er wel op wijst dat ze het vaak overbodig vinden.

9 Stelt u aan personen ouder dan 25 jaar systematisch voor om een project af te sluiten?

Nee dit wordt echt amper gedaan.

- Indien niet, op basis van welke criteria stelt u dit aan sommige rechthebbenden wel voor?

Wanneer het wel wordt voorgesteld is, wanneer er heel af en toe gevraagd wordt door de cliënten zelf van: "Zet mij dit eens op papier, zodat ik iets heb wat ik na moet komen". Maar normaliter wordt dit dus bij belanghebbenden ouder dan 25 jaar niet voorgesteld.

10 Hoe tevreden bent u over de naleving van het GPMI door de gerechtigden zelf?

De naleving op zich is over het algemeen vrij goed, maar dit is ook logisch aangezien de voorwaarden die nageleefd moeten worden heel erg voor de hand liggend zijn en het dus op zich niet zo'n grote kunst of moeite is om deze dan ook na te leven. Zo is het voor studenten bijvoorbeeld logisch dat er van hun verwacht wordt dat ze naar de les gaan, dat ze hun examens maken enz.

11 Vindt u het GPMI een goed instrument om de gerechtigden terug maatschappelijk geïntegreerd te krijgen?

- Waarom vindt u dit?

- Indien niet, wat zou volgens u een betere manier zijn om dit te verwezenlijken?

Volgens mij is dit dus vooral een grote administratieve last die op zich niet echt zijn vruchten afwerpt in de praktijk. Er zijn voldoende jongeren die zonder dit "contract" even gemotiveerd en bereid zijn om mee te werken. Door het verplicht te maken, en er sancties aan te koppelen staan wij, als maatschappelijk assistenten, ook vaker met onze rug tegen de muur omdat er nu op zich niet meer echt geschorst kan worden enz. Ik zou het dus beter vinden als dit optioneel zou zijn, wanneer je echt merkt: "hier is een contract op zijn plaats".

E. Tewerkstelling

12 Maakt u als OCMW in de praktijk meer gebruik van art. 60, §7 of van art. 61?

- Hoe komt het volgens u dat dit art. meer gebruikt wordt?

Bij ons, en bij de meeste OCMW's trouwens, wordt sowieso artikel 60 gebruikt. Met dit artikel wordt er eigenlijk getracht om de cliënten terug in orde te krijgen met "hunne dop" zodat ze dus eigenlijk kunnen terugvallen op de sociale zekerheid. Maar dit is eigenlijk niet alles wat er getracht wordt te bereiken. Belangrijk is hier ook gewoon dat er getracht wordt een attitudeverandering door te voeren. Zodat de cliënt terug de basisbeginselen leert i.v.m. werken. Zoals bijvoorbeeld op tijd komen, verantwoordelijkheid dragen, zich verzorgen, bij allochtonen dat ze ook moeten luisteren naar een vrouw, ... Sommige van deze basisbeginselen zijn ze gewoonweg verleerd en het is belangrijk dat zij dit terug eigen maken. Het is dus niet enkel om de cliënt terug beroep te kunnen laten doen op de sociale zekerheid.

We proberen ook om deze mensen die aan het einde van hun contract onder artikel 60 vallen te motiveren om bijvoorbeeld te gaan solliciteren zodat zij verder kunnen gaan met hun integratie. En dat lukt ook voor sommige mensen, gelukkig. Anderen blijven gewoon permanent op de sociale zekerheid terugvallen. Nog anderen zien we zelfs gewoon terugkomen. Meestal omdat ze

niet in orde zijn met "hunne dop" of omdat ze gaan zwartwerken zijn, waardoor ze geschorst werden. Ze blijven dus eigenlijk steken in hun vicieuze cirkel. Maar desondanks proberen we echt wel om hun aan blijvend werk te helpen, al lukt dat niet altijd jammer genoeg.

Maar artikel 61, dat ken ik zelfs niet zo goed eigenlijk, wat was dat weer? Aan mijn antwoord hier kun je dus al zien dat dit niet echt vaak gebruikt wordt. Het probleem is ook dat leefloners door werkgevers, en dat is misschien lelijk gezegd, vaak beschouwd worden als "normale werknemers", maar dat zijn ze niet. En de werkgevers kunnen daar niet altijd mee om, daarom is het ook moeilijk om onze leefloners daar aan het werk te zetten.

13 Welke jobs krijgen de belanghebbende over het algemeen toegewezen via deze artikels?

Vooraf binnen de instellingen van het OCMW en met enkele andere partners.

F. Afsluitend

14 Wenst u eventueel nog bijkomende opmerkingen te geven i.v.m. één van de gestelde vragen?

Nee, niet meteen, ik vond de vragen duidelijk en denk dat ik op elke vraag alles gezegd heb wat ik wilde zeggen.

Bijlage 3: Interviewnota OCMW Maasmechelen

A. Algemeen

1 Sinds wanneer bent u als maatschappelijk werker actief?

Ik ben al 20 jaar actief. Ik heb eerst 10 jaar zelf mensen opgevangen als maatschappelijk werker en ik doe nu zo een 10 jaar de algemene coördinatie van het maatschappelijk werk. Dat betekent concreet dat ik alle vormen van overleg die rond steunaanvragen gaan, doe. In principe worden alle dossiers eerst met mij besproken voordat ze naar het bijzonder comité of de raad gaan en zo een 95% van wat wij voorstellen wordt in principe goedgekeurd. Ook beslis ik, of mijn diensthoofd, over de dossiers van dringende steun.

2 Hoe vertrouwd bent u met de wetgeving betreffende maatschappelijke integratie, negen jaar na de inwerkingtreding hiervan?

Ik ben ermee vertrouwd, ik kom dan natuurlijk ook rechtstreeks uit de praktijk.

3 Vond u het zelf ook noodzakelijk dat de wetgeving aangepast werd?

Ik weet niet of het echt noodzakelijk was dat de wetgeving veranderde. Nu slaat hij vooral op activering. Op zich is er natuurlijk niks mis met activering, dat zeker niet, maar toch heb ik er een beetje mijn bedenkingen bij. Er is een groep mensen waar dat goed voor werkt en ik denk niet dat we daar een nieuwe wetgeving voor nodig hadden. Het grote probleem is dat je met een andere groep van mensen zit, die echt in het onderste segment van de samenleving zitten en die dikwijls gewoonweg niet de over de juiste capaciteiten beschikken om zich te laten activeren. En dit is dus heel moeilijk. Door deze wet is er nu ook een verplichting op gezet, het moet, en dat kunnen we echt niet in elk geval waarmaken. En ik denk dat meerdere OCMW's hier wel moeilijkheden mee hebben. Het was in die tijd, 2002, ook echt een soort van modewoord, het was heel in om te praten over activering toen. Noodzakelijk denk ik dus van niet.

B. Gerechtigden

4 Welke personen komen het vaakst aankloppen voor het recht op maatschappelijke integratie? (jongeren, ouderen, Belgen, allochtonen,...)

Voornamelijk vrouwen, sowieso. Wij hebben trouwens ook een jaarverslag op de website, misschien dat je daar eens kan kijken? In ieder geval vrouwen tussen de 30 en de 40 die

geconfronteerd worden met een relatie die ten einde loopt. Heel globaal gezien dan natuurlijk. We hebben hier in Maasmechelen ook veel mensen van een andere afkomst, vooral Turken, Italianen of ook Marokkanen. Nu het probleem bij deze vrouwen, voornamelijk bij Turkse, is dat ze eigenlijk voor het huwelijk naar België gekomen zijn omdat hun man bijvoorbeeld de Belgische nationaliteit had. Nu wanneer hun huwelijk dan mis loopt, kunnen zij amper een woord Nederlands. Ja zo'n dingen maken het dan natuurlijk moeilijk voor ons, er is dan nog veel werk aan. En dat hele proces van Nederlands leren is op hun leeftijd ook allemaal niet meer zo evident.

Ook hebben we meer jongeren, we zitten nu rond de 35 jongeren die leefloon krijgen. En dit is echt een fenomeen sinds 2008 denk ik eigenlijk, sinds de crisis begon. Deze stijging heeft met de crisis te maken, maar volgens mij ook met de manier waarop de maatschappij evolueert. Zoals bijvoorbeeld de verhouding tussen jongeren en hun ouders. Het samenleven tussen ouders en kinderen is sowieso niet eenvoudig, zo worden ze misschien buitengegoid of vertrekken ze zelf. Maar bijvoorbeeld ook voor mensen die studeren, en dat heeft dan wel met de crisis te maken, dat het voor ouders niet meer makkelijk is om deze kosten te betalen, waardoor de kinderen dan bij ons komen aankloppen.

- Indien een bepaalde doelgroep achterblijft, hoe komt dit volgens u?

Ik denk dat de drempelvrees die er vroeger bestond al verbeterd is. De schroom is echt al minder hoog als vroeger. Sommige mensen willen gewoon niet komen, omwille van hun trots en willen dan niet afhankelijk zijn van het OCMW. Hierdoor hebben ouderen het volgens mij nog steeds moeilijk om de stap te zetten om naar "de commissie voor de armen" te gaan. Maar dat is de laatste jaren ook gaandeweg aan het beteren.

5 Volgens een onderzoek van "Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad" heeft er in 2009 een sterke stijging plaatsgevonden bij de aanvragen naar MI. Wat is hiervan de oorzaak volgens u?

- Is de financiële crisis hiervan volgens u ook een belangrijke oorzaak?

(zie vraag 4 – werd niet extra gesteld)

C. Leefloon

6 Vindt u dat het bedrag van het leefloon in de verschillende categorieën van gerechtigden voldoende hoog is?

Nee dit vind ik absoluut niet, daarom dat wij als OCMW hier in Maasmechelen ook bijkomende steun geven, naast het leefloon, omdat wij vinden dat ze gewoonweg niet rond kunnen komen met het bedrag waar ze wettelijk recht op hebben. Behalve voor asielzoekers, daar heeft het bijzonder comité beslist om dit niet meer te doen, dit heeft volgens mij ook te maken met het feit dat ze wat willen besparen. Ik kan mij daar jammer genoeg niet in vinden.

- Indien niet, wat stelt u voor als eventueel alternatief of als oplossing?

Ik vind zelf dat het simpelweg verhoogd moet worden. Het volstaat op dit moment echt niet om menswaardig te kunnen leven. Als je een gezin hebt met drie, vier kinderen en je krijgt 987 euro leefloon en je moet daarmee nog een woninghuur betalen, dan hou je al niet meer veel over natuurlijk.

Wat wij hier in Maasmechelen doen, nadat we natuurlijk eerst uitzoeken of ze werkbereid zijn. Wij gaan kijken naar de vaste kosten die onze leefloners hebben. Wij hebben hier natuurlijk wel beperkingen rond ingebouwd, wat we allemaal als vaste kosten mogen beschouwen, zodat er natuurlijk niet van geprofiteerd wordt. Vaste kosten zoals bijvoorbeeld: elektriciteit, verwarming, water, verplichte verzekeringen. Wij hebben vervolgens zelf een soort van normering, waarin wij zeggen goed, een alleenstaande moet zoveel hebben, een koppel moet zoveel hebben, per bijkomend kind dit, en dat verrekenen wij dan en kennen hun extra toe. Wij houden trouwens geen rekening met schulden. Wij gaan wel kijken naar relevante medische kosten.

Sommige OCMW's doen dit niet. Dit heeft te maken met de vrije invulling die gegeven kan worden aan Artikel 1 van de Organieke wet van de OCMW, die zegt dat elke mens een leven moet leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid. Maar ja hoe je dit als OCMW beschouwt, dat maak je zelf uit. Vandaar dus ook dat er wel sterke verschillen vast te stellen zijn tussen de verschillende OCMW's. Vervolgens zal de Arbeidsrechtbank dan beslissen of er voldoende aan gedaan wordt om zo'n bestaan te garanderen, wanneer er in beroep tegen gegaan wordt natuurlijk. Wij bekijken dit natuurlijk ook geval per geval hoeveel wij extra gaan bijgeven. Dit beslissen onze maatschappelijke assistenten die hiervoor zijn opgeleid om echt na te gaan wat ze precies nodig hebben.

D. Geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie en contract

7 Hoe tevreden bent u als maatschappelijk werker over het gemaakte onderscheid tussen de twee groepen van gerechtigden en dus met name ook over het GPMI?

Het verschil bestaat dus over het aangaan van een GPMI voor mensen jonger dan 25 jaar. Wel om eerlijk te zijn, dat is puur administratie. Je kan er in principe iets mee doen. Wij maken deze GPMI's, al moet ik daar wel iedere maand veel assistenten aan helpen herinneren.

8 Stelt u aan personen ouder dan 25 jaar systematisch voor om een project af te sluiten?

Nee, dit wordt eigenlijk niet echt gedaan. We maken natuurlijk ook bij deze groep van mensen afspraken, maar daarom zetten wij ze niet op papier. Dat kan gerust mondeling gebeuren. We zullen ons die extra administratieve last van het GPMI dus niet zo maar opnemen.

9 Vindt u het GPMI een goed instrument om de gerechtigden terug maatschappelijk geïntegreerd te krijgen?

Nee, ik vind het absoluut geen nuttig instrument. Als ik heel eerlijk ben, zouden ze het voor mij evengoed mogen afschaffen. Het zou volgens de wetgever een instrument tot activering moeten zijn, oké goed, maar dat deden wij hiervoor ook al. En wij gaan dat ook niet omwille van een document veranderen. Soms is het echter wel een manier om sommige leefloners sancties op te leggen, al gebeurt dat ook niet zo vaak.

E. Tewerkstelling

10 Maakt u als OCMW in de praktijk meer gebruik van art. 60, §7 of van art. 61?

Wij als OCMW maken eigenlijk het meeste gebruik van Art. 60.

- Hoe komt het volgens u dat dit art. meer gebruikt wordt?

Het is niet altijd evident om externe werkgevers te vinden die bereid zijn onze mensen tewerk te stellen. Wanneer wij ze dan in onze diensten zelf tewerk kunnen stellen, waar ze ook meteen de gepaste begeleiding krijgen en we ook sneller op de bal kunnen spelen wanneer ze niet voldoende hun best doen, is dit gewoon makkelijker.

11 Welke jobs krijgen de belanghebbende over het a. Algemeen toegewezen via deze artikels?

Bij ons is dat vooral in het rusthuis van het OCMW. Dit is dan vooral op de poetsdienst of ook in de gaarkeuken waar ook heel wat plaatsen beschikbaar zijn. Ook zijn enkele leefloners tewerkgesteld als verzorgende helpers in het Rusthuis. We hebben ook overeenkomsten met de sociale tewerkstelling hier in Maasmechelen, waar het OCMW ook medeoprichter van is. We hebben hier ook een sociaal bedrijvencentrum dat vrij goed is. Zo zitten we bijvoorbeeld met het kringloopcentrum waar een aantal mensen tewerkgesteld zijn. Ook binnen onze technische dienst trouwens worden leefloners tewerkgesteld.

12 Hoe tevreden zijn de tewerkgestelde belanghebbenden volgens u over hun job?

- Is er veel personeelverloop op deze posities?

Dat is natuurlijk moeilijk om echt in te schatten, maar ik denk dat ze daar over het algemeen toch wel voldoening uit halen hoor.

F. Afsluitend

13 Zijn er volgens u nog tekortkomingen in de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie?

- Indien ja, wat zijn deze volgens u?

Goh, dat is een goede vraag, die vraag stel ik mij eigenlijk niet echt. Eens denken, zoals ik al zei: het bedrag van het leefloon vind ik te laag. Maar daar ben ik al dieper op ingegaan. Ook vind ik de term activering misschien een beetje te moeilijk toepasbaar op bepaalde groepen. Maar eigenlijk vind ik dat de wetgeving wel goed in elkaar zit hoor. Vooral de bedragen zijn dan een probleem voor mij. En misschien dat ik ook de categorieën niet altijd even goed vindt voor sommige situaties. Vooral dan een persoon met een gezin ten laste.

Wanneer een dochter, die 18 wordt, nog bij haar moeder woont, dan moet je zowel de moeder als dochter ook meteen van categorie veranderen. Ze worden dan beiden beschouwd als samenwonend. En dat is geen probleem, want op zich beschikken ze nog steeds over hetzelfde totaalbedrag van leefloon. Nu dat is geen probleem, als die dochter bereid is mee te betalen aan het gezinsleven, maar anders kunnen daar echt wel conflicten over bestaan. Zolang ouders kinderbijslag ontvangen, en dus hun kinderen nog ten laste hebben, zou dit voor mij dan moeten blijven onder gezin ten laste. Maar ik weet niet of dit technisch gezien mogelijk is om dit te veranderen. Ik vind dit in ieder geval wel een tekortkoming. Want niet ieder kind is even loyaal ten opzichte van zijn ouders natuurlijk.

14 Wenst u eventueel nog bijkomende opmerkingen te geven i.v.m. één van de gestelde vragen?

Ik zou misschien nog wel willen opmerken dat het leefloon een recht is, en dat er dus ook enkele rechten aan verbonden zijn. Ik weet niet of je daar op de hoogte van bent, maar zo zijn wij bijvoorbeeld verplicht actief informatie te geven aan iedereen die er om vraagt. Ook zijn er verschillende verplichtingen opgelegd, zoals dat er een ontvangstbewijs gegeven moet worden wanneer er een aanvraag gedaan wordt. Of dat we onze cliënten moeten vertellen dat ze gehoord kunnen worden enz. En ik wil gewoon even zeggen dat wij deze procedures die er allemaal bestaan hier in het OCMW in Maasmechelen wel echt consequent proberen toe te passen. Het is een recht van onze cliënten, dus dat proberen wij dan ook te garanderen.

Bijlage 4: Interviewnota OCMW Riemst

A. Algemeen

1 Sinds wanneer bent u als maatschappelijk werker actief?

I1: 25 jaar

I2: 22 jaar

I3: 8 jaar

2 Hoe vertrouwd bent u met de wetgeving betreffende maatschappelijke integratie, negen jaar na de inwerkingtreding hiervan?

I1: Ik ben daar wel goed vertrouwd mee ja & ik denk wij alle drie hoor.

I2: Inderdaad dat klopt.

I3: Ja inderdaad.

3 Vond u het zelf ook noodzakelijk dat de wetgeving aangepast werd?

I2: Echt noodzakelijk niet, want op zich vind ik dat de wetgeving nu weer wat ingewikkelder geworden is. Er zijn dan nu ook weer veel administratieve verplichtingen bijgekomen, wat eigenlijk alleen maar meer werkdruk met zich meebrengt. Er wordt nu wel meer aandacht besteed aan jongeren enz. En op zich is dat zeker goed bedoeld, maar daar werd volgens mij toch al voldoende aandacht aan besteed om jongeren als eerste terug "aan de bak" te helpen.

I1: Op zich heb je nu ook gewoon dikkere dossiers. Zoals dat je door de nieuwe wetgeving nu ook een ontvangsbewijs moet af geven bijvoorbeeld. Ook zijn er wat meer verplichtingen precies, zoals hoorplicht die nu meer bekend geraakt is. Maar vooral echt veel administratie waar je extra tijd in moet steken.

- Vindt u dat de nieuwe wetgeving voldoende veranderd is?

I1: Er zijn toch nog altijd wat tekortkomingen hoor, vooral dan het feit dat er nog altijd geen rekening gehouden wordt met het aantal kinderen die je ten laste hebt bij de toekenning van het leefloon. Dat moet volgens mij toch wel een van de grootste tekortkomingen zijn.

- Wat zijn de voor- en nadelen van de verandering volgens u?

I2: Vooral de extra administratieve last die er bij is komen kijken, vind ik persoonlijk wel een vrij groot nadeel.

B. Gerechtigden

4 Welke personen komen het vaakst aankloppen voor het recht op maatschappelijke integratie? (jongeren, ouderen, Belgen, allochtonen,...)

I3: Nederlanders! Dat merken wij hier in de grensgemeente die Riemst is, echt heel erg.

I2: Klopt Nederlanders maken misschien zelfs wel zo'n 70% van onze hele groep cliënten in de maatschappelijke integratie uit.

I1: Ook toch wel een aantal jongeren, dat is de laatste jaren toch wel gestegen vind ik.

5 Volgens een onderzoek van "Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad" heeft er in 2009 een sterke stijging plaatsgevonden bij de aanvragen naar MI. Wat is hiervan de oorzaak volgens u?

I1: Ik heb wel gemerkt dat er een aantal mensen zijn geweest die dan in dienstenverband werkten, ziek werden en dan bij ons kwamen aankloppen. Omdat ze eigenlijk over een loon beschikten dat onder de grens van het leefloon zat. Dus dan krijgen ze een aanvullend leefloon. Maar toen heb ik er wel aandacht aan besteed dat er gezocht werd naar een fulltime job voor deze mensen zodat ze daar op konden terugvallen.

I2: Ik weet eigenlijk niet of we hier in Riemst echt kunnen spreken over een belangrijke stijging van het aantal aanvragen naar MI. Dat varieert hier ook wel sterk. Ik denk eigenlijk niet dat je van zo'n opmerkelijke stijging hier kunt spreken. Ik denk ook wel dat dit te maken heeft met het feit dat er hier bij ons wel kort op de bal gespeeld wordt.

I3: Ja je zit soms echt met pieken, maar dan kan het ineens ook wel een piek naar onder zijn.

- Is de financiële crisis hiervan volgens u ook een belangrijke oorzaak?

(deze vraag werd niet verder gesteld)

C. Leefloon

6 Vindt u dat het bedrag van het leefloon in de verschillende categorieën van gerechtigden voldoende hoog is?

I3: Dat is laag natuurlijk. Het ligt volgens mij ook onder de Europese grens? Het is voor heel veel mensen ook heel moeilijk om daarmee rond te komen. En dan vooral wanneer je van dat bedrag ook nog je huur moet betalen. Soms in bepaalde gevallen kunnen we ook wel eens een huurpremie geven, maar dat hangt af van hun specifieke situatie. Zo kunnen ze dan een

gedeelte bij krijgen. Soms ook bijvoorbeeld een medicatiekaart, voor mensen die hoge medische kosten hebben om hen daarbij te ondersteunen.

I1: Maar op zich is het dus eigenlijk over het a. Algemeen het leefloon waar ze het mee moeten doen. Maar ook wordt er een soort van tussenkomst in de mazout, dus de energiekosten voorzien. Hiermee krijgen ze concreet eigenlijk twee keer op een jaar 1000 liter.

- Indien niet, wat stelt u voor als eventueel alternatief of als oplossing?

I2: Een echte verhoging mag natuurlijk niet te hoog zijn. Omdat je nog altijd moet zorgen dat je een grens houdt tussen tewerkstelling en het leefloon zelf. Want je zit hier toch met een groep van mensen die meestal niet echt gemotiveerd zijn om te werken. Daar moet je realistisch in zijn. Maar als je zegt van, we trekken het leefloon op met zo'n 100 à 150 euro, ja dan moet je die extra's ook niet toekennen. En dan wordt het beter gelijkgetrokken. Dan zit het gewoon in een pot waar ze recht op hebben.

D. Geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie en contract

15 Hoe tevreden bent u als maatschappelijk werker over het gemaakte onderscheid tussen de twee groepen van gerechtigden en dus met name ook over het GPMI?

I2: Opnieuw, ja ik weet niet of dit wel noodzakelijk was. Omdat wij hier, en ik denk in de meeste OCMW's, eigenlijk al kort op de bal speelden. Er werd ervoor ook al getracht om iets met de jongeren te doen, om hun aan een tewerkstelling te helpen, omdat je weet dat je daar anders 40 jaar mee zit, bij wijze van spreken. Dus oké nu hebben ze dit dan weer in een ingewikkeld systeem in de wet gegoten, ik vond dit dus niet nodig. Als OCMW of als maatschappelijk assistent heb je die logica zelf ook wel van "ja deze cliënt, als jongere moet eigenlijk extra begeleid worden en misschien wat extra steun krijgen."

I1: Of nu iemand 24 of 26 jaar is, dat is alle twee nog jong. En je gaat altijd proberen deze jongeren aan het werk te krijgen, of dat nu daarom noodzakelijk was om dit in een contract te gooien, ik weet het niet hoor. Ook hier kan ik eigenlijk alleen maar zeggen dat het voor een extra administratieve belasting gezorgd heeft.

7 Stelt u aan personen ouder dan 25 jaar systematisch voor om een project af te sluiten?

- Indien niet, op basis van welke criteria stelt u dit aan sommige rechthebbenden wel voor?

I2: Nee dat doen we niet, we gaan ons niet zo maar een extra werk opleggen. Dus dat gebeurt hier bij ons niet.

I1: We doen het bij jonger als 25 jaar ook alleen maar omdat het moet volgens de regels. Maar niet omdat we het een meerwaarde vinden, dus daarom zullen we het hier zeker niet opmaken voor ouder als 25 jaar, nee.

8 Vindt u het GPMI een goed instrument om de gerechtigden terug maatschappelijk geïntegreerd te krijgen?

I1 & I2 & I3: Nee

I2: In theorie natuurlijk wel, maar nee in de praktijk werkt het gewoonweg niet.

E. Tewerkstelling

**9 Maakt u als OCMW in de praktijk meer gebruik van art. 60, §7 of van art. 61?
- Hoe komt het volgens u dat dit art. meer gebruikt wordt?**

I1: Artikel 60, de tewerkstelling via de eigen dienst. Als we artikel 61 gebruiken, dan maken we eigenlijk gebruik van de SINE-maatregel omdat we dan volledige staatstoelage krijgen. Dan gaan we bijvoorbeeld naar sociale werkplaatsen zoeken. De Wroeter in Kortesseem bijvoorbeeld of Econet in Rijkhoven. Maar dit wordt niet zo vaak gebruikt, voornamelijk artikel 60 hoor. Want de andere activeringsmaatregelen onder artikel 61 zijn eigenlijk zo'n administratieve rompslomp dat we die eigenlijk niet gebruiken.

10 Welke jobs krijgen de belanghebbende over het algemeen toegewezen via deze artikels?

I1: Werk in gemeente zoals bij de technische dienst, de bibliotheek, de poetsdienst van de gemeente of die van het OCMW zelf, het containerpark...

11 Hoe tevreden zijn de tewerkgestelde belanghebbenden volgens u over hun job?
- Is er veel personeelverloop op deze posities?

I1: Toch een aantal van deze mensen krijgen terug een gevoel van eigenwaarde hier door, dus dit doet hun zeker goed. Het zijn dan ook voornamelijk deze mensen die hierna nog een nieuwe job zoeken en vinden. Ook kan het zijn dat de dienst waar ze tewerkgesteld waren zo tevreden waren hierover dat zij hem/haar dan ook permanent in dienst nemen nadat de periode van artikel 60 afgelopen is. Dit kan dan bijvoorbeeld wel in het kader van een van de activeringsmaatregelen gebeuren, zoals het activaplan.

I2: Ja, je ziet toch wel een aantal mensen doorstromen die dan hebben mogen blijven, dat is natuurlijk altijd goed als de werkgevers tevreden zijn. Het hangt natuurlijk ook altijd van hun inzet af. Mensen die van aanpakken weten dus.

F. Afsluitend

12 Zijn er volgens u nog tekortkomingen in de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie?
- Indien ja, wat zijn deze volgens u?

I2: De wetgeving zou nog wel wat strenger kunnen worden naar de zogenaamde EU-onderdanen. Wij zitten hier in een grensgemeente en wij merken toch wel dat er heel wat Nederlanders, die vaak een Marokkaanse of Turkse origine hebben, beroep komen doen hier op het leefloon hier in België. Deze mensen komen hier dan eventjes werken zodat ze in hun eigen onderhoud kunnen voorzien en zo ingeschreven geraken in de gemeente. Meestal zijn dat dan zelfstandigen eigenlijk die hier een of andere zaak oprichten, dat na een half jaar failliet gaat, waarna ze dan bij ons komen aankloppen. Dan is mijn persoonlijke mening van, oké als ze in hun thuisland kunnen genieten van sociale bijstand, dan moeten ze eigenlijk gewoon terug. Maar dan krijg je heel vaak van: "Nee ik wil niet terug naar Nederland, ik woon liever hier.", maar dan heb ik zoiets van: "Oké maar jullie doen nu wel beroep op het staatsgeld van België". Daar heb ik het soms dus wel moeilijk mee.

I1: We hebben dit trouwens ook al gemeld aan de dienst van vreemdelingenzaken in Brussel. Maar dan zeggen zij: "Ja, maar dat is dan Europees Recht" en dan gaat het weer over de rechten van de mens enzovoort. Maar dat stoot dan toch wel tegen de borst bij mij, omdat ik vind van, ze hebben hier nooit bijgedragen maar ze hebben wel "het recht" op het leefloon. Maar ja als het zo blijft doorgaan hier, dan gaat België gewoon failliet. Als we dat niet al zijn! Het is misschien crue om te zeggen, maar dat noem ik dan wel profiteurs.

I2: Het is natuurlijk een beetje frustratie dat hier spreekt. Maar als je daar elke dag mee geconfronteerd wordt met dan Nederlanders die hier komen eisen stellen en ons vertellen "waar zij allemaal recht op hebben", want hun plichten die kennen ze uiteraard niet hé.

I3: Veel Marokkanen ook die hier dan eigenlijk gewoon komen huwen omdat dat in Nederland niet altijd wordt goedgekeurd. En ja dan doen ze "De België route" hé en dan komt dat allemaal in orde voor hun.

I2: Op zich kan je je dan ook afvragen van, als we deze groep van mensen, die uiteraard ook hulp nodig hebben dat zeg ik niet, maar als je deze groep niet had, dan bleef er meer geld over waarmee dan het leefloon voor de Belgen die er aanspraak op maken misschien verhoogd kon worden. Het is natuurlijk moeilijk om te zeggen van, ja deze mensen zijn geen Belgen dus we willen ze eigenlijk niet helpen.

I3: Maar ja het gaat er ook gewoon om, dat ze elke mogelijke manier zoeken om elk recht waar ze ook maar eventueel aanspraak op zouden kunnen ook echt zullen gebruiken. We zien hier natuurlijk ook de uitzonderingen. Daar bedoel ik mee, de mensen die zich dat allemaal goed uitkienen hoe het werkt. Nederlanders zijn ook gewoon meer assertief. Maar hier in België kan ook gewoon veel meer. En dan kun je misschien wel zeggen dat ze daar wat van profiteren, van de laksheid van onze Belgische staatswerking op bepaalde punten bijvoorbeeld.

I2: Een ander punt is ook wel de indeling van de categorieën en dat dit toch niet altijd helemaal juist is. Wanneer je bijvoorbeeld twee zussen hebt die samenwonen met elk een kind, die krijgen wel een hele hoop leefloon natuurlijk hé, twee keer 987 euro plus dan ook nog eens het kindergeld. Dat valt dan natuurlijk nog wel mee om mee te leven hé? Wanneer je als man en vrouw samenwoont met twee kinderen, dan krijg je maar 987 terwijl je dezelfde kosten hebt. Dat maakt het dan ook wel interessant om ergens iets anders te gaan zoeken voor de man eventueel om dan extra leefloon te kunnen trekken als alleenstaande dan nog.

13 Vindt u dat u met de middelen waarover u beschikt uw job op een zo goed mogelijke manier kunt uitvoeren?

- Indien niet, wat is dan de grootste belemmering hiervoor?

I3: Nee eigenlijk niet wanneer je ze fatsoenlijk wilt begeleiden qua opvolging, en qua nazorg dat ook heel belangrijk is. Je hebt er gewoon te weinig tijd voor. En door al dat extra administratief werk, heb je natuurlijk nog minder tijd die je ook daadwerkelijk in je cliënten kunt investeren.

Bijlage 5: Interviewnota OCMW Bilzen

A. Algemeen

1 Sinds wanneer bent u als maatschappelijk werker actief?

Voor mij is dat nu 30 jaar, eerst heb ik als maatschappelijk assistent gewerkt en ondertussen ben ik dus diensthoofd geworden hier in Bilzen.

2 Hoe vertrouwd bent u met de wetgeving betreffende maatschappelijke integratie, negen jaar na de inwerkingtreding hiervan?

Daar ben ik ondertussen toch zeer vertrouwd mee hoor.

3 Vond u het zelf ook noodzakelijk dat de wetgeving aangepast werd?

Op zich vind ik het goed dat de wetgeving nu meer gericht is op de jongeren en op activering, dus voor mij mocht die dus wel veranderen ja. Want aanvankelijk was het op zich zelfs niet eens mogelijk dat jongeren een bestaansminimum kregen. Door die nieuwe wetgeving zijn daar nu nieuwe mogelijkheden voor gekomen. Ook naar verplichte tewerkstelling toe vond ik het goed dat er aanpassingen kwamen. Het hele concept van activering is daardoor toch wel heel actueel geworden.

B. Gerechtigden

4 Welke personen komen het vaakst aankloppen voor het recht op maatschappelijke integratie? (jongeren, ouderen, Belgen, allochtonen,...)

Op zich zou ik dat misschien wel kunnen indelen in groepjes: 25% studenten, 25% mensen van vreemde afkomst zoals bijvoorbeeld erkende vluchtelingen, 25% mensen die verslaafd zijn en 25% onder een soort van restgroep met bijvoorbeeld daklozen, mensen die in een instelling verblijven. Wij hebben hier in Bilzen wel opvallend veel jongeren, dat moet ik wel zeggen. Misschien wel het meeste aantal jongeren van heel Zuid-Limburg zelfs. Veel die gaan studeren dan of die zelfs nog een stukje middelbaar onderwijs volgen. Je moet ook wel weten dat het vaak ook jongeren zijn die uit een leefloongezin komen. Wanneer zij dan 18 jaar worden dan krijgen zij een apart leefloondossier en worden zij onder de categorie van samenwonenden gezet. Dat heb je natuurlijk ook wel veel. En anders jongeren die een relatiebreuk met hun ouders hebben, dat komt natuurlijk ook wel voor.

5 Volgens een onderzoek van "Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad" heeft er in 2009 een sterke stijging plaatsgevonden bij de aanvragen naar MI. Wat is hiervan de oorzaak volgens u?

Dat is ten koste gekomen van het aantal vluchtelingen die erkend werden. Men heeft op een bepaald moment een inhaalbeweging gedaan om vluchtelingen toe te laten in België, ofwel te regulariseren ofwel te erkennen. Daar heeft men dus echt een hele grote inhaalbeweging gedaan. En wij hebben toen ook een heel aantal van die dossiers gekregen. Die gaan dan gewoon over van gewone steun naar leefloon.

- Is de financiële crisis hiervan volgens u ook een belangrijke oorzaak?

De economische crisis zorgt er voornamelijk voor bij de leefloners dat je deze moeilijker kunt tewerkstellen, dat hebben we wel degelijk gemerkt. Die krijgen gewoon langer leefloon. Daardoor hebben wij als OCMW ook zelf veel meer geïnvesteerd om tewerkstelling te creëren voor onze mensen. Zo zijn wij van 13 plaatsen naar 26 plaatsen gegaan. Wij gaan dus duidelijk meer investeren.

C. Leefloon

6 Vindt u dat het bedrag van het leefloon in de verschillende categorieën van gerechtigden voldoende hoog is?

Nee, het bedrag ligt eigenlijk veel te laag. Op zich kunnen we daar natuurlijk niks aan doen, maar wij passen hier bij ons OCMW financieel bij. Bijkomende aanvullende financiële steun. Alles wat er dus eigenlijk bovenop komt passen wij bij. In een normensysteem. Maar ja het leefloon ligt in België nog altijd onder de Europese armoedegrens. Natuurlijk heb je dan weer het probleem dat de mensen zich veel feller gaan nestelen in het leefloon. Krijg je weer te maken met de werkloosheidsval enzovoort. Of het feit of het voor de mensen nog wel de moeite is om te gaan werken. Het is natuurlijk niet gemakkelijk allemaal. Ook is het zo dat die extra steun die we geven altijd ten koste van het OCMW, van Bilzen, zelf is, daar komt de Staat dan ook niet in tussen.

D. Geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie en contract

7 Hoe tevreden bent u als maatschappelijk werker over het gemaakte onderscheid tussen de twee groepen van gerechtigden?

Ik vond dat eigenlijk niet echt nodig. Men heeft daar iets administratief in het leven geroepen wat niet echt nodig was.

8 Stelt u aan personen ouder dan 25 jaar systematisch voor om een project af te sluiten?

- Indien niet, op basis van welke criteria stelt u dit aan sommige rechthebbenden wel voor?

Dat doen we wel regelmatig ja, maar echt specifiek om alle afspraken dan op papier te zetten. Maar dat gebeurt niet standaard hoor. Echt in bepaalde, moeilijke situaties, waar je voelt dat de cliënt van alles probeert, daar gebruiken wij ook wel het GPMI voor.

9 Vindt u het GPMI een goed instrument om de gerechtigden terug maatschappelijk geïntegreerd te krijgen?

- Waarom vindt u dit?

Op deze manier worden we natuurlijk wel verplicht om echt die afspraken vast te leggen.

- Indien niet, wat zou volgens u een betere manier zijn om dit te verwezenlijken?

Op één manier is het misschien toch wel een administratieve last.

E. Tewerkstelling

10 Maakt u als OCMW in de praktijk meer gebruik van art. 60, §7 of van art. 61?

- Hoe komt het volgens u dat dit art. meer gebruikt wordt?

Eigenlijk alleen maar art. 60. Ik kan zelfs zeggen dat art. 61 hier niet wordt gebruikt. Voornamelijk omdat men het een beetje moeilijk heeft hier met het feit dat die externe werkgever dan de voordelen zou dragen en daar dan eigenlijk winst uit zou halen.

11 Welke jobs krijgen de belanghebbende over het algemeen toegewezen via deze artikels?

Wij hebben hier boven op de derde verdieping een activiteitscentrum, "Endoase" heet dat. Die baten bijvoorbeeld het cafetaria van het ziekenhuis uit, onderhouden de speeltuin, doen klusjes, enzovoort. Het is hier dat we het grootste aantal van onze mensen tewerkgesteld hebben. Ook hebben we nog een aantal mensen tewerkgesteld in het rusthuis, in de keuken, ook in de poetsdienst. Dan ook nog in het kringloopcentrum. Dan hebben we ook nog bij Econet, die tuinonderhoud doet. De mensen zijn dus wel wat verspreid, maar de grootste groep zit op de derde verdieping hier bij ons. Dus echt om deze mensen een beetje werkervaring te laten opdoen.

F. Afsluitend

12 Zijn er volgens u nog tekortkomingen in de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie?

- Indien ja, wat zijn deze volgens u?

Je kan gewoon heel veel dingen nog interpreteren in de wetgeving. "Je kan, je mag, je moet". Op veel punten is het echt nog wel onduidelijk en is er veel variatie mogelijk. Zo is het bijvoorbeeld zo dat wanneer iemand samenwoont je rekening kan houden met de inkomsten van de ouders. Dan hangt het echt wel af van welke maatschappelijk assistent je hebt en hoe die standaard werkt. In principe wordt er hier in Bilzen rekening mee gehouden, maar ze kunnen afwijken als die ouders bijvoorbeeld over heel veel schulden beschikken en ze gewoonweg niet in staat zijn om financiële steun te bieden. Maar in principe wordt er rekening mee gehouden. Hetzelfde geldt voor toepassing van onderhoudsplicht bij jongeren. Daar heb je ook zo veel mogelijk manieren om af te wijken. Er zijn heel wat interpretatiemogelijkheden.

Soms stoort het ook wel dat jongeren die 18 jaar worden en uit een leefloongezin komen automatisch recht krijgen op het bedrag van samenwonende, zonder dat zij hier eigenlijk maar iets voor gedaan hebben. Terwijl jongeren die bijvoorbeeld op 18 jaar stoppen met studeren, eerst 9 maanden moeten wachten voordat zij recht krijgen op een wachtuitkering, dat dan zelfs nog maar gelijk is aan wat een leefloner krijgt. Daar zit er misschien toch ook wel een fout in het systeem, want eigenlijk kan zoiets niet. Ook heb je als leefloner ook nog een heel deel voordelen, die je als werkloze ook niet hebt. Daar zit toch wel een probleem.

Bijlage 6: Interviewnota OCMW Genk

A. Algemeen

1 Sinds wanneer bent u als maatschappelijk werker actief?

Ik ben actief sinds 1980, dus dat is ondertussen al zo'n 31 jaar.

2 Hoe vertrouwd bent u met de wetgeving betreffende maatschappelijke integratie, negen jaar na de inwerkingtreding hiervan?

Daar ben ik goed vertrouwd mee, ja.

3 Vond u het zelf ook noodzakelijk dat de wetgeving aangepast werd?

Ja ik denk dat dit wel noodzakelijk was, in die zin dat de misschien wat negatieve weerklank van het bestaansminimum wat verandering nodig had. Door de huidige RMI wetgeving, is er ook daadwerkelijk veel meer aandacht besteed aan het feit dat er nu nadruk gelegd wordt op het feit dat er geactiveerd moet worden. En in dat opzicht is het volgens mij inderdaad een meerwaarde geweest. Voordien was het eigenlijk vooral het geven van een minimuminkomen, waar mensen zich als het ware een beetje in konden settelen om het zo uit te drukken, terwijl er nu echt wel verwacht wordt dat er gewerkt wordt naar activering. Dat er meegedraaid wordt in de maatschappij, binnen de mogelijkheden die de cliënt heeft. Dus het is volgens mij een logische evolutie geweest.

Ook denk ik trouwens dat het eigenlijk een soort van vertaling geweest is van de werking van de praktijk naar de wetgeving. Al is het hierdoor nu ook wel makkelijker geworden voor de maatschappelijk werkers omdat het nu ook daadwerkelijk in de wet staat dat er verwacht wordt van de cliënten dat zij meewerken om hun zo snel mogelijk geactiveerd te krijgen.

B. Gerechtigden

4 Welke personen komen het vaakst aankloppen voor het recht op maatschappelijke integratie? (jongeren, ouderen, Belgen, allochtonen,...)

Daar kan ik nu eigenlijk niet meteen een antwoord op geven, aangezien ik diensthoofd ben en op dit moment geen persoonlijke dossiers meer heb. Maar die gegevens kan je wel terugvinden op onze website.

5 Volgens een onderzoek van "Ongelijkheid, Armoede, Sociale uitsluiting en de Stad" heeft er in 2009 een sterke stijging plaatsgevonden bij de aanvragen naar MI. Wat is hiervan de oorzaak volgens u?

- Is de financiële crisis hiervan volgens u ook een belangrijke oorzaak?

Ik denk wat betreft jongeren bijvoorbeeld wel. Veel van deze zaten doordat het ervoor goed ging in de economie in tijdelijke contracten. Maar van zodra het daar slechter is beginnen te gaan, waren zij natuurlijk de eerste die ontslagen werden. Waardoor een grote groep van deze jongeren door de interim-contracten nog niet gerechtigd waren op (volledige) werkloosheidsuitkering, waardoor deze dan beroep moesten doen op het leefloon.

C. Leefloon

6 Vindt u dat het bedrag van het leefloon in de verschillende categorieën van gerechtigden voldoende hoog is?

- Indien niet, wat stelt u voor als eventueel alternatief of als oplossing?

Nee, dat is wel duidelijk. Eigenlijk zijn ze niet hoog genoeg. Wij hebben in ons systeem van het OCMW Genk, binnen bepaalde normen ook voorzien dat er nog kan bij gesteund worden. Omdat het voor sommige situaties niet echt een haalbaar gegeven is. Al moet hier wel mee opgepast worden, omdat wanneer je veel bij gaat steunen je nog al snel bij de gewone uitkeringen, en ook de minimumlonen komt. En zo gaan we ze te afhankelijk van ons maken en nemen we misschien ook hun motivatie af om te gaan werken, aangezien ze via het leefloon toch al genoeg krijgen. Daarom proberen we eigenlijk deze bijsteun ook te beperken en vooral ons best doen om deze mensen te activeren.

D. Geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie en contract

7 Hoe tevreden bent u als maatschappelijk werker over het gemaakte onderscheid tussen de twee groepen van gerechtigden en dus met name ook over het GPMI?

Wel dit onderscheid is er gekomen omdat er vastgesteld werd dat de groep van jongeren het moeilijk had om geactiveerd te geraken. Dus op dat gebied vind ik het eigenlijk wel goed dat er een onderscheid gekomen is, ja. Het is natuurlijk wel zo dat je echt iets moet doen met het GPMI. Dat je er als OCMW zelf een nuttig instrument van maakt. Dat je met de jongeren op weg gaat en dat je er aangepast aan hun iets van maakt. Vandaar dat het op dit moment wel al een vrij behulpzaam instrument voor ons geworden is.

8 Stelt u aan personen ouder dan 25 jaar systematisch voor om een project af te sluiten?

- Indien niet, op basis van welke criteria stelt u dit aan sommige rechthebbenden wel voor?

Aangezien wij de idee hadden dat dit voor betrokkenen jonger dan 25 jaar goed werkte, hebben wij dit inderdaad ook voor betrokkenen ouder dan 25 jaar in sommige gevallen doorgevoerd. Het biedt een mogelijkheid om op een analytische manier een aantal zaken op een rijtje te krijgen, waardoor het voor beide partijen duidelijker wordt. Maar dit gebeurt wel niet zo vaak hoor, enkel wanneer we vaststellen dat we dit instrument wel nodig hebben.

9 Vindt u het GPMI een goed instrument om de gerechtigden terug maatschappelijk geïntegreerd te krijgen?

- Waarom vindt u dit?

Op dit moment vind ik het zeker een nuttig instrument. Het maakt ook duidelijk aan de cliënten dat het leefloon voorwaardelijk is. Je hebt je recht op het leefloon, maar je hebt vervolgens ook nog je plichten. Het is dus maar een voorwaardelijk recht. En dit kan je via het GPMI dan ook wel duidelijk maken. Ik vraag mij zelfs af of het niet mag uitgebreid worden. Het is voor het OCMW hier in Genk zeker niet louter een administratief gegeven. Wij hebben het hier daadwerkelijk tot in de hulpverlening doorgetrokken. Maar dit heeft dan ook weer te maken met het feit dat wij de luxe hebben dat wij een groot OCMW zijn, waardoor wij de mogelijkheid hebben om ons te specialiseren. Voor de kleinere OCMW's kan ik mij dus wel inbeelden dat zij dit eerder als een louter administratief document zien.

E. Tewerkstelling

10 Maakt u als OCMW in de praktijk meer gebruik van art. 60, §7 of van art. 61?

- Hoe komt het volgens u dat dit art. meer gebruikt wordt?

Artikel 60 wordt hier zeker gebruikt, maar voor de rest wordt er door de dienst tewerkstelling, die hier in het OCMW van Genk zeer uitgebreid is, ook veel gebruik gemaakt van specifieke samenwerkingsverbanden. Daar ben ik persoonlijk wel niet zo in thuis.

11 Welke jobs krijgen de belanghebbende over het algemeen toegewezen via deze artikels?

Ook hier ben ik niet zo echt van op de hoogte.

12 Hoe tevreden zijn de tewerkgestelde belanghebbenden volgens u over hun job?

- **Is er veel personeelverloop op deze posities?**

(Deze vraag werd niet meer gesteld.)

F. Afsluitend

13 Zijn er volgens u nog tekortkomingen in de wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie?

- **Indien ja, wat zijn deze volgens u?**

Wij hebben hier een beetje het probleem wat betreft het onderscheid tussen samenwonenden en een persoon met gezinslast. En daar heb je toch wel een verschil tussen een alleenstaande met kinderen, of een effectief gezin met kinderen. Omdat alleenstaanden over het algemeen eigenlijk wel meerdere extra voordelen heeft. Waardoor zij er zelfs soms beter uit komen dan de gezinnen. Zo hebben deze alleenstaanden bijvoorbeeld recht op onderhoudsgeld, of alimentatie wanneer het over gescheiden alleenstaanden gaat, maar ook verhoogde kinderbijslag. Waardoor dat als je dat allemaal gaat samentellen zij er eigenlijk financieel beter uitkomen dan een gezin met kinderen. En daar ligt volgens mij dan ook wel enige discrepantie. Hier is er volgens mij dan ook niet echt een juiste toetsing gemaakt. Want alle literatuur zegt, de alleenstaanden zijn het meest kwetsbaar, ja dat kan, maar zeker niet altijd.

Bijlage 7: Interviewnota de heer Julien van Geerstom

1 In hoeverre was u betrokken bij de opmaak van de nieuwe wetgeving betreffende het recht op maatschappelijke integratie in 2002?

Ik heb daar helemaal niet aan deelgenomen, want ik ben pas in de administratie begonnen in 2003. Dus dat is volledig van voor mijn tijd. Wel heb ik van zodra ik begonnen ben deelgenomen aan de evaluatie van de wetgeving, daar heb ik wel mee het onderzoek begeleid. Dit werd gedaan door Ernst&Young.

2 Wat waren volgens u de redenen, of met andere woorden de probleempunten, waarom de bestaansminimumwet van 1974 aangepast diende te worden?

Ik ben niet echt vertrouwd met deze wet, omdat ik uit een ander beleidsdomein kom. Daarentegen heeft dit ook een voordeel omdat ik hierdoor met een frisse kijk de dingen kan bekijken. Zo zal ik mij bijvoorbeeld dingen afvragen die sommige personen die er al veel langer mee bezig zijn, zich niet meer doen. Ik denk wel dat de wetgeving van 2002 een belangrijke stap vooruit was, omdat ze ook meer de idee weergeeft dat het niet gaat om alleen maar geld te geven, maar de idee van, kijk het is een verhaal van rechten en plichten. Mensen moeten een kans krijgen om terug in de samenleving te komen. Het zijn trouwens ook rechten en plichten voor de betrokkenen, maar zeker ook voor de instelling. Zij mogen zich er ook niet vanaf maken door enkel geld te geven, zij moeten ook een inspanning leveren. Ik moet ook wel zeggen dat ik uit het onderzoek van Ernst&Young geleerd heb, dat dit wel al zo uitgevoerd werd in de praktijk. De wetgeving was dus zeker niet volledig uit de lucht gevallen, ze steunde op een aantal gegevens uit de praktijk.

3 Er is de laatste tijd nog al wat discussie, zoals bijvoorbeeld door de Gezinsbond, dat de bedragen van het leefloon te laag zijn om menswaardig te kunnen leven. Wat vindt u hier zelf van?

- Indien u het te laag vindt, wat stelt u als oplossing voor?

Ik ben inderdaad van mening dat de leefloonbedragen te laag liggen. Vooraleer deze bedragen van het leefloon echter omhoog kunnen, is het ook wel belangrijk dat de minimumlonen in de eerste plaats hoger komen te liggen. Zodat er meer prikkels gegevens worden voor de betrokkenen om te gaan werken. Maar toch zal het armoedebeleid niet opgelost geraken door het enkel en alleen maar optrekken van de uitkeringen. Het is sowieso een beginpunt, al moet er zeker en vast ook gewerkt worden op andere terreinen zoals huisvesting en energie. Zo is het volgens mij dan ook van groot belang is dat er een aangepast beleid ontwikkeld wordt dat er op gericht is om de kosten, zoals onder andere huur of verwarming te drukken.

Een voorbeeld hiervan is het voorzien in voldoende betaalbare huisvesting. België beschikt op dit moment over veel te weinig geschikte sociale woningen. Daarom is dit ook een van de meest essentiële elementen in de armoedeproblematiek. Op dit vlak zal er dan ook een serieuze inhaalbeweging moeten plaatsvinden. Dit kan onder andere door simpelweg te voorzien in meer sociale woningen, door sociale verhuurkantoren meer armslag te geven, alsook door toelagen te geven voor huur.

Vervolgens heb je ook nog het energieprobleem. Je moet weten dat de mensen die in armoede leven in de meest slechte leefomstandigheden leven. Zo wonen zij vaak in zeer slecht geïsoleerde woningen en verwarmen zij zich ook nog eens met de slechtst afgestelde toestellen. Dus ook hier moet er aandacht aan besteed worden. Vooraleer er overgegaan wordt tot enkel een verhoging van de bedragen. Er moet daadwerkelijk verder over nagedacht worden.

4 Door de wet van 2002 werd het voor de betrokkene jonger dan 25 jaar verplicht om een GPMI op te stellen. In hoeverre denkt u dat dit instrument ook daadwerkelijk werkt in de praktijk?

Ik denk in de eerste plaats dat het zeker noodzakelijk is dat het contract verplicht is. Soms moet je nu eenmaal dingen verplicht maken om ervoor te zorgen dat ze ook daadwerkelijk gebruikt worden. Want kijk maar in hoeverre het uitgevoerd wordt voor betrokkene ouder dan 25 jaar, amper. En dit terwijl wij bij POD MI, de instellingen wel degelijk aanraden om het ook voor deze groep van betrokkenen op te stellen. Het GPMI sluit volgens mij perfect aan bij de geest van de wetgeving van 2002, dat vooral gericht is op "het maatwerk". Het GPMI is dan ook daadwerkelijk belangrijk omdat het de mogelijkheid geeft een specifiek traject vast te leggen voor een bepaalde betrokkene. Het is een beetje zoals een huwelijkscontract, waarin je vastlegt wat er van beide partijen verwacht wordt.

Het grote voordeel aan het GPMI is volgens mij, de transparantie en de duidelijkheid. Er wordt namelijk precies vastgelegd wat enerzijds de betrokkene en anderzijds het OCMW zelf moeten doen. Het is dan ook op deze manier dat er perfect kan afgewogen worden of beide partijen zich aan hun plichten gehouden hebben. Op dit gebied vind ik het dan ook zeker een vooruitgang op de Bestaansminimumwet van 1974.

Het is natuurlijk niet het contract op zich dat alles gaat oplossen, maar het is wel een bijkomend middel dat hierbij kan helpen. Het helpt voor sommige personen echt wel wanneer de verplichtingen duidelijk op papier staan. Ik denk dat het daarom bij andere trajecten ook wel goed zou zijn om dat te doen.

5 Hoe komt het volgens u dat het aantal jongeren die het RMI aanvragen de laatste jaren steeds gestegen is?

De oorzaak die wij nu zien is, dat jongeren die vroegtijdig met school stoppen en dus hierdoor geen diploma of een getuigschrift hebben, er niet in slagen om werk te vinden. Maar omdat zij geen diploma hebben, kunnen zij ook geen beroep doen op de werkloosheidsuitkeringen. Dit heeft trouwens ook wel te maken met het falen van het onderwijs. Hierdoor geraken deze jongeren op de dool en komen ze vervolgens terecht bij de OCMW's. En wat de OCMW's dan doen is net in het GPMI opnieuw die scholing inschrijven. En het is ook daar dat we beter zicht in willen krijgen. Dit zijn dan meestal opleidingen die ervoor zorgen dat ze opnieuw terecht kunnen op de arbeidsmarkt en dat ze een beroep aanleren zoals kok of schrijnwerker, zodat ze daadwerkelijk henzelf versterken.

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Leefloon

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-beleidsmanagement**

Jaar: **2011**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Thoelen, Birgit

Datum: **30/05/2011**